САХА РЕСПУБЛИКАТЫН НЬУРБА УЛУУҺУН ХАҺЫАТА

НЬУРБА

ХАҺЫАТ
1937 СЫЛТАН
ТАХСАР

12+

2021 сыл
Муус устар
22 күнэ
Чэппиэр
15 №
(11938)

ТЭРИЙЭЭЧЧИЛЭР: СР Правительствота, Ньурба улууһун “Ньурба” (”Огни Нюрбы”) хаһыат редакцията” автономнай тэрилтэ

Саха сирин ытык-мааны олохтоохторо! Биир дойдулаахтарым!

Саха Өрөспүүбүлүкэтин салалтатын уонна тус бэйэм ааппыттан эһигини Саха Өрөспүүбүлүкэтин күнүнэн ис сүрэхпиттэн эҕэрдэлиибин!

Муус устар 27 күнэ Саха сирин хас биирдии олохтооҕор уһулуччу суолталаах. 1922 сыллаахха тэриллибит Саха АССР Сахабыт сирин устуоруйатыгар сайдыы саҥа кэмин тосхойбута. Бу күн биһиги Былатыан Ойуунускайы, Максим Аммосовы, Исидор Бараховы, Степан Аржакову уонна да атын үтүөкэннээх судаарыстыбаннай уонна уопсастыбаннай деятеллэри махтана ахтан-санаан ааһабыт. Бу ытык дьоммут туспаах кэмнэ бэлиитикэҕэ хорсуннарынан, төрөөбүт сирдэригэр бэриниилээхтэринэн судаарыстыбаннаһы төрүттээбиттэрэ.

Ити кэмтэн номнуо 70 сыл ааспытын кэнниттэн, 1992 сыллаахха, Саха сирэ Россия Федерациятын составыгар саҥа статуһун быһаарар өрөспүүбүлүкэ саҥа Конституцията күүһүгэр киирбитэ. Сахабыт сирин сайдыытын саҥа кэмэ Михаил Николаевы уонна кини үөлэннээхтэрин кытта быстыспат ситимнээх.

Бу сыллар тухары биһиги өрөспүүбүлүкэбит улуу Россияны кытта үгүс кыайыылаах, ситиһиилээх сайдыы суолун тутуһан кэллэ. Бу кэм устата норуот хаһаайыстыбатын бары салаалара уонна социальнай эйгэ тэтимнээхтик сайыннылар.

Бүгүн биһиги иннибитигэр регионна күннэтэ бэлиэтэнэр үтүө уларыйыылар тэтимнэрин өссө күүһүрдэр сорук турар. Сир баайын көдьүүстээхтик туһанарга, сырьену хостооһун уонна таҥастааһын кээмэйин улаатыннараргa, тулалыыр эйгэҕэ промышленнай үлэттэн тахсар хоромньуну аҕыйатарга туһуламмыт саҥа соруктары туруорабыт. Өрөспүүбүлүкэбитигэр инфраструктура бөдөҥ бырайыактара олоххо киирэллэр, Арктиканы сайыннарыы саҥа саҕахтара арыллаллар.

Киэҥ-куоҥ сиринэн-уотунан тайаан сытар өрөспүүбүлүкэбит бары муннуктарыгар национальнай бырайыактары олоххо киллэрэргэ сүнкэн үлэ ыытыллар. Хаарбах туруктаах олорор дьиэлэри көтүрэн саҥа дьиэлэри тутабыт, суоллары тупсарабыт, куораттар уонна сэлиэнньэлэр тас көстүүлэрин туспаҕай онороБут, доруобуйа харыстабылын, үөрэх уонна культуура эйгэлэрин бөҕөргөтөбүт уонна сайыннарабыт, демография көрдөрүүлэрин үрдэтэбит.

Саха сирин олохтоохторун булугас өйдөрүгэр, айар дьоҕурдарыгар олоҕурар сырьеҕа тирэҕирбэт экэниэмикэни тэрийэргэ күүспүтүн-кыахпытын түмэбит.

Ханнык да кэмнэ буоларын курдук биһиги үлэбит-хамнаспыт олох хаачыстыбатын тупсарыыга уонна хас биирдии киһи туос кыаҕын арыйыытыгар туһаайыллар. Биһиги бары тулабытын тупсараргa, барытыгар үрдүк көрдөрүүнү ситиһэргэ, төрөөбүт дойдубутугар дьоллоох буоларга дьулуһабыт. Талааннаах уонна ураты кыахтаах дьон олорор Россия үрдүк сайдыылаах региона буолар инники кэскилбитин кимиилээх үлэбитинэн түстүүбүт.

Күндү Саха сирин дьоно! Биир дойдулаахтарым! Хас биирдиибит төрөөбүт Сахабыт сирэ бигэтик сайдарыгар дьоһун кылаатын киллэрэр. Күн бүгүн киэҥ хабааннаах үтүө дьыалалары олоххо киллэрэн, иннибит диэки эрэллээхтик хардыылыыбыт!

Тапталлаах өрөспүүбүлүкэбит үүнэ-сайда, чэчирии туруохтун! Уруй-айхал!

Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Дархана
Айсен НИКОЛАЕВ.

– Тыа хаһаайыстыбата –

Кыстыгы этэҥҥэ туораан эрэллэр

Билиҥҥи туругунан улуус үрдүнэн 10 885 сылгы, ол иүигэр 6 936 биэ баар. Муус устар 7 күнүнээҕи туругунан 93 сылгы төрөөтө. Сүрүн төрөөһүн муус устар-ыам ыйыгар буолуохтаах.

Былырыыҥҥы көрдөрүүнү кытта тэҥнээтэххэ, быйыл сылгы ахсаана 1,15% төбөнөн аччаабыт. Ол эрээри биэ ахсаана 1,18% быйыл элбээтэ.

Быйыл эбии аһылыкка сыспай сиэллээх 7288 төбө киирэн турар.

Кыстыкка диэн бэлэмнэммит 35 тыһыынча туонна кытаанах аһылыктан 11073,2 туонна баар. Ол иһигэр 34 туонната - эбиэс. Күөх от үүнүөр диэри тиийэрэ былааннанар.

Улуустааҕы тыа хаһаайыстыбатын департамена иһитиннэрбитинэн, бэйэ сылгыларын аһатары таһынан сылын ахсын атыыга диэн кытаанах аһылыгы эбии үүннэриллэр. Ааспыт күһүҥҥү хомуурга 2199 туонна бэлэмнэммититтэн - 775 туонната Уус-Алдан, Чурапчы, Эбээн-Бытантай улуустарыгар атыыламмыт. Өссө да 1424 туонна атыыга хаалан турар.

Уопсайынан ылан көрдөххө, кыстык этэҥҥэ аахан эрэр диэн тыа хаһаайыстыбатын Департамена иһитиннэрэр.

Сылгы хаһан аһыырыгар итиэннэ тыаҕа тахсан төрүүрүгэр халлаан тоҥорбото, үчүгэйдик ириэрэрэ наада.

Александра ВАРЛАМОВА.

"Зеленая лавка" үлэтин саҕалаата

Ньурбатааҕы "Байар" тыа хаһаайыстыбатын оҥорон таһаарар кэпэрэтиибин "Зеленая лавка" фирменнай маҕаһыына бу кыһыҥҥыттан сабылла сылдьан баран, арендаҕа дьиэ-уот булунан, саҥардыы үлэтин саҕалаата.

Төрүөх үгэннээн, үрүҥ илгэ үрүлүйэн эрэр кэмигэр кэпэрэтиип Ньурба куорат киинигэр, дьон тоҕуоруһар сиригэр, почта таһыгар атыылыыр туочкаламмытыттан олохтоохтор олус үөрэллэр.

Манна үчүгэй хаачыстыбалаах олохтоох үрүҥ ас араада дэлэй. Нэһилиэнньэ күннэтэ сөбүлээн аһыыр аһын ахтан "Зеленай лавка" аана сабыллыбат, үлэлиир режимэ да табыгастаах, киэһэ 19 чааска диэри үлэлэриттэн баран иһэр дьон наадалаах үрүҥ астарын мантан хамаҕатык ылан ааһаллар.

Ол эрээри, бородууксуйа сыанатыгар атыылаһааччылар мунаахсыйыылара эмиэ баар.

Холобур, 40 % сливки 1 л 380 солк. буоллаҕына, 25 % сметана 0,5 л - 200 солк. Кырдьык, бу түгэн дэбигис өйдөммөт. Биллэрин курдук, сливки диэн сэппэрээтэрдэммит үүт үрдэ, бастыҥ ас. Онтон сметана диэн аһытыылаах, сыатын бырыһыана намыһах үүт ас. Кини кефир, суорат, ряженка, йогурт курдук закваскалаах оҥоһуллар технологиялаах. Ол иһин сливки диэнтэн сыаната чэпчэки буолуохтаах курдук саныыбын.

Сэбиэскэй кэмҥэ Ньурбатааҕы мясокомбинат үүт сыаҕар оҥоһуллар сүөгэй сыаната 3 солк. тахса быһыылааҕа, онтон сметана сыаната 1 солк. эрэ тахса буолара. Онон кэпэрэтиип экономистара итини комментарийдыахтара диэн эрэнэбин.

Ырыынак усулуобуйатыгар олорбуппут быданнаата. Ол эрээри олохтоох бородууксуйа сыаната удамыр, нэһилиэнньэ хас биирдии араҥатыгар тиийимдьилээх буолуохтаах. Саха омук төрүт эт, үүт аһа кыра дохоттаах, элбэх оҕолоох ыаллар, соҕотох пенсионердар, инбэлииттэр остуолларыгар күннэтэ баар буолуохтаах. Ордук бу пандемия кэмигэр. Ол туһугар тустаах тэрилтэлэр, оройуон уонна олохтоох салалталар кыһаллыах тустаахтар.

Наталья СЕМЕНОВА.

– В.А.Петров төрөөбүтэ 85 сыла –

Аатын үйэтитэр сыаллаах

2021 сыл Үөдэй нэһилиэгэр биир улахан суолталаах сыл буолар. Быйыл Варавара Андреевна Петрова төрөөбүтэ 85 сыллаах үбүлүөйэ бэлиэтэниэҕэ. Горнай, Муома, Абый, Ньурба уонна өрөспүүбүлүкэ Бочуоттаах олохтооҕо аата даҕаны элбэҕи этэр. Улууспут баһылыга Алексей Михайлович быйылгы үбүлүөйдээх сылы үлэлээбит улуустарынан делегациянан барары тэрийэн, онтубут олоххо киирбитэ, араада, историческай түгэн буолара буолуо диэн саныыбын.

Аан бастаан Горнай улууһуттан саҕалаан, бу сырыыга Муоманан уонна Абыйынан киэҥ ис хоһоонноох сырыы буолла. Муус устар 12 күнүгэр Муомаҕа самолетунан көтөн тиийдибит. Халлаан тупсан, күн чаҕылыччы тыган, бэйэлэрэ этэллэрин курдук, күннээх Муомаҕа порка түһээппитин кытта, муомалар, Варвара Андреевна туттарбыт пордугар кэлэн түстүгүт диэн көрсүһүүлэрин саҕалаатылар. Уонна ханна тиийбит сирбитигэр барытыгар кини аатын кытта сибээстээх тутуулар тустарынан киэн тутта кэпсээтилэр.

Киһи сөҕүөҕэ диэн Варвара Андреевна аата хас хардыыбыт аайы аттанара даҕаны, чахчы бу хоту дойду сирин сайыннарыыга бэйэтин кылаатын киллэрбитэ харахха көстөр. Ол да быһыытынан, муомалар, Ньурба улууһун делегациятын Варвара Андреевна бэйэтэ кэлэ сылдьарын курдук итиитик көрсөн, ытыстарын үрдүгэр илдьэ сырыттылар. Соболоох нэһилиэгэр Тарыҥ үрэх дьикти айылҕатын кытта билсиһиннэрдилэр, сынньаттылар. Дьикти бэйэлээх айылҕа анаан оҥорбут, туризм сайдар сирэ эбит. Инникитин нэһилиэктэрин сайдыытыгар элбэх туһаны аҕалыыһы.

Арчы дьиэтигэр Варвара Андреевнаны кытта бииргэ үлэлээн ааспыт дьон истиҥ-иһирэх тылларынан ахтан-санаан, долгутуулаах киэһэ ааста. Варвара Андреевна Муома улууһугар салайааччы эрэ буолбакка, истиҥ доҕор, табаарыс, дьүөгэ буоларын эттилэр. Хас биирдии киһи Варвара Андреевна 12 сыл устата үлэлээбит кэмигэр ороЙуону өрөспүүбүлүкэҕэ эрэ буолбакка бүтүн Сойуус үрдүнэн аатырдыбытын долгуйан туран аҕыннылар.

Хас биирдии тутуу Варвара Андреевна аатын кытта ыкса сибээстээҕин киэн тутта кэпсииллэриттэн, биһиги, биир дойдулаахтара астына иһиттибит. Маннык көрсүһүү кэмигэр ыытыллыбытын уонна бачча ыраах күннээх Муомаҕа тиийэн Варвара Андреевна аатын үйэтитэр сыаллаах тэрээһин ыытыллыбытыттан олохтоохтор улаханнык үөрбүттэрин биллэрдилэр.

АБЫЙГА. Абый сиригэр муомалар сир орототугар диэри, былыргы Зашиверскай куоракка массыынаннан илтилэр. Айылҕа кэрэтин көрөн астынан айаннаатыбыт. Зашиверскай куоракка Абый улууһун баһылыга Станислав Янович, Валентина Чиркова уонна Акана оҕото Аркадий сиэри-туому тутуһан көрүстүлэр. Кэпсээтэхтэрин аайы атын улуустан эдэр үлэһиттэр кэлэн ыал буолан олохсуйан, Абый сирин иккис дойду гынан олороллор, үлэлииллэр эбит.

Туспа тыыннаах ураты кэрэ дойду. Аан бастаан сылдьар киһи хараҕынан көрөрүгэр - бу дойду дьоно төһө да урукку тутуу дьиэлэригэр үлэлээтэллэр, дьиэлэрэ-уоттара сылааһа, ырааһа, киһи кута тохтоон тугу эрэ көрбүт киһи диэн санааҕа кэлэр. Барыта орун оннугар, бэрээдэктээх, үлэһиттэрэ туох эрэ саҥа идеяны олоххо киллэрэн иһэллэрэ сөхтөрдө. Холобур, бибилэтиэкэ дьиэтин билиҥҥи ирдэбилгэ сөп түбэһиннэрэн "Открытая библиотека" диэн хайысханан үлэлиир эбиттэр. Манна киирбит киһи наадалаах кинигэтин булан, урут тутатына уларсан ылан аахпыт кинигэлэрэ барыта полкаларга саас сааһынан ууруллан тураллар. Хос хос аайы аныгылыы пуфиктар, оннооҕор төрөппүт кыра оҕотун илдьэ кэлэн кинигэ уларсан ылан 1-2 чаас налыччы олорон ааҕар, сурунар усулуобуйатын тэрийбиттэр. Бибилэтиэкэ үлэһиттэрэ кыра саастаах оҕону анал оҥоһуулаах оҕо хоһугар киллэрэн, оҕону саататар, оонньотор эбиттэр. Интернет нөҥүө киирбит дьон эмиэ наадаларын булан туһаналлар. Ити биир эрэ холобур.

Ол гынан баран үлэһиттэр барахсаттар сибээс төһө да мөлтөҕүн иһин үүт-хайаҕас булан ис дуураларыттан үлэлииллэрэ кимиэхэ баҕарар холобур буолар. Бу дьиэҕэ Варвара Андреевнаны билэр дьону ыҥыран Библио-кафе диэн аттаах аныгылыы ахтыы киэһэтин оҥордулар. Бары биир киһи курдук Варвара Андреевнаны ирдэбиллээх, омос көрдөххө кытаанах дьүһүннээх эрээри уйан сүрэхтээх, дьону өйдүүр, сатабыллаах салайааччы уонна дьон туһугар бэйэтин харыстаммакка үлэлээбитин бэлиэтээтилэр. Оннооҕор самолеттан түһээт, атын салайааччылар курдук айаннаан сылайан кэллим диэбэккэ, массыынаҕа олорон нэһилиэктэри кэрийэ айанныыра диэн сөҕөн кэпсээтилэр. Дьон олоҕун чэпчэтэр туһугар кыһаллара. Ким үчүгэйдик үлэлээн, бэйэтин суолун-иһин хаалларбыт киһи, ол норуот өйүгэр хатанан хаалар. Оннук киһинэн Варвара Андреевна буолар диэтилэр.

Ньурбаттан делегация кэлэн Варвара Андреевнаны үлэтин уонна салайааччы эрэ быһыытынан кэпсээбэккэ, атын өттүттэн эмиэ билбиттэриттэн наһаа үөрдүлэр. Варвара Андреевнаны Абый улууһугар үлэлээбитин умнубаттар, кэриэстиилэр эбит диэн бигэ санаалаах төнүннүбүт. Сутуруоха нэһилиэгэр кулуупка Ньурбаттан төрүттээх биир дойдулаахтарбытын кытта көрсүһүү биэчэрэ тэрийдилэр. Бу түгэнинэн туһанан ньурбалар түмсүүлэрэ тэрилиннэ диэн, хата үөрүүлээх хааллылар. Кэллиэгэбит Герасим Солтуев кыыһа үөрэҕин бүтэриэҕиттэн начальнай кылаас учууталынан үлэлиириттэн астынарын эттэ, иккис дойду оҥостубут. Ханна да бар, ньурбалар бэркэ үлэлии-хамсыы сылдьаллар.

Варвара Андреевна бэйэтэ этэрин курдук, хоту дойду хорсун-хоодуот дьоно аныгы олоҕу кытта тэҥҥэ хардыылаан, чиҥник үктэнэн дойдуларын аатын ааттата, инники диэки сайдыыга эрэллээхтик хаамсаллар. Хас биирдии киһи харахтара чаҕылыҥнаһан, суохтан баары оҥороллоро, ыарахантан толлубакка үлэлииллэрэ сөхтөрдө.

Үтүө киһибит үтүө аата күннээх Муома, Абый дьонун сүрэҕэр өрүү тыыннаах, кини аата аттана турарыттан үөрэн-көтөн тарҕастыбыт. Күөх Ньурба сиригэр аны сайын көрсүөххэ диэри! Үтүө дойду Үөдэй сиригэр күүтэбит!

Мария НИКОЛАЕВА.

– Социальнай көмүскэл –

Социальнай хантараак саҥа хайысхалара

Дьокуускайтан СӨ ГБУ "Кыайыы" социальнай көмүскэл ресурснай киин отделын салайааччыта Варвара Атосовна Кулаковская, информационнай-методическай отдел салайааччыта Людмила Николаевна Анисимова, социальнай үлэ испсэлииһэ Николай Гаврильевич Сивцев, экзаменационнай киин дириэктэрэ Вячеслав Иванович Николаев састааптаах дэлэгээссийэ Ньурба улууһугар үлэлээтэ.

Улуус дьаһалтатыгар улуустааҕы социальнай харалта үлэһиттэрэ, нэһилиэк МТ кыттыылаах төгүрүк остуол буолла. Төгүрүк остуолу Анна Михайловна Уларова ыытта.

Эбиэт кэннэ дэлэгээссийэ улуустааҕы социальнай харалта испсэлиистэригэр методическай уонна практическай көмө оҥордо.

Салгыы социальнай хантараагынан туһанан үлэлии турар Октябрьскай нэһилиэккэ "Эконом стрижка" парикмахерскайга (ИП Михайлов А.Д.), "Нюрба-Молл" атыы киинигэр кофейнялаах Николай Азаматовиһы, "Багира" салоннаах Айталина Захарованы уонна Ыраах Убайааҥҥа саҥа аһыллыбыт "Dariya Groom" ыттарга уонна куоскаларга аналлаах салон аһан үлэлэтэр Дария Ивановаҥы кытары көрсөннөр, үлэлэрин билистилэр, сүбэ-ама биэрдилэр.

"Кыайыы" социальнай харыскал ресурснай киин отделын салайааччыта Варвара Атосовна Кулаковская бэйэтин санаатын үллэһиннэ.

- Биһиги 2019 сылтан СӨ Бырабыыталыстыбатын дьаһалынан тэриллэн үлэлиибит. Үлэбит сүрүнэ социальнай хайысхаҕа информационнай-методическай көмөҥү оҥоруу, эбии үөрэхтээһини ыытыы буолар. СӨ Үлэҕэ уонна социальнай сайдыыга министиэристибэтэ биһиэхэ боломуочуйа биэрэн, улуустары кытары үлэлэһэбит.

"Государственная социальная помощь на основании социального контракта" саҥа хайысхалар киирэн биэрдилэр, федеральнай бүддьүөттэн эбии үп көрүллэн нэһилиэнньэҕэ ол эбии буолар.

Ньурбаҕа саҥа хайысхалары буланнар, тустаах үлэ тэрээһинин ыытаннар сайдыы суолун булбуттар диэн бэлиэтээн этиэм этэ. Федеральнай уонна өрөспүүбүлүкэ көрөр өҥөлөрүн таһынан, "Ньурба оройуона" МО бэйэтэ эбии социальнай өҥөлөрү көрөн үлэ ыытара атыттарга холобур буолуон сөп.

Биһиги социальнай хантараагынан үлэлээччилэр үлэлэрин билистибит, көрдүбүт, таһаарылаахтык үлэлээтибит, -диэн түмүк оҥордо.

Антонина СЕМЁНОВА.

– Ил Дархан нэдиэлэтэ –

Айсен Николаев үлэтин сүрүн түгэннэрэ

Муус устар 12 күнүгэр Айсен Николаев космоска киһи аан бастаан көппүтэ 60 сылынан Саха сирин олохтоохторун эҕэрдэлээтэ. Кини ийэ дойдубут куйаары бастакынан баһылаабытынан уонна Юрий Гагарин космоска бастакынан көппүтүнэн киэн туттарбытын бэлиэтээтэ. Биһиги өрөспүүбүлүкэбит космонавтыканы кытта ыкса ситимнээҕин, Уус Алдан Дүпсүнүгэр Космонавтика уонна авиация ураты музейа 1974 сылтан үлэлиирин холобурга аҕалла. Россия Геройдара Олег Кононенко космоска саха хомуһунан оонньообутун уонна Алексей Кулаковскай хоһоонун аахпытын, Федор Юрчихин аан дойдутааҕы космос ыстаансыйатыгар Саха сирин былааҕын тиэрдибитин, Роман Романенко өрөспүүбүлүкэ ыччатын патриотическай иитиигэ дьоһун кылааты киллэрэрин, кинилэр саха дьонун үтүө доҕотторо буолалларын санатта. К.Э. Циолковскай аатынан космонавтика Илиҥҥи салаатын сиэксийэтин салайааччыта, Москватаабы авиация институтун доцена, Амматтан төрүттээх Саргылаана Захарова Саха сиригэр 2018 сылтан "Старт в космос" бырайыагы үлэлэтэрин, бырайыак чэрчитинэн быйыл олимпиадаҕа 10 улуустан, Дьокуускайтан 345 оҕо кыттыбытын эттэ. Олимпиадаҕа кыайбыттар, миэстэлэспиттэр "Илиҥҥи" космодромтан космическай хараабылы көтүтүү түгэнигэр, ахсынныыга Ю.А. Гагарин аатынан Космонавтары бэлэмниир киин үөрэтэр бырагыраматыгар ыҥырыллыахтара. Кэлэр сылларга аэрокосмическай үөрэҕи сайыннарар, бу салааҕа инженердэри бэлэмниир, Саха сирин олохтоохторун наукаҕа, космоска сыһыарар бырагыраамалары күүһүрдэр үлэни ыытыахпыт диэтэ Ил Дархан.

Муус устар 14 күнүгэр Айсен Николаев СӨ Бырабыыталыстыбатын бэрэссэдээтэлин бастакы солбуйааччыларынан Дмитрий Садовниковы, Дмитрий Бердниковы, СӨ хотугу аҕыйах ахсааннаах төрүт омуктар бырааптарыгар Боломуочуйалааҕынан Константин Роббегы аныыр туһунан ыйаахтары таһаарда. Санатар буоллахха, Ил Түмэн XXVI уочараттаах пленарнай мунньаҕар норуот дьокутаатара кистэлэҥ куоластаабынынан Ил Дархан киллэрбит кандидатураларын өйөөбүттэрэ, кинилэр талыллыыларыгар сөбүлэҥнэрин биэрбиттэрэ.

Муус устар 15 күнүгэр регион баһылыга Мииринэй оройуонугар үлэлээтэ. Айсен Николаев суһал ыстаап мунньаҕын ыытта, улууска санитарнай-эпидемиологическай быһыы-майгы туругун, нэһилиэнньэҕэ вакцинация барыытын тэтимин билистэ. Хамсык дьаҥа саҕаланыаҕыттан оройуоҥҥа 5 тыһ. тахса киһи ыалдьыбыт. Билиҥҥитэ 48 киһи эмтэнэр, балыыһаҕа чугастааҕы улуустартан ыарыһахтары аҕалаллар. Вакцина бастакы дозатын 8 тыһ. тахса киһи, иккиһи 4,5 тыһ. киһи ылбыт. "АЛРОСА" хампаанньа балыыһалары оборудованиенан, ИВЛ, КТ аппаратарынан, кислород станциятынан, эминэн хаччыйыыга, үбүлээһиҥҥэ улахан өйөбүлү оҥордо. Айсен Николаев вакцинация тэтимин ыһыктыбакка, нэһилиэнньэ көхтөөхтүк кыттарыгар ыҥырда.

Мииринэйгэ Ил Дархан "АЛРОСА" хампаанньа "Кимберлит" спортдыбарыаһыгар тэрийбит "Алмаас хостуур куораттар инники кэскиллэрэ" форумҥа кыттыыны ылла. Форумҥа Мииринэй оройуонун куораттарыгар, бөһүөлэктэригэр доруобуйа харыстабылыгар, суолта-иискэ, инфраструктураҕа, культуураҕа, олорор дьиэни тутууга сайдыы ханнык хайысханан барыахтааҕын, социальнай бырайыактар уонна көҕүлээһиннэр тустарынан кэпсэтилэр. Бастакы улахан хамсааһын доруобуйа харыстабылыгар барыаҕа, 2025 сылга диэри 1 млрд. солк. үбүлээһин көрүллүөҕэ. Алмаас хампаанньата быйыл 204 мөл. солк. ыытыаҕа. Айсен Николаев иһитиннэрбитинэн, Мииринэйгэ поликлиника, Алмазнай бөһүөлэгэр амбулатория, Светлэйгэ балыыһа, төрүүр салаа, Таас Үрэхтээ, Сүлдьүкээргэ ФАП, Айхалга уонна Удачнайга поликлиниканы кытта эмтиир куорпустар өрөмүөннэниэхтэрэ. Оройуоннааҕы балыыһаҕа травматология киинэ үрдүк технологиялаах көмөнү оҥоруоҕа. Ил Дархан бэлиэтээбитинэн, өрөспүүбүлүкэ, оройуон бюджетыттан, "АЛРОСА" хампаанньаттан оройуоннааҕы, Айхаллааҕы балыыһаларга медоборудованиенан хаччыйыыга, анал массыыналары ылыыга үп тыырыллыаҕа.

Култуура уонна спорт эйгэтигэр улахан объектар тутуллуохтара. Эһиил Оҕо дыбарыаһа үлэҕэ киириэҕэ, манна хампаанньа 230 мөл. солк. ыыппыт. Үөһээ Муунаҕа саҥа спорткомплекс, Накыыҥҥа спортивнай саала аһыллыахтара. Итиннэ анаан "АЛРОСА" 260 мөл. солк. үбүлүүр. "АЛРОСА" историятыгар саҥа музей тэриллиэҕэ уонна туспа дьиэҕэ үлэлиэҕэ.

Тупсарыы үлэтигэр Иирэлээх өрүс микро-оройуонугар сынньанар зона оҥоһуллуоҕа, итиннэ 106 мөл. солк. өрөспүүбүлүкэтээҕи бырагыраманан көрүллүөҕэ. Быйыл рейтинэн куоластааһыҥҥа куорат паарката уонна Бобков уулуссатыгар баар сквер кыттыахтара.

Форумҥа "АЛРОСА территорията" диэн алмаастаах кыраай куораттарын, бөһүөлэктэрин кэлимник сайыннарыыны өйүүр саҥа бырайыагы билиһиннэрдилэр. Бу бырайыагы олоххо киллэриигэ хампаанньа сыллата 50 мөл. солк. үбүлүөҕэ.

2025 сылга диэри Мииринэй оройуонугар элбэх квартиралаах 57 дьиэттэн дьону көһөрүөхтэрэ. 2012 сылтан "АЛРОСА" 1,8 млрд солк. үбүлээһининэн оройуоҥҥа 69 дьиэ көтүрүллэн, элбэх квартиралаах 9 дьиэ тутулунна. 2023 сылга диэри 12 дьиэни көтүрэн, 238 квартираттан дьону көһөрүүгэ хампаанньа 780 мөл. солк. көрөргө былаанныыр.

2019 сылтан "АЛРОСА" үлэһиттэрэ "АЛРОСА" авиахампаанньа рейстэригэр сынньана тиийэр сирдэригэр диэри 45 тыһ. солк. эбии айан төлөбүрүнэн туһаналлар. 2022 сылтан итинник чэпчэтиини Мииринэй оройуонун самалык уопсастыбаларын үлэһиттэрэ, "Алмазик" тэрилтэҕэ киирсэр уһуйааннар, оройуон үөрэхтээһинин, доруобуйа харыстабылын 3,3 тыһ. үлэһитэ ылыахтара. Бу сыалга АЛРОСА сылын ахсын 80 мөл. солк. көрүөҕэ.

Айсен Николаев форумҥа тыл этэригэр бу уустук кэмҥэ дьон оҕуоҥ быыһыырга бары кыһамныыларын уурар оройуон медиктэригэр махтанна. Маныаха "АЛРОСА" улахан өйөбүл буолан, бизнескэ ыарахан кэмнэр аанаабыттарын аахсыбакка, өрөспүүбүлүкэҕэ эмптомп ылыытыгар, балыыһалар хаччыллыларыгар 800 мөл. солк. таһса суумалаах көмөнү оҥорбутун, коронавируһу утары охсуһууга эппиэтинэһи ылыммытын иһин үлэ коллективыгар уонна генеральаҥ дириэктэр Сергей Ивановка махтанна.

Муус устар 16 күнүгэр улуус баһылыктарын кытта өрөспүүбүлүкэтээҕи суһал ыстаап мунньаҕын ыытарыгар Айсен Николаев коронавируһунан сутуллуу эбиллибитин, ордук 65 саастарын ааспыт дьон ыалдьарын, ыарахан туруктаах киһи ахсаана аччаабатын, өлүү тахса турарын эттэ. Быйыл Өрөспүүбүлүкэ күнэ уонна Үлэ, саас бырааһынныыга Саха сиригэр тэйиччиттэн барыахтара. Ил Дархан улуус баһылыктарыгар миэстэтигэр харыстанар миэрэлэри толору туһаналларын ирдээтэ, эпидемиологическай хонтуруолу күүһүрдэллэригэр, коронавирустан быһыыны саастаах, дьарҕа ыарыылаах дьоҥҥо хото туруоралларыгар, өрөспүүбүлүкэ таһыттан, ордук омук сирдэриттэн кэлэр дьону хонтуруолга ылары эттэ. Билиҥҥитэ өрөспүүбүлүкэҕэ 90 тыһ. киһи бастакы быһыыны, 54 тыһ. тахса киһи иккиһин ылбыт.

Муус устар 16 күнүгэр Айсен Николаев Саха сиригэр аэропортары саҥалыы уларытан оҥоруура мунньах ыытта. Ил Дархан Дьокуускайга, Нерюнгрига үлэ хаамыытын кытта билистэ. Нерюнгрига 2022 сыл алтынныытыгар аэропорт көтөр-түһэр балаһатын уларытан, 9 тыһ. кв. м. иэннээх, чааска 300 киһини аһарар саҥа дьиэтин тутан түмүктүөхтэрэ. Билигин үлэ 30 % оҥоһуллубут. Балаһаны өрөмүөннээһин болдьоҕо кылгаабыт, от ыйын 1 күнүттэн саҕаланыаҕа уонна номнуо сэтинньи 1 күнүттэн аэропорт 1-3 кылаастаах көтөр аллары хаччаҕа суох түһэриэҕэ, көтүтүөҕэ. Саҥардыы кэмигэр дьон Дьокуускай, Благовещенскай аэропортарыттан айанныахтара.

Айсен Николаев Дьокуускай аэропордун саҥардыыга бырайыактыыр-сметнай документаацыяны оҥоруура эрдэтээҥи сыыһалартан сылтаан, үлэ болдьоҕо көспүтүн ыйда. Ыам ыйын 16 күнүттэн ахсынныы 1 күнүгэр диэри 3-4 эрэ кылаастаах аллар 1 628 м усталаах балаһаттан көтүөхтэрэ. Москваҕа диэри быһа рейстэр Барнаул, Мииринэй нөҥүө оҥоһуллуохтара. Балаҕан ыйыгар анал пандус тутуллан, алтынныттан аэропорт хаччаҕа суох үлэлиэҕэ. Ил Дархан үлэ болдьоҕуттан кыратык да хаалыы кыһын аэропорт үлэтин харгыстыан сөбүн эттэ уонна мунньах кыттыылаахтарыгар бары боппуруоһу быһаарыыга эппиэтинэһи үрдэтэргэ ыйда.

Муус устар 17-18 күнүгэр Айсен Николаев Нерюнгри оройуонугар робуочай сырыынан үлэлээтэ. Регион салайааччыта Иенгра, Чульман, Серебрянай Бор, Беркакит бөһүөлэктэригэр сырытта. Кини миэстэтигэр дьону хаарбах дьиэлэртэн көһөрүү бырагыраамата хайдах олоххо киирэрин көрдө, кэккэ бырамыысалыннай, социальнай объектарга сырытта. Бастаан Иенгра бөһүөлэккэ сырытта, манна 1,3 киһи олороруттан үгүстэрэ төрүт дьарыктарын илдьэ сылдьаллар, таба иитиитинэн, бултаахынынан дьарыктаналлар. Нэһилиэннньэ эбэҥки норуотун культууратын, тылын ингэринэ, сайыннара сылдьар. Олохтоохтору кытта көрсүһүүгэ этнологическай экспертиза туһунан сокуон чэрчитинэн үлэни күүһүрдүү, эбэҥки тылын үөрэтиигэ үөрэтэр-методическай базаны сайыннарыы, бөрө мэнээктээһинин утары охсуһуу, бырамыысалыннай улуустарга тыа нэһилиэктэрин кэнэҕэскитин, баһаарынай депону тутуу, уматыкка хочуоллары ылыыга нэһилиэннньэҕэ көмөнү оҥоруу уо.д.а. боппуруостары туруорустулар.

Айсен Николаев быһааран этэригэр, өрөспүүбүлүкэ судаарыстыбаннай политиката тыа сирин бөһүөлэктэрин харыстааһыҥҥа эрэ буолбакка, сайыннарыыга туһуланарын эттэ. Олохтоохтор туруорсубут боппуруостаратыттан үгүстэрэ чугастааҕы сылларга быһаарылыахтара. Номнуо 2022-2024 сылларга бөһүөлэккэ гаас кэлиэҕэ, онон Иенгра олохтоохторугар оттук кыһалҕата туруо суоҕа. Оттон баһаарынай депону Ил Дархан атын бөһүөлэктэргэ курдук үтүө дьыала хамсааһынын чэрчитинэн тутарга этии киллэрдэ. Олохтоох оскуолаҕа буолбут көрсүһүүгэ 14 оҕолоох дьиэ кэргэн аҕа баһылыга Павел Юдинцевка "Ытык аҕа" бэлиэтин наҕараадатын уолугар туттарда. Кини кэргэнэ Татьяналыын Иенгрига 1997 сыллаахха олохсуйбуттара, манна 14 оҕолоро бары төрөөбүттэр. Ыал аҕата, ийэтэ оскуола-интэринээккэ үлэлииллэр, уопсастыбаннай олоххо көхтөөхтүк кытталар, "Төрөппүт албан аата" уордьан кавалердара.

Беркакикка Айсен Николаев тимир суол үлэһиттэрин кытары БАМ реконструкциятын, тимир суолунан сырыыы аһарар кыамтатын улаатыннарыы боппуруоһун дьүүллэстэ, бу үлэ 2024 сылга диэри ыытыллара былааннанар. Кини үлэ хаамыыта графикка эппиэттэһэн барарын туһугар боппуруоһу хонтуруолга тутуоҕун эттэ. Уот саппаас линиятын, ууну ыраастыыр объегы тутуу, хаарбах дьиэлэри көтүрүү боппуруостарын туруорсубуттарын, регион баһылыга бастакы вице-премьер Дмитрий Садовниковка сорудах биэрдэ.

Чульманҥа нэһилиэннньэ бөһүөлэк төрүттэммитэ 100 сыллаах үбүлүөйүн 2026 сыллаахха бэлиэтэнэрин өйүүргэ этии киллэрбиттэрин, бу ыҥырыыны Ил Дархан өйөөтө. 2022 сылга манна "Газпром" оҕолорго бырагыраматынан ханҥылыыр сирдээх физкультурнай-чэбдигирдэр комплекс тутуллан үлэҕэ киириэҕэ. Чульманҥа Айсен Николаев 7 №-дээх оскуолаҕа "Патриот" кулууп тэрээһинигэр сырытта, оҕолор ыйытыыларыгар хоруйдаата. Серебрянай Борга олохтоохтору кытта бөһүөлэги тупсарыы боппуруоһун кэпсэттэ, ол кэнниттэн Нерюнгритээҕи ГРЭС үлэһиттэрин кытары көрүстэ. Станцияны саҥардыыны дьүүллэстилэр, үлэһиттэргэ вакцинация ыытыы боппуруоһа чугастааҕы нэдиэлэҕэ быһаарыллыаҕа.

Өрөбүл күн сарсыардата Нерюнгри киин балыыһатын "Б" блогун көрүүттэн саҕаланна. Үгэс быһыытынан Ил Дархан медиктэри кытта кэпсэттэ, оройуоҥҥа доруобуйа харыстабылын саҥатытыы боппуруостарын быһаарыста. Суһал ыстаап мунньаҕар нэһилиэннньэҕэ вакцинацияны ыытыыны тэтимирдэр уонна хаччахтааһын миэрэлэрин тутуһууну хонтуруоллуур соругу туруорда.

Урбаанныттаары кытары бэрт интэриэһинэй көрсүһүү буолла. Кинилэр пандемия кэмигэр судаарыстыба оҥорор көмөтүн үрдүктүк сыаналыылларын эттилэр. Ил Дарханы кытары улуус сайдыытын, олох таһымын тупсарыы боппуруостарын кэпсэттилэр. Урбаанныттар бэйэлэрин бырайыактарын, былааннарын билиһиннэрдилэр. Киэҥник биллэр "Соловушка" оҕо музыкальнай хоровой оскуолатын отчуоттуур кэнсиэригэр сылдьан, Айсен Николаев Саха сирин киэн туттуута буолбут кэлэктиип айар үлэтин билсэн, оҕолор толорууларын кэрэхсээтэ. Кэнсиэр кэнниттэн Ил Дархан оройуон ыччатын кытта көрсөн, ИТ-эйгэ сайдыытын, сыыппараҕа көһүү боппуруостарын кэпсэттэ. Үөрэнээччилэр бэйэлэрин айбыт үлэлэрин билиһиннэрдилэр.

Билиҥҥитэ Нерюнгри Саха сирин аахан, бүтүн Уһук Илин кэскиллээх оройуона буолар. Чох бырамыысалыннаһа саҥа таһымҥа тахсарынан уонна БАМ кэҥиринэн манна миэстэтигэр бизнес, наука, үөрэхтээһин, доруобуйа харыстабылын сайдыытыгар тоҕоостоох усулуобуйа үөскүүр. Саамай сүрүнэ - бу уларыйыылар аҥардас экономикаҕа көдьүүһү, барыыһы эрэ аҕалбакка, туох-ханнык иннинэ дьон-сэргэ олоҕун уйгутун тупсарыыга көмөлөөх буолуохтара.

Афанасий НОЕВ,
Ил Дархан пресс-сэкирэтээрэ.

– Стопкоронавирус –

За полугодие должно быть провакцинировано 60% взрослого населения Нюрбинского района

Приказом Министерства здравоохранения РС(Я) в Нюрбинский район в первом квартале 2021 года была запланирована и осуществлена поставка 1600 доз вакцины «Спутник V». С началом второго квартала, 10 апреля, в район поступила очередная партия вакцины ГамКовидВак (Спутник V) в количестве 700 доз. Поступление еще одной партии вакцины в количестве 250 доз ожидается воздушным путем в эту неделю.

Прививочная кампания против коронавирусной инфекции в Нюрбинской ЦРБ, как мы знаем, началась в середине января текущего года. В первую очередь вакцинацию прошли меди¬цинские работники, работники образовательных учреждений, социальной сферы, сотрудники правоохранительных органов. Прививочные пункты открыты в районной поликлинике в г. Нюрба, а также в Малыкайской, Антоновской, Кюндядинской, Чаппандинской, Мархинской, Чукарской, Кангаласской и Хорулинской врачебных амбулаториях, которые имеют лицензии для проведения профилактических прививок.

Как сообщила нам помощник врача-эпидемиолога Нюрбинской ЦРБ Андреева Дария Моисеевна, перед нашими медицинскими работниками поставлена задача к концу первого полугодия, т.е. к 1 июля 2021 года, вакцинировать 9075 человек. Таким образом, вакцинацией от новой коронавирусной инфекции должно быть охвачено 60% взрослого населения, что необходимо для достижения так называемого коллективного иммунитета в отдельно взятом районе с населением более 15 тыс. человек. Насколько будет реальным в срок выполнить эту задачу, будет зависеть от поставки вакцины в республику, ее дальнейшего распределения по районам.

На 15 апреля в Нюрбинском районе вакцинировались 2234 человек (24,6%): первым компонентом вакцины – 2234 (100%), вторым компонентом вакцины – 1166 (55%) человек. При этом вакциной ГамКовидВак (Спутник V) привились 2124, а препаратом ЭпиВакКорона – 110 человек. Как говорит Дария Моисеевна, вакцина ЭпиВакКорона особенно эффективна у пожилых, кому за 60 лет и старше, практически все переносят данную прививку легко и без побочных эффектов. К тому же она лучше хранится, и с ней удобно работать мобильным бригадам медиков, выезжающим на вакцинацию в отдаленные от центра населенные пункты.

Приоритет при вакцинации отдается старшему поколению, кому за 60 лет, и людям с хроническими заболеваниями. Сейчас активизировалась работа выездных бригад медиков, которые ставят прививку от новой коронавирусной инфекции на дому тем, кто не может в силу возраста и болезни самостоятельно подойти в прививочный пункт. Так, на сегодня на дому привито 54 человека, в том числе с хроническими заболеваниями – 46 человек. Примечателен тот факт, что среди вакцинировавшихся есть люди в возрасте 85 и даже 92 лет. Перед наступлением весенней распутицы, в эту неделю, мобильные бригады работают в Бордонском, Чукарском, Хорулинском, Кюндядинском наслегах, предстоит работа в с.с. Хаты и Мальжегар и др.

Помощник врача-эпидемиолога отмечает, что в последнее время жители района с охотой идут на вакцинацию, понимая всю ее значимость для сохранения своего здоровья и здоровья близких.

Записаться же самостоятельно на вакцинацию можно через портал Госуслуги или, позвонив в регистратуру районной поликлиники по номерам **2-38-93, 2-45-22, 2-36-34.** В наслегах жители могут записаться на вакцинацию по месту жительства, позвонив в местные лечебные учреждения. Также принимаются коллективные заявки с указанием контактных данных ответственного лица от организаций и предприятий района на электронную почту **mednyur@mail.ru.**

Раиса НИКИФОРОВА.

Марха өрүс кытыытыгар олорор нэһилиэннньэ истиитигэр!

"Нөрба улууһа" МО баһылыга А.М. Иннокентьев аатыгар 2021 с. муус устар 17 к. кэлбит СӨ Экологияҕа, айылҕаны туһаныыга уонна ойуур хаһаайыстыбатыгар миниистрэ С.М.Афанасьев суругар, СӨ "Өрөспүүбүлүкэтээҕи экологическай мониторинг информационнай-аналитическай киинэ" ГБУ бу дь. муус устар 17 к. даннайыгар олоҕуран, Нөрба улууһун Маалыкай, Малдьаҕар, Өҥөлдьө сэл. таһыттан 2021 с. муус устар 12-16 кк. Марха өрүстэн ылыллыбыт уу бары боруобаларыгар иһэр-хаһаайыстыбаннай нормативтарынан бромид-ион көҥүллэнэр кээмэйин (ПДК) 1,7-24 төгүл куоһарарын туһунан биллэрбит. Ону таһынан уу састаабыгар балык хаһаайыстыбатыгар магний, стронций сөптөөх нуорматтан үрдүктэрэ көстөр.

Үөһэ этиллибиккэ олоҕуран, "Нөрба улууһа" МО дьаһалтата Марха өрүс биэрэгэр турар нэһилиэннньэлээх пууннар олохтоохторун Марха өрүс уута иһэр-хаһаайыстыбаннай өттүнэн бобуулааҕын туһунан сэрэтэр уонна ыраастаммыт ууну туттаргытыгар сүбэлиир. Маннык хартыына саас аайы хатыланарын санатабыт.

Улуус дьаһалтата.

– Өрөспүүбүлүкэ күнүн көрсө –

Ньурбалар – судаарыстыбаннас тутуутугар

Сахаҕа Арассыыйа судаарыстыбатын иһинэн бастакы бэйэни салайыныы үөрүйэҕэ 1827-1838 сс. Степной Дума тэриллиэҕиттэн буолбута. Манна биири бэлиэтиир тоҕоостоох - Степной Дума бырайыагын бастакынан олоххо киллэрэргэ дьулуспут киһинэн Ньурба улууһун (оччолорго Марха улууһа) бастакы кулубата Петр Слепцов буолар. Кини ону өссө 1824 с. Бүлүү уокуругар Степной Дума баар буолуохтаах диэн туруорсан, араллааны тардан ыраахтааҕы былааһынан туоратыллыбыта, сокуону утарар бырайыак диэннэр өссө кинини бэйэтин утары холуобунай дьыала тэрийбиттэрэ. Дьолго, нэһилиэнньэҕэ аптарытыата улахана бэрт буолан, дьоно-сэргэтэ көмүскэһэн хаайыллыбатаҕа.

Оттон дьиҥнээх судаарыстыбаланыы сахаҕа XX үйэ бастакы аҥарыгар ситиһиллибитэ. Саха чулуу уолаттара М.К. Аммосов, П.А. Ойуунускай, И.Н. Барахов, С.М. Аржаков быһаччы туруорсуулларынан автономнай өрөспүүбүлүкэ статуһун ылбыппыт. Бу олоххо киирэригэр үгүс үлэ-хамнас ыытыллыбыта. Саха эдэр революционердарын кэккэлэригэр биһиги биир дойдулаахтарбыт С.В. Васильев, М.В. Мегежекскай, Д.С. Жиркова бааллара. Кинилэр биир ньыгыл хамааанда этилэр, хардарыта өйөһөлларэ, икки ардыларыгар ханнык да хайдыһыы, атааннаһыы суоҕа. Автономияны ылыы сүрдээҕин ымпыктаан-чымпыктаан ыытыллыбыта. Биллибэт боппуруос үгүс этэ.

Онно ырытыһыыга **Степан Васильевка** "автономияны ылыы туох итэҕэстэрдээх буолуон сөбүн туһунан ырытыыта оҥор" диэн сорудахтааннар, оппонент быһыытынан туруорбуттара. Манна хойут, сыыһа өйдөөһүн тахсан, Степан Васильевы "автономияны утарбыт киһинэн" көрдөрө сатааһын баар. Дьиҥэ оннук буолбатах. Саха бастакы революционердара бары биир хамааннданан үлэлээбиттэрэ уонна хара өлүөхтэригэр диэри ситимнэрин, истиҥ сыһыаннарын быспатахтара. Онон С.В. Васильевы автономияны ылыыга үлэлэспит киһинэн аҕарга сөптөөх.

Биир оннук чулуу киһибитинэн **Донской Семен Николаевич-1** буолар. Кини баай төрүттээх этэ, бастаан кулуба быһыытынан Ньурба улууһун салайбыта. Оттон, революция буолбутун кэннэ, сэбиэскэй уорганнарга үлэлээбитинэн барбыта, утарбатаҕа. Манна бэлиэтээн аастахха оччотооҕу Ньурба бастаахтара Донскойдар, Алексеевтар (С.П. Алексеев-Бохуут уолаттара) саҥа кэлбит былааһы сөпкө ылынан, дьоно өйдөтөр үлэни ыытаннар гражданскай сэрии дьалхаана, бандьыыттааһын биһиги улууспутун улаханнык хаарыйбатаҕа.

Семен Николаевич Бүлүү уокуругун земскай быраабатын бэрэссэдээтэлиттэн саҕалаан Саха сирин губревкомын чилиэнигэр тиийэ үлэлээбитэ. Манна кини Автономияны киллэрэр хамыыһыйа чилиэнинэн талыллыбыта. П.А. Ойуунускайдыын Автономияны биллэрэр туһунан 8 пууннаах манифеһы биир түүн иһигэр суруйбуттара. Манифест муус устар 22 күнүгэр Саха сирин губбюротын президиумунан үөрүүлээх быһыыга-майгыга ылыныллыбыта. Биллэрин курдук бу кэмҥэ Саха сирин үрдүнэн гражданскай сэрии буола турара. Онуоха манифест бэчээттэммитигэр бастаанньастарга амнистия биллэриллэн - гражданскай сэрии тохтуурга барбыта.

Дьэ, мантан ыла сэбиэскэй судаарыстыбаны тутуу күүрээннээх үлэтэ саҕаламмыта. С.Н. Донской-1 өссө биир суруйсубут докумуонунан "САССР наркоматтарын туһунан балаһыанньа" буолар. Бу нуормабыраап аҕа Саха сирин судаарыстыбаннаһын биир өр сылларга тирэх докумуонунан буолбута.

Семен Николаевич Саха өрөспүүбүлүкэтин бастакы правительстотыгар сир оҥоруутун наркомунан үлэлээбитэ. Оттон кини бииргэ төрөөбүт быраата Донской Семен Николаевич-2 үөрэҕирии наркома этэ. Онон кини өрөспүүбүлүкэҕэ үөрэх-билии сайдыытын бастакы акылаатын уурбут киһинэн буолар.

Саҥа өрөспүүбүлүкэ атаҕар турарыгар, бөҕөргүүрүгэр элбэх өрүттээх үлэ бары эйгэлэргэ ирдэнэрэ. Манна барытыгар, ону аахан саамай суолталаах, тыын боппуруостарга биһиги биир дойдулаахтарбыт үлэлэспиттэрэ, сүҥкэн кылааттарын киллэрбиттэрэ. Холобур, бүддьүөт туоларыгар харчы киирэр суола, промышленность сайдара ирдэнэрэ. Онуоха С.В. Васильев "Алдан золото" трехы статуһун үрдэтэн, Сойуус суолталаах тэрилтэтигэр кубулутарга сүҥкэн, хорутуулаах үлэни ыыппыта. Ол түмүгэр тэрилтэ 1925 с. Сойуус статуһун ылан, аҕыйах сылынан дойду "валютнай сыаҕар" кубулуйбута. Степан Васильевич салгыы үрдээн Москваҕа Киин ситэриилээх кэмитиэт (ЦИК) иһинэн ыарахан промышленноһы кытта ситимнээх тутаах дуоһунастарга үлэлээн, 1930-с сылларга Сэбиэскэй Сойуус үрдүнэн ыытыллыбыт индустриализация олоххо киирэригэр быһаччы кыттыбыта.

Саҥа сэбиэскэй былаас олоҕу төрдүттэн уларытарыгар сүрүн тирэнэр күүһүнэн эдэр ыччат буолбута. Манна **Михаил Васильевич Мегежекскай** ыччаты түмэргэ, саҥа суолга сирдииргэ үтүмэн үлэни ыыппыта. Ол курдук кини өссө 1919 с. "Эдэр хомуньуустар сойуустара" диэн куруһуок тэрийбитэ. Онно тирэҕирэн Саха сирин хомсомуола төрүттэммитэ. Михаил Васильевич САССР салайар уорганнарыгар таһаарыылаахтык үлэлээбитэ. Ол курдук кини Саха АССР Президиумун чилиэнэ уонна Киин ситэриилээх Кэмитиэтин эппиэттээх сэкиритээрэ, Уобаластааҕы хонтуруол хамыыһыйатын бэрэссэдээтэлэ, Саха АССР Киин ситэриилээх Кэмитиэтин бэрэссэдээтэлэ (1926-1927) дуоһунастарыгар үлэлээбитэ-хамнаабыта.

Сэбиэскэй былаас ыытар политикатыгар дьахтар быраабын үрдэтии, дойдуну салайыыга кытыарыы биир тутаах хайысханан буолбута. Манна биир дойдулаахпыт, саха дьахталларыттан бастакы коммунистка **Дора Самуиловна Жиркова** киллэрбит өҥөтө улахан. Кини Саха сиригэр дьахтар хамсааһынын тэрийээччинэн буолар. Маны таһынан Дора Самуиловна, быраас идэлээх буолан, доруобуйа харыстабылын сайыннарыыга, олоххо киллэриигэ элбэх өҥөлөөх. Ол курдук кини Саха сиригэр эрэ буолбакка, Казахстаҥҥа тиийэ - доруобуйа харыстабылын миниистирин солбуйааччынан үлэлээбитэ.

Саха өрөспүүбүлүкэтин иккис көлүөнэ салайааччыларыттан биир бөдөҥнөрө уонна суолталаахтара Куочайга төрөөбүт биир дойдулаахпыт **Александр Гаврилович Габышев** этэ. Кини 35 эрэ сааһыгар Киин ситэриилээх кэмитиэт президиумун бэрэссэдээтэлинэн талыллан 1934-1939 сс. Саха сирин салайбыта. Бу кэмҥэ норуот хаһаайыстыбатын бары салааларыгар улахан уларыйыылар уонна ситиһиилэр кэлбиттэрэ, дойду экономиката, үөрэҕириитэ, доруобуйа харыстабыла, культуура - барыта кэлимник сайдыбыта. А.Г. Габышев салалтатынан 1937 с. Саха АССР саҥа Конституцияны ылыммыта. Бу Конституция 1978 с. диэри үлэлээбитэ.

Саха өрөспүүбүлүкэтэ 1950-60 сс. сайдыытын салайсыбыт киһинэн биир дойдулаахпыт **Анастасия Петровна Данилова** буолар. Кини 1955-1961 сс. Саха сирин обкуомун агитацияҕа уонна пропагандаҕа сэкиритээринэн үлэлээбитэ. Бу кэмҥэ Москваҕа Саха литературатын уонна искусствотын күннэрэ, Саха сирин ыччаттарын уонна устудьуоннарын фестиваллара, САССР норуоттарын спартакиадата уо.д.а тэрээһиннэр А.П. Данилова быһаччы салайыытынан үрдүк таһымнаахтык ыытыллыбыта. Кинини билэр дьон үрдүк культууралааҕын, чиэһинэйин, ирдэбиллээҕин ытыктаан бэлиэтииллэр. Анастасия Петровна 1961-1986 сс. бэйэтэ тэрийсибит СГУ-гар таһаарыылаахтык үлэлээбитэ. Кини РСФСР Үрдүкү Сэбиэтин депутатынан, Президиум солбуйааччы бэрэссэдээтэлинэн III-IV ыҥырыктарга, Саха АССР Үрдүкү Сэбиэтин I-II уонна IV ыҥырыктарыгар депутатынан талыллан улахан государственнай суолталаах үлэни толорбута.

Биир оннук ытык киһибитинэн **Александра Яковлевна Овчинникова** буолар. Кини олус уһун болдьоохо 1963-1979 сс. Саха АССР Үрдүкү Сэбиэтин Президиумун бэрэссэдээтэлинэн, РСФСР Үрдүкү Сэбиэтин Президиумун бэрэссэдээтэлин солбуйааччынан үлэлээбитэ. Бу үрдүк дуоһунаска олорон А.Я. Овчинникова Саха сирин сайдыытыгар үгүс кылаатын киллэрбитэ. Ол курдук бу кэмҥэ промышленность бородууксуйатын кээмэйэ 3,1 төгүл, оҥорон таһаарыы кыамтата 2,2 төгүл, промышленность-оҥорон таһаарыы фондата 8 төгүл улааппыта. Алмаас промышленноһа бөҕөтүк атаҕар турбута, Бүлүүтээҕи ГЭС, Дьокуускайдааҕы ГРЭС, Таас Тумус-Бэстээх газопровод о.д.а. бөдөҥ тутуулар олоххо киирбиттэрэ. Быһата, Саха өрөспүүбүлүкэтин билиҥҥи экономикатын, хаһаайыстыбатын укулаата ууруллубута.

Кэнники көлүөнэ салайааччылартан үгүс киһи ытыктабылын ылбыт **Варвара Андреевна Петрова** буолар. Кини түөрт улуус - Абый, Горнай, Муома, Ньурба уонна Саха өрөспүүбүлүкэтин Бочуоттаах олохтооҕо. Бу аатта кини мээнэҕэ ылбатаҕа. Ол курдук Варвара Андреевна салайбыт улуустара бары көрдөрүүлэринэн, олохторун таһымынан инники кэккэҕэ тахсаллара. Дьалхааннаах 1990-с сылларга кини салайыытынан Абый уонна Ньурба улуустарыгар олох-дьаһах улаханнык айгыраабатаҕа, тутуулар кытта бараллара. Ньурба улууһугар алмаас көстүбүтүгэр АЛРОСА хампаанньаны кытта сөптөөх диалог олохтоон, улуус сайдыытыгар үтүмэн үп тардыллыбыта. Кини олохтообут политиката билигин да үтүө дьайыылаахтык салҕанар.

Ити курдук Ньурбаттан төрүттээх үтүөмааны дьоннорбут, өр кэмнэргэ өрөспүүбүлүкэни салайбыт, салайсыбыт, сайдыы укулаатын уурсубут салайааччыларбыт аатарын-суолларын өрүү ытыктыы, үүнэр көлүөнэлэргэ сырдата, тиэрдэ сылдьыахтаахпыт.

БОРИСОВ Б.Б.,
Ньурба түмэлин үлэһитэ.

– Н.В.Емельянов төрөөбүтэ 100 сыла –

"Саха сахата, фольклор төрүттээччитэ"

Муус устар 17 күнүгэр Дьаархан нэһилиэгэр куйаар ситиминэн ZOOM нөҥүө биһиги биир дойдулаахпыт, филология билимин дуоктара, ССРС билимнэрин Академиятын Сибиирдээҕи салаатын үтүөлээх бэтэрээнэ, норуоттар ыккардыларынааҕы тюрк Академиятын чилиэнэ, эпосовед, фольклорист Николай Васильевич Емельянов төрөөбүтэ 100 сылыгар аналлаах "Саха сахата, фольклор төрүттээччитэ" диэн оскуола оҕолоругар анаан Бүлүү бөлөхтөрүгэр ыытыллыбыт научнай-практическай кэмпириэнсийэ түмүгүн таһаарыыта буолан ааста.

Түмүк таһаарыы "Дьаархан нэһилиэгэ" муниципальнай тэриллии аҕа баһылыгын солбуйааччыта В.Р. Кириллин кэмпириэнсийэ бары кыттыылаахтарыгар эҕэрдэ тылынан саҕаламмыта. Виктор Михайлович Кузьмин Николай Васильевич Емельянов ийэтин кытта бииргэ төрөөбүт киһи оҕото буоларын, дьоҥҥо-сэргэҕэ билиһиннэрэр сыаллаах таайын туһунан кылгастык ахтан-санаан ааста.

"Саха сахата, фольклор төрүттээччитэ" диэн научнай-практическай кэмпириэнсийэ үс сүһүөххэ арахсан сыаналанна. Бастакы сүһүөх - бастакы кылаастан төрдүс кылааска диэри, иккис сүһүөх - бэһистэн ахсыска диэри уонна үһүс сүһүөххэ тохсустан уон биирис кылааска диэри үөрэнээччилэр кытыннылар. Кэмпириэнсийэҕэ Үөһээ Бүлүү, Ньурба уонна Верхоянскай ойуонуттан баҕалаах дьону кытыннардыбыт.

Ол курдук киирбит үлэлэри күүстээх састааптаах дьүүллүүр сүбэ: филологическай наука кандидата, гуманитарнай чинчийии уонна аҕыйах ахсааннаах хотугу норуоттар проблемаларын үөрэтэр институт фольклор уонна литература отделын научнай үлэһитэ Анна Николаевна Данилова, Саха Өрөспүүбүлүкэтин культуурратын үтүөлээх үлэһитэ, Ксенофонт Дмитриевич Уткин аатынан "Норуоттар доҕордоһуулара" түмэл билими чинчийэр салаа сэбиэдиссэйэ Борис Борисович Борисов уонна оҕо бибилэтиэкэтин сүрүннүүр бибилэтиэкэрэ, Саха Өрөспүүбүлүкэтин үөрэҕириитин туйгуна Ирина Ивановна Павлова үрдүк таһымнаахтых сыаналаатылар.

Түмүк маннык буолан таҕыста: бастакы сүһүөххэ 1 үрдэли Араҥастаах оскуолатын иитиллээчилэрэ Николаев Игорь, 1 кылаас, Николаева Юлия, 3 кылаас "Юрий Борисов "Баабый Баатыр" олоҥхотун уонна Александр Пушкин "Руслан и Людмила" поэматын Үс дойдуларыттан майгыннаһар дьикти эйгэлэрин, геройдарын, предметтэрин булан тэҥнээһин, чинчийэн наардааһын, үөрэтии уонна 3 дойдутун билиҥҥи олохпутун кытта тэҥнээн көрүү" диэн үлэлэрэ ылла (салайааччылар Петрова А.В, НиколаеваЛ.М.).

2 үрдэли Григорьева Сайаана, Дьаархан орто оскуолатын 3 кылааһын үөрэнээччитэ "Доҕордоһуу туһунан өс хоһоонор" үлэтэ (салайааччы Саввинова А.Д.), 3 үрдэли Киирэп 9 кылаастаах оскуолатын 3 кылааһын үөрэнээччитэ Иванова Лидия "Олоҥхо үс дойдутун олохтоохторо" үлэтэ ылла (салайааччы Николаева М.Д.).

Иккис сүһүөххэ 1 үрдэли Үөһээ Дьааҥы В.С. Чирикова аатынан Адыаччы орто оскуолатын 7 кылааһын үөрэнээччитэ Алексеева Дина "Сравнительный анализ сказки "Илья Муромец" из книги И.А. Худякова "Верхоянский сборник" и русских народных сказок об Илье Муромце" үлэтэ ылла (салайааччы Ширяева С. И., Рубцова Е.Р.). 2 үрдэли эмиэ Үөһээ Дьааҥы В.С. Чирикова аатынан Адыаччы орто оскуолатын 7 кылааһын үөрэнээччитэ Анисимова Туяра "Имена собственные в русских и якутских пословицах и поговорках" үлэтэ (салайааччы Стручкова Е.П.), 3 үрдэли Күндээдэ орто оскуолатын 5 кылааһын үөрэнээччитэ Кураева Ольга "Сылгы өҥө - чабырҕахха" үлэтэ ылла (салайааччы Иванова Г.В.).

Үһүс сүһүөххэ 1 үрдэли Дьаархан орто оскуолатын 11 кылааһын үөрэнээччитэ Гаврильев Тимофей "Древо жизни-Аал Луук Мас" диэн үлэтэ ылла (салайааччы Михайлова Н.Н.). 2 үрдэли Сүлэ орто оскуолатын 9 кылааһын үөрэнээччитэ Сивцева Юлианна "Новый взгляд на якутские пословицы и поговорки (трактовка значений)" диэн үлэтэ (салайааччы Попова У.В.), 3 үрдэли Үөһээ Бүлүү Кэнтик орто оскуолатын 10 кылааһын үөрэнээччитэ Семенова Валерия "Кылыһах оҕо образцовай фольклорнай ансаамбыла" үлэтэ ылла (салайааччы Тарагаева Н. Н.).

Тэрийээччилэр аатта ыттан кэмпириэнсийэ тэрээһинигэр күүс-көмө буолбут "Дьаархан нэһилиэгэ" муниципальнай тэриллии дьаһалтатыгар, Ньурба ойуонун культуураҕа департаменыгар, Ф.Г. Сафронов аатынан Ньурба ойуонун киинэммит бибилэтиэкэҕэ, Ньурба ойуонун үөрэҕирии салаатыгар, Дьаархан орто оскуолатыгар уонна Д.С. Жиркова аатынан спорт уонна норуот айымньытын киинигэр, Дьаархан нэһилиэгин бибилэтиэкэтигэр улахан махталбытын тиэрдэбит.

Дьүүллүүр сүбэ бары кыттыылаахтарга үлэлэрин өссө ситэрэн-хоторон, инникитин да өссө үрдүк таһымнаах тэрээһиннэргэ кытта туралларыгар баҕа санааларын этэн туран бэйэлэрин эҕэрдэлэрин уонна сылаас махтал тылларын тиэртилэр.

В.А. НОГОВИЦЫН.

– Үөрэҕирии сыла –

Өрөспүүбүлүкэ баһылыгын граныгар күрэхтэ кыттыы түмүктэрэ

Бу дьыл кулун тутар ыйыгар өрөспүүбүлүкэ баһылыгын граныгар күрэхтэ биһиги оройуонтан 4 оскуола: Ньурба куорат 1 №-дээх оскуолата "Роль виртуального методического кабинета в совершенствовании дидактической подготовки учителя", Убайаан оскуолата "Моя будущая профессия - Учитель", 1-Хаҥалас оскуолата "Ресурсный центр образования Sakha Robot", Антоновка оскуолата "МСХШ "Анториум" торумнарынан кыттыыны ыллылар.

Үөрэх министиэристибэтин муус устар 16 күнүнээҕи №-дээх 01-03/584 бирикээһинэн, күрэх түмүгүнэн өрөспүүбүлүкэтээҕи инновационнай былаһаакка аатын ыллылар Убайаан орто оскуолата, 1-Хаҥалас орто оскуолата, Ньурба куорат 4 №-дээх "Кыталык" оҕо уһуйаана, Марха орто оскуолата Сунтаар улууһун Тойбохой оскуолатын кытары биир ситимнэ үлэлиир "Темп" торума.

Өрөспүүбүлүкэтээҕи инновационнай былаһаакка кандидат быһыытынан киирдилэр: Ньурбачаан "Сайдыы" оҕо уһуйаана, Ньурба куорат 2 №-дээх "Сардаана" уһуйаана. Антоновка орто оскуолата кандидат статуһун салгыыра бигэргэннэ.

Оскуолалар билиҥҥи балысханнаах кэмҥэ араас интэриэһинэй торумнарынан үлэлииллэрэ ирдэнэр. Салайыы биир саҥа көрүнэ - бырайыактыыр офистары тэрийии буолар.

Өрөспүүбүлүкэтээҕи инновационнай былаһаакка аатын сүкпүт оскуолаларга, уһуйааннарга ситиһиилээх үлэни, үтүө түмүктэри баҕарабыт.

Ньурба үөрэҕин салалтатын уопсай үөрэхтээһин отдела.

– Доруобуйа харыстабыла –

"Капитал Медстрахование" – *абыраллаах тэрилтэ*

Быйыл 10-тан тахса сыл эрэйдээбит үөс тааһын ыарыыта (хроническай калькулезнай холецистит) бэргээн улаханнык ыктаран сырыттым, ууга-уокка да киирэн таҕыстым. Ньурба улууһунааҕы киин балыыһаҕа хирургия отделениетыгар сытан эмтэнэн баран, балыыһа направлениетынан Дьокуускайга Мед-киинҥэ тиийэн көрдөрдүм. Коронавируснай инфекциянан сибээстээн өр кэмнэ дьону эмтээбэтэх буолан, көрдөрөр дьон олус элбэх, аныгыскы быраастарга приемҥа суруйтарыы болдьоҕо да уһун. Ол сылдьан муус устар 5 к. былааннаммыт эппэрээссийэҕэ тиийбэккэ, кулун тутар 17 күнүттэн ыарыым тиистиҥэ киирэн баран ааспакка эрэйдэнним.

Ону бүгүн барытын кэпсиир санаам суох эрээри, улахан кыһалҕалаах, суһал көмөҕө наадыйар киһиэхэ үгүс аан ньим гына сабыылаҕа салыннарда. Күн аайы кэлэн ыарыыбын уҕарытан укуолу туруорар "Скорайдар" да, үстэ уһаты-туора чинчийбит, ол тухары төттөрү утааран иһэр СӨ 2 №-дээх балыыһатын - Суһал медицинскэй көмө киинин үлэһиттэрэ да миигиттэн сылайдылар бадахтаах. Быстах олорор сирбинэн 1 №-дээх поликлиникаҕа да көрдөрдүм. Билэр быраабым мин балаһыанньабын өйдөөн страховой хампаанньа салалтатыгар тахсан кэпсэтэ сатаабыта да туһалаабата. Хоруйдара - "ничего острого" диэн.

Хата, дьолум быатыгар биир дойдулаахпыт, уруккута улуустааҕы киин балыыһа кылаабынай бырааһа, билигин "Капитал Медстрахование" ХЭТ Саха сиринээҕи филиалын салайааччыта Александра Николаевна Андреева миэхэ күн-ый буолла. Кулун тутар 26 к., бээтинсэҕэ, кини төлөпүөнүн нүөмэрин булан эрийэн кыһалҕабын кэпсээбиппэр тута көмөлөһүөх буолан офиһыгар ыҥырда. Олус эйэҕэстик көрүстүлэр. Александра Николаевна мин истэн олордохпуна сонно Мед-киин гендириэктэрэ Н.В. Лугиновка эрийэн кэпсэтэн номнуо бэнидиэнньиккэ киирэрим курдук быһаарсан кэбистэ. Эчи, түргэнин, махталым! Медполиспын "Сахамедстрах"-тан "Капитал МС"-ка көһөртөрдүм. 3 күнүнэн Мед-киинҥэ киирэн хааллым, өйүүнүгэр эппэрээссийэлэнэн миигин иэдэтэ сыспыт, баалаабыт ыарыыбыттан быыһанным. Өссө да 5 күн сытыаран, систиэмэнэн-укуолунан эмтээн баран таһаардылар. Мед-киин 1 №-дээх хирургия отделениетын (сэбиэдиссэй Александр Захаров) үлэһиттэрэ дьоҥҥо эйэҕэс сыһыаннарын, кыһамныылаахтарын билэн таҕыстым.

Ити курдук киэҥ-улахан сиргэ билсиитэ суох киһи хайдах да сатаммат эбит диэн бигэ түмүккэ кэллим. Онон Ньурбам дьонугар туһалаах буолаарай диэн, биир дойдулаахтарбыт үлэлиир "Капитал Медстрахование" ХЭТ Саха сиринээҕи филиалын туһунан билиһиннэрэргэ сананным.

РФ уонна СӨ доруобуйатын харыстабылын үтүөлээх үлэһитэ, РФ уонна СӨ доруобуйатын харыстабылын туйгуна Александра Николаевна Андреева төрөөбүт Ньурбатын улууһугар киин балыыһа кылаабынай бырааһынан уһуннук уонна ситиһиилээхтик үлэлээн, бэйэтин бэлиэ суолун-иистин хаалларбыт салайааччы буолар. Кини улууска доруобуйа харыстабылын эйгэтин салайар кэмигэр Ньурбаҕа регионнааҕы суолталаах сүрэх-тымыр отделениета, травматология уонна реанимация отделениета, Медицинскэй колледж филиала аһыллыбыттара, элбэх саҥа оборудованиенан хаачыллыбыттара, ол иһигэр улахан сыаналаах компьютернай томография ылыллыбыта. Кэлин даҕаны бу 2 киин баар буолан, доруобуйа харыстабылын бырагыраматынан босхо оборудование кэлэ турар. Этэргэ дылы, улуустааҕы киин балыыһа улуус оччотооҕу салалтатын (баһылык В.М. Прокопьев) кытта тэҥҥэ биир ситимнээхтик үлэлээн, улууска доруобуйа харыстабыла уруккуттан үрдүк, саҥа үрдүк таһымҥа тахсыбыта.

"Владимир Михайлович Прокопьевтыын наһаа үчүгэйдик биириҥэ үлэлээбиппит, - *диэн ахтар Александра Николаевна.* - Кини миигин өйүүр этэ уонна бэйэм үлэлиирбэр кыах биэрэрэ. Кинини наһаа убаастыыр буоламмын, итиэннэ бэйэм да үлэлии үөрэммиппинэн күүскэ кыһалларым. СӨ доруобуйа харыстабылын миниистирдэрэ Горохов Александр Васильевич уонна Александров Вячеслав Лаврентьевич Ньурбаҕа доруобуйа харыстабылын эйгэтэ сайдарыгар эмиэ элбэхтэ көмөлөспүттэрэ. Кинилэрдиин билигин да билсэ олоробут.

Ньурба улууһунааҕы киин балыыһаҕа биириҥэ үлэлээбит дьоммун сылаастыкиһирэхтик саныыбын. Ол курдук Павлова Наталья Николаевнаны, Иванова Ольга Владимировнаны, Саввинова Надежда Семеновнаны, Семенова Любовь Прокопьевнаны (кини билигин "Капитал МС" ХЭТ Саха сиринээҕи филиалыгар мин солбуйааччыбынан үлэлиир), Григорьев Вячеслав Николаевиһы, Трофимова Туяра Васильевнаны, Кириллина Нина Васильевнаны, Андреева Людмила Николаевнаны, Соловьева Светлана Максимовнаны, Тимофеева Саргылана Семеновнаны, Самсонова Татьяна Васильевнаны, Емельянов Альберт Афанасьевиһы, Васильева Марианна Васильевнаны, Федорова Аида Михайловнаны уо.д.а. ааттыыбын. Бэйэм оннубар эдэр салайааччылары үөрэтэн-такайан, үүннэрэн хаалларбытым.

Мин 2017 сылтан Дьокуускайга "Капитал Медстрахование" ХЭТ Саха сиринээҕи филиалын салайааччытынан үлэлии олоробун. Биһиги тэрилтэбит Арассыыйаҕа 3 бөдөҥ медицинскэй страхование тэрилтэтин иһигэр киирэр: "Капитал МС", "Альфа МС" уонна "Согаз СК". Үөһээҥи тэрилтэбит Москваҕа баар, гендириэктэрбит - Надежда Гришина. Арассыыйа хас 7-с олохтооҕо биһиги хампаанньабытыгар бэйэтин сокуоннай быраптарын уонна интэриэһин көмүскэлин итэҕэйэр. Страховкаламмыт дьоммут ахсаана - 22 мөл. тахса. Биһиги девизпит - "Доступность, надежность, компетентность". Филиалга хас да отделлаахпыт: экспертэр, ОМС отдела, страховкаламмыт дьоҥҥо иһитиннэрэр-биллэрэр отдел ("информационнай сопровождение"), экономическай отдел, бухгалтерия уо.д.а. Барыта 68 үлэһиттээхпит, онтон 85 %-на - Ньурба дьоно.

2019 сылтан Москваҕа улахан хамыыһыйа көрүүтүн аахан, сүрүн үлэм таһынан 3-с сылбын Бүтүн Арассыыйатааҕы страховщиктар сойуустарын Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр медицинскэй страхованиеҕа Боломуочуйалаах бэрэстэбиитэлинэн үлэлии-хамсыы сылдьабын, анал дэбиэринэстээхпин. Саха сиригэр судаарыстыбаннай былаас уонна олохтоох салайыныы уоргуннарыгар, тэрилтэлэргэ медицинскэй страхование боппуруостарынан Бүтүн Арассыыйатааҕы страховщиктар сойуустарын аатыттан үлэлэһэбин. Саха сириттэн дьон медицина эйгэтигэр этэрдээх буоллаҕына миэхэ этэллэр, мин ону салгыы федеральнай таһымҥа тиэрдэбин.

Доруобуйа харыстабылыгар өр сылларга үлэлээбит, араас улуустар киин балыыһаларын салайбыт буоламмын, министиэристибэлэри, эмп тэрилтэлэрин барыларын билэттиибин. Онон үлэлиирбэр миэхэ чэпчэки.

Биһиги филиалбыт офиһын аадырыһа: 677018, Дьокуускай к., Глухой переулок уул. 2/1 №-дээх дьиэтэ, e-mail: yakutia@kapmed.ru, төл. 8(4112) 33-50-57, факс: 8(4112) 33-50-57.

Холобура, дьоннор балыыһаҕа, поликлиникаҕа кэллэхтэринэ куруубайдык көрсөр буоллахтарына, аны туран диагнозтарын сыыһа туруордахтарына, быраасканы приемҥа кыайан киирбэтэхтэринэ эбэтэр атын да боппуруостарынан мин ааппар сайабылыанньа киллэрэллэр эбэтэр олохтоох бириэмэнэн сарсыарда 9-тан киэһэ 6-ҕа диэри биһиги филиалбыт регионнааҕы Контакт-киинигэр 8 (4112) 25-00-37 эрийэн этэллэр, бэйэлэрин контактарын хаалларалар. Хас киирбит сайабылыанньа көрүллэр болдьоҕо тутуһуллуутун күүстээх хонтуруолга тутабыт. Сонно страховкалаах дьон бырааптарын көмүскэлигэр информационнай арыаллааһын управлениетын салайааччыта Аида Анатольевна Тырылгина үлэлэспитинэн барар. Онтон үлэ күнэ бүттэҕинэ, киэһэ 6 чаастан сарсыарда 9-ка диэри бары киирэр звоноктар үөһээҥи тэрилтэбит Москватааҕы федеральнай Контакт-киинигэр холбоноллор: 8-800-100-81-01 уонна 8-800-100-81-02 (босхо эрийиллэр).

Түүн уонна субуотаҕа, баскыһыанньаҕа ыалдьыбыт дьоҥҥо "Скорайтан" ураты быыһанар суоллара сабыылаах буолан хаалар. Суһал көмө массыыната кэлбэтэҕинэ эбэтэр ханнык эрэ балыыһаҕа ылбатахтарына федеральнай "итии төлөппүөнүнэн" дьон куттаммакка эрийиэхтэрин наада. Оператордар наһаа үчүгэйдик, эйэҕэстик кэпсэтэллэр. Тоҕо диэтэххэ, бары кэпсэтиилэр суруллаллар, аналлаах сулууспа оператордар пациеннары кытта хайдах кэпсэппиттэрин бэрэбиэркэлиир. Москваттан түүннэри ыарыһахха уталытыллыбат суһал көмө наада түгэнигэр ханнык баҕарар балыыһаҕа, доруобуйа харыстабылын миниистириҥэр даҕаны тахсар бырааптаахтар. Оттон ыарыһах балаһыанньата кэм ама, былааннаах медицинскэй көмөҕө наадыйар буоллаҕына сарсыарда 9 ч. маннык звонок биһиэхэ түүн кэлбитэ диэн биһиги контакт-кииммитигэр биэрэллэр, салгыы биһиги үлэлэһэн барабыт. Онон табыгастаах өрүүппүт - биһиги Контакт-кииммит суукканы эргиччи үлэлиир.

Араас түгэннэртэн аҕыйаҕы аҕыннахха, "Капитал МС" страхованиелаах килийиэммит Бурятияҕа күрэхтэһиигэ бара сылдьан эчэйбитин балыыһаҕа туппатахтар этэ, сонно биһиэхэ "итии төлөппүөнүнэн" эрийбитэ. "Капитал МС" ХЭТ филиаллара Арассыыйа үгүс регионнарыгар бааллар. Бурятияҕа баар филиалга тахсан сибээстэһэн ол киһини балыыһаҕа уталыппакка уктарбыппыт, кини биһиэхэ улаханнык махтанан суруйбута. Ким эрэ уоппускаҕа, командировкаҕа сылдьан эмиэ ыалдьан хаалан кыһалҕаланнаҕына биһиэхэ биллэрдэҕинэ биһиги сонно көмөлөһөн барабыт. Медицинскэй өнгө босхо буолуохтаах. Төлөтө сатыыр буоллахтарына биһиэхэ биллэриэхтэрин сөп.

Ыарыһаҕы федеральнай да клиникаҕа ыытыахпытын сөп. Ирдэнэр 30 күн иһигэр боолбакка, 3-4 күн иһигэр боппуруоһу быһааларга кыһаллабыт. Миниистиргэ, Дьокуускай к. балыыһаларын кылаабынай быраастарыгар тахсан, ыарыһах диагноһын манна туруортаран баран Москваҕа түргэтэтэр эҥин наада үөскээтэҕинэ, биһиги үөһээҥҥи киин офиспытыгар пациены федеральнай клиникаҕа киирэригэр көмөлөһүөхтэрин сөп. Оннук кэпсэтэммин 3 киһини ыытан турабыт.

Доруобуйа - киһи баар-суох баайа, ол иһин дьон доруобуйатын үчүгэйдик көрүнэн, медстрахование тэрилтэлэриттэн хайата ордук диэбитигэр киирэр. Биир дойдулаахтарбытыгар - Ньурбабыт дьонугар көмөлөһө олоробут, көмөлөһүөхпүт даҕаны".

Аида Анатольевна Тырылгина, ОМС информационнай арыаллааһынын уонна страховкаламмыт дьон бырааптарын көмүскэлин управлениетын салайааччыта:

"Биһиги "Капитал МС" бэйэбит страховкаламмыт сирэйдэрбит интэриэстэрин толору көмүскүүбүт. Ону таһынан биһиги филиалбыт салайааччыта Александра Николаевна Бүтүн Арассыыйатааҕы страховщиктар сойуустарын Саха сиригэр Боломуочуйалаах бэрэстэбиитэлин быһыытынан, өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн булгуччулаах медицинскэй страхование уопсай интэриэһигэр, регион страховкалаах бары дьонун интэриэстэрин көмүскүүргэ үлэлэһэр. Страховай хампаанньалар сөпкө дьон интэриэһин көмүскүүллэрин туһугар ОМС территориальнай фондатын, СӨ Доруобуйа харыстабылын министиэристибэтин кытта үлэлэһэбит.

Күн аайы биһиэхэ төлөппүөнүнэн уонна сургунан элбэх этиилэр киирэллэр. Ону таһынан Дьокуускайга 3 улахан балыыһаҕа: СӨ Онко-диспансерыгар, СӨ Клиническэй балыыһатыгар уонна 2 №-дээх СӨ балыыһатыгар-Суһал медицинскэй көмө киинигэр биһиги төлөппүөннэрбит туруоруллубуттара. Биһиэхэ страховкалаах дьоҥҥо араас түгэннэргэ эмискэ ыйытык үөскээтэҕинэ биһиэхэ быһа тахсаллаах дьоҥҥо араас түгэннэргэ эмискэ ыйытык үөскээтэҕинэ биһиэхэ быһа тахсаллаах дьоҥҥо ыытыллыбыт. Бу - биһиги сүрүн сорукпут.

Билигин өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн медполис биэрэр 18 пууннаахпыт. 10 улууста баар: Алдаҥна уонна Нерюнгрига 2-лии пуун, итиэннэ Мэҥэ Хаҥаласка, Чурапчыга, Кэбээйигэ, Верхоянскайга, Булуҥна уонна Ньурбаҕа. Ньурбаҕа офиспыт Ст. Васильев 73 №-гэр, Авиакасса дьиэтигэр баар. 2 страховой бэрэстэбиитэл үлэлиир - Николаева Ньургуйаана Викторовна (89841078788) уонна Андреева Лариса Прокопьевна. Дьокуускайга 8 пууннаахпыт, ол иһигэр 1 уонна 3 №-дээх поликлиникаларга, 2 №-дээх куорат балыыһатыгар, Дьокуускай к. Мед-киинигэр, Национальнай медицина киинигэр, Жатай поликлиникатыгар, Дьокуускай к. ЗАГС-ыгар уонна Дьокускайга сүрүн офиспытыгар - Глухой переулок 2/1 №-дээх дьиэтин 2-с этээһигэр бааллар.

Страховой бэрэстэбиитэллэрбит таһымнарынан арахсаллар. 1 таһымнаах страховой бэрэстэбиитэллэр - Контакт-киин оператордара, киирэр звонокка барытыгар кинилэр хоруйдууллар. 2-с таһымнаах страховой бэрэстэбиитэллэр (22 киһи) быһаччы страховкаламмыт сирэйдэри кытта үлэлииллэр. Кинилэр дьоҥҥо профилактическай тэрээһиннэринэн иһитиннэрэ-биллэрэ олороллор, холобура, профилактическай көрүүнү эбэтэр диспансеризацияны барар туһунан санаталлар, медицинскэй көмө бары түһүмэхтэригэр страховкалаах дьоммутун информационнай өттүнэн арыаллыыллар, анкетирование ыыталлар. Страховой бэрэстэбиитэл хас биирдии страховкаламмыт дьоҥҥо тус консультант, көмөлөһөөччү, эксперт уонна кинилэр быраптарын көмүскээччи буолар. 3-с таһымнаах страховой бэрэстэбиитэллэр - эксперт-быраастар, кинилэр дьон үҥсүүтүнэн эбэтэр былааннаах экспертизалары ыыталлар.

Пандемия саҕана биһиги үлэһиттэрбит волонтерскай үлэҕэ олус көхтөөхтүк кыттыннылар. Самоизоляцияҕа олорор 65-тэн үөһэ саастаах дьоҥҥо аһы-үөлү, бастакы наадалаах табаардары, эми-тому, тус гигиена сириэстибэлэрин дьиэлэригэр тиэрдибиттэрэ. Ону таһынан биһиги волонтердарбыт кырдьаҕас-кыаммат дьоҥҥо дьиэ араас үлэтигэр көмөлөспүттэрэ. Бу үлэ түмүгүнэн хампаанньабыт РФ Бэрэсидьиэнэ Владимир Путин "За бескорыстный вклад в организацию Общероссийской акции взаимопомощи "МыВместе" диэн мэтээлинэн уонна грамотанан наҕараадаламмыта.

Биһиги сайтаахпыт - kapmed.ru диэн, ким баҕалаах онно киирэн үлэбитин, контакпытын, страховкаламмыт сирэй ханнык быраптааҕын уонна эбээһинэстээҕин билсиэн сөп".

Мин куоракка тиийэн көрдөрө сылдьан ыалдьан хайдах курдук эрэйдэммиппин санаан, дойдум дьонугар туһалаах-көдьүүстээх буолуоҕа диэн бу суруйдум. Хаһан баҕарар билэр дьоҥҥор тиийэн көрдөһөрүҥ чэпчэки, бэйэ дьоно диэн - бэйэ дьоно. Ону мин бу кэпсээним даҕаны кэрэһилиир. Кэлин даҕаны биирдиилээн дьону кытта кэпсэттэхпинэ, "Капитал Медстрахование" Саха сиринээҕи филиалын салайааччыта Александра Николаевнаҕа элбэх киһи махталлаах эбит. Мин эмиэ кинилэр истиҥ тыллаах махталларыгар холбоһобун, кинилэр үлэлэрэ өссө үүнэн-сайдан иһэригэр баҕарабын. Онон, дойдум дьоно, эһиги "Капитал Медстрахование"-ны таллаххытына сыыстарыаххыт суоҕа.

Геннадий АНТОНОВ.

Махталбытын биллэрэбит

Кулун тутар 10 күнүгэр Маалыкай сэлиэнньэтигэр түүн сокуоннай саахын ситэ илик оҕо сүппүтүн туһунан суһал биллэрии, Ньурба оройуонун олохтоохторун аймаабыта кистэлэҥ буолбатах. Оҕону көрдүүргэ оскуола үлэһиттэрэ, нэһилиэк олохтоохторо, Ньурба оройуонун ИДьМ отделын уонна следственнай кэмитиэт сотрудниктара, уопсайа 50 киһилээх бөлөх тэриллэн көрдөөбүттэрин түмүгэр, оҕо түүн Маалыкай-Малдьаҕар айан суолугар хааман иһэрэ булуллубута.

Ис дьыала аатыттан көрдөспүт, кыттыспыт дьоҥҥо барыларыгар улахан махталбытын тиэрдэбит. Чуолаан оҕону булбут Маалыкай орто оскуолатын үлэһитигэр Торохов Анатолий Васильевичка.

Баҕарабыт өрүү көхтөөх буоларгар, чугас дьоҥҥор күүстээх доруобуйаны, баҕа санаан табылыннын.

Ньурбатааҕы ИДьМ отдела.

– Үөрэҕирии сыла –

"Сыл учуутала-2021"

Кулун тутар 3-5 күннэригэр оройуоннааҕы "Сыл учуутала-2021" күрэх ZOOM платформа нөҥүө ыытылынна.

Күрэх уопут атастаһар, инники, саҥа сүүрээни кытта билсэр, үөрэх атын тэриллэрин кытта сибээһи олохтуур былаһаакканан буолар. Учуутал - үөрэх систиэмэтин саамай тутаах киһитинэн аҕыллар. Быйылгы күрэххэ 14 сайаапка киирбититтэн сүүмэрдиир түһүмэҕи барыта 10 учуутал аахан кыттыыны ылла.

Күрэх икки түһүмэҕинэн ааста, сүүмэрдиир түһүмэххэ "Интернет-ресурс" уонна "Эссе" тургутуутун аастылар. Түмүктүүр түһүмэх 3 күн буолла. Ол курдук "Мастер-класс", "Урок", "Публичная лекция". "Былааһы кытта кэпсэтиигэ" күрэх кыттыылаахтара оройуон депутаттарын сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Евсеев С.И., быраап боппуруостарыгар уонна нэһилиэктэри кытта үлэҕэ управление салайааччыта Петрова Н.С., оройуоннааҕы үөрэҕирии салаатын салайааччыта Аргунова А.П. кытта кэпсэттилэр.

Дьүүллүүр сүбэҕэ Ньурба оройуонун үөрэҕирии салаатын начальнигын солбуйааччыта Федоров Д.А., Ньурба оройуонун үөрэҕирии эйгэтин биир идэлээхтэрин профсоюһун бэрэссэдээтэлэ Таюрскай М.Ю., Ньурба 1 №-дээх орто оскуолатын история учуутала Маччасынова М.В., М.С. Егоров аатынан Ньурба 2 №-дээх орто оскуолатын нуучча тылын уонна литературатын учуутала Петрова М.М., Маар орто оскуолатын саха тылын уонна литературатын учуутала, "Сыл учуутала-2020" кыайыылааҕа Иванова А.И., М.В. Мегежекскэй аатынан Маалыкай орто оскуолатын салайааччыта, өрөспүүбүлүкэтээҕи "Сыл учуутала-2012" Ушканов Ф.Ф., А.Н. Чусовской аатынан Ньурба техническэй лицейин география учуутала, өрөспүүбүлүкэтээҕи "Сыл учуутала-2014" Афанасьев А.Б. үлэлээтилэр.

Дьүүллүүр сүбэ быһаарыытынан "Сыл учуутала-2021" М.С. Егоров аатынан Ньурба 2 №-дээх орто оскуолатын омук тылын учуутала Захарова Анастасия Дмитриевна буолла.

Анал ааттары ыллылар:

"Учитель-новатор" - Иванов Василий Иванович, Маар орто оскуолатын биология учуутала;

"Учитель-вдохновение" - Егорова Яна Александровна, Ньурбачаан орто оскуолатын саха тылын уонна литературатын учуутала;

"Учитель-лидер" - Долотова Нюргуяна Николаевна, Ст. Васильев аатынан Ньурба 1 №-дээх орто оскуолатын омук тылын учуутала;

"Золотое перо" - Иванова Ульяна Афанасьевна, С.С. Сүүлүскэй аатынан Сүлэ орто оскуолатын нуучча тылын уонна литературатын учуутала;

"Учитель-ПРОФИ" - Сергеева Ульяна Николаевна, П.С. Егоров аатынан Акана орто оскуолатын саха тылын уонна литературатын учуутала;

"Учитель-мастер" - Ким Юлия Петровна, Дьаархан орто оскуолатын омук тылын учуутала.

Онтон муус устар 5-9 күннэригэр өрөспүүбүлүкэҕэ 30-с төгүлүн ыытыллар "Сыл учуутала-2021" өрөспүүбүлүкэтээҕи куонкурус ыытылынна. Сыл саамай улахан куонкуруһугар Саха сирин араас муннугуттан 27 учуутал сүүмэрдэнэн кыттыыны ылылар. Ньурба оройуонуттан М.С. Егоров аатынан Ньурба 2 №-дээх орто оскуолатын омук тылын учуутала Захарова Анастасия Дмитриевна кытынна, киниэхэ Саха сиринээҕи үөрэх министиэристибэтин Бочуотунай грамотата туттарылынна.

Маннык күрэхтэр учуутал түбүктээх үлэтин сыаналаахыҥҥа, айымньылаах үлэҕэ көҕүлүүргэ суолталаах. Учууталлардыгар инникитин даҕаны үлэлэрэ түүө түмүктэрдээх буолалларыгар эрэнэбит.

Бары кыттааччылары ситиһиилэринэн эҕэрдэлиибит!

Ньурба оройуонун үөрэҕирии салалтатын, уопсай үөрэхтээһин отделын сүрүннүүр испысэлииһэ ФЕДОРОВА М.А.

"Эдэр педагог-2021" күрэх

Муус устар 12, 13, 14 күннэригэр Дьаархан орто оскуолата оройуон эдэр учууталларын педагогическай идэ маастырыстыбатын киининэн буоларынан сибээстээн, бастакы оройуоннааҕы "Эдэр педагог-2021" куйаар ситимин нөҥүө күрэҕин саҕалааччытынан буолла.

Тэрээһин сыала-соруга:

- эдэр испысэлиистэри атын эйгэҕэ түргэнник үөрэнэллэрин ситиһии;
- санааларын атастаһарга усулуобуйа тэрийэн талааннаах испысэлиистэри өйөөһүн;
- бэйэлэрин идэлэригэр сөптөөх салайыыны ылалларыгар тирэх ууруу;
- ис эйгэлэрин, профессиональнай бэлэмнэрин сайыннарыы.

Дьүүллүүр сүбэ бэрэссэдээтэлэ - Меркурий Юрьевич Таюрскай, оройуоннааҕы үөрэҕирии үлэһиттэрин идэлээх сойуустарын кэмитиэтин бэрэссэдээтэлэ, дьүүллүүр сүбэ чилиэннэрэ: Васильева Варвара Прокопьевна, үөрэҕирии салалтатын уопсай үөрэхтээһин отделын сүрүннүүр испысэлииһэ, Васильева Сардаана Ивановна, иитии уонна эбии үөрэхтээһин салаатын сүрүннүүр испысэлииһэ, Федорова Тамара Иннокентьевна, Дьаархан орто оскуолатын педагог-психолога, Васильева Анна Владимировна, Н.И. Кочнев аатынан Хаҥалас орто оскуолатын дириэктэри иитии чааһыгар солбуйааччыта.

Барыта улуус үрдүнэн 1-3 сыл оскуолаҕа үлэлээбит стажтаах сэттэ эдэр педагогтан сайаапка киирбититтэн: Маалыкай орто оскуолатыттан Николаева Елена Андреевна, музыка учуутала, Үөдэй алын кылаастаах оскуола-саадыттан Шадрина-Семёнова Эльвира Владиславовна, А.Н. Чусовской аатынан Ньурбатааҕы техническэй лицейтэн Куличкина Алина Анатольевна, педагог-психолог, С.П. Алексеев-Боһуут аатынан Чаппанда орто оскуолатыттан Дмитриева Саргылаана Ивановна, история учуутала, Дьаархан орто оскуолатыттан Кириллина Анастасия Васильевна, алын кылаас, Степанова Айталыына Леонидовна, нуучча тылын уонна литературатын, Осипова Елизавета Павловна, физкултуура учууталлара кыттыыны ылылар.

Күрэхпит 4 түһүмэхтэн турда: кылаас чааһа, блиц-турнир, араатар күрэҕэ, талаан көрдөрүүтэ. Бастакы күн аһыллыыта буолбута, жеребьёвканы тардан, кылаас чаастара бастакы уонна иккис күн ыытыллыбыттара. Үһүс күнүгэр блиц -турнир, араатар күрэҕэ уонна талаан көрдөрүүтэ буолан ааста. Блиц турнирга 4-5-6 кылаас оҕолоро видеоҕа уһуллан, бэйэлэрэ ыйыппыт боппуруостарыгар хоруйдаатылар. Күрэхпит бары түһүмэхтэрэ, билиҥҥи балаһыанньаны учуоттаан, куйаар ситимин нөҥүө ыытылынна.

Күрэх түмүгүнэн:

3 миэстэни Николаева Елена Андреевна, М.В. Мегежекскэй аатынан Маалыкай орто оскуолатын музыкаҕа учуутала, 2 миэстэни Шадрина-Семёнова Эльвира Владиславовна, Үөдэйдээҕи оскуола-сад учуутала, 1 миэстэни Кириллина Анастасия Васильевна, Дьаархан орто оскуолатын алын кылааһын учуутала ылылар.

Кылаан кыайыылаах аатын эрэллээхтик ылла Куличкина Алина Анатольевна, техническэй лицей педагог-психолога.

Дьаархан орто оскуолатын аатыттан оройуоннааҕы улахан күрэҕи ыытарбытыгар күүс-көмө буолбут бары дьоммутугар: оройуоннааҕы норуот үөрэҕириитин үлэһиттэрин идэлээх сойуустарын кэмитиэтигэр, үөрэх салалтатыгар, дьүүллүүр сүбэҕэ, бары кыттыбыт эдэр кэллиэгэлэрбитигэр ис сүрэхпититтэн махталбытын тиэрдэбит.

Дьаархан оскуолатын эдэр учууталларын түмсүүтэ.

– Варвара Потапова төрөөбүтэ 75 сыла –

Саха бастакы уонна бастыҥ бэйээт дьахтара

Саха бастакы уонна бастыҥ бэйээт дьахтара Варвара Потапова 1946 сыллаахха ыам ыйын 13 күнүгэр Ньурба сиригэр Кыталыктаах алааска төрөөбүтэ. Ньурба 1 №-дээх оскуолатын кэнниттэн СГУ саха тылын, литературатын салаатын бүтэрэн Дьокуускайга, "Кыым" хаһыакка үлэлээбитэ. Университекка үөрэнэр кэмигэр "Сэргэлээх уоттара" литературнай куруһуокка дьарыктаммыта. 1967 сыллаахтан өрөспүүбүлүкэ хаһыаттарыгар бэчээттэнэн барбыта. 1972 сыллаахха "Күннээх халлаан" диэн маҥнайгы кинигэтэ тахсыбыта.

1979 сыллаахха 33 сааһыгар хомолтолоохтук өлбүтэ.

2021 сыл - кини төрөөбүтэ 75 сылын туолар үбүлүөйдээх сыла! Онон уһулуччулаах бэйээккэ сүгүрүйэр сахатын бар дьоно кыыстарын сылы быһа бэчээккэ, радиоҕа, телевизорга ахтар-кэпсиир буолуохтаахтар.

Тыыннааҕар тахсыбыт "Күннээх халлаан", "Үчүгэйиэн бу сиргэ", кинигэлэрэ билигин суохтарын кэриэтэ да буоллар, аахпыттар сүрэхтэригэр өрүү тыыннаахтар. Сүрэҕи долгуталлар, дууланы аймыыллар, өйү күүрдэллэр. Кинини, 100 сылга биирдэ төрүүр талаанынан ааҕаллар, аата улахан алмааска иҥмитэ. Талааныгар сүгүрүйээччилэр кини туһунан кинигэлэри таһаарбыттара, кини мөссүөнүн маска, холустаҕа дьүһүйбүттэрэ, хоһооҥҥо хоһуйаллар, ырыаҕа ыллыыллар, айымныытын ырыталлар, хоһоонугар күрэхтэри ыыталлар. Ол гынан баран айымныыларын хомуурунньуга кинигэнэн тахса илик буолан үгүстэр билбэттэр.

Күндү ааҕааччыларбыт! Ньурбабыт бар дьоно!

Варвара Потапованы үйэтитиигэ үлэлээбит салайааччылары, культуура, бибилэтиэкэ үлэһиттэрин, айымныларын чинчийээччилэри, сөбүлээччилэри, билэр дьонун бу рубрикабытыгар көхтөөхтүк кыттаргытыгар ыҥырабыт. Суруйуҥ, үөрүүнэн бэчээттиэхпит.

Бүгүн эһиги болҕомтоҕутугар Варвара Потапова хоһоонноруттан бэчээттиибит.

Редакция.

***

Мин дойдум - Саха сирэ диэммин
Киэн тутта дьоҥҥо кэпсиибин,
Үөрэ, долгуйа сэһэргиибин.
Ханна баарый манныК сырдык
Күн эйэҕэс сарыалын кутаата,
Хаһан, ханна билбитиэҥ,
Бу манныК долгуҥҥа сөтүөлүүр куйааһы?
Манна...
Таптал сатыы дьаарбайар
Хатын чараҥ быыһынан,
Кинини ситээри, тыал миигинниин
Сыһыы устун сырсыалаһар.
Сибэккиттэн сибэккигэ сэргэстэһэр
Тэбэнэттээх лыахтардыын сэргэ,
Сардааналар, ньургуһуннар
Кэрэлэригэр сүгүрүйэ
Кыргыттар, уолаттар бу манна улааталлар.
Мин дойдум дьоно үлэни таптыыллар,
Үлэттэн дьоллорун буланнар
Үйэлэр нөҥүө тайаналлар.
Мин дойдум - Саха сирэ диэммин
Киэҥ тутта дьоҥҥо кэпсиибин,
Үөрэ, долгуйа сэһэргиибин.

Туллуктар

Харалдьыктан халтарыһан
Халлаанҥа ыһыллаллар
Үрүҥ көмүс манныаттыы, туллуктар.
Ыраахтан ымсыыра, сайыһа көрөбүн
Ыраас да ыраас халлаан түгэҕин
Ирдэһэн кинилэр ыраталларын,
Ил эрэ аҥардаах айаннарын.

Күрэнэр курдуктар кинилэр миигиттэн
Күлүмүрдэс күҥү көрсө,
Көстүбэт ыраах үрдүккэ...
Мин быраастыылаһар курдукпун бү түгэҥҥэ
Оҕо сааһым хаарыан доҕотторуунуун,
Тэйдэр-тэйэн, хаалабын соҕотохтуу...

Хайа эрэ дойду харалдьыгын ирдэһэн,
Кинилэр ханна эрэ тиийиэхтэрэ турдаҕа.
Хастара тулуйуой
Уһун айан сындалҕанын,
Хастара маннааҕы харалдьыкка эргиллиэй этэҥҥэ?

Кинилэрдиин мин эмиэ
Ыраах-ыраах айанныахпын баҕардым
Ол иһин бүтэһигин көҥүллүк
Баҕардым киментэн да кистээбэккэ
Мэниктиэхпин...
Саастан сааска диэри айан
эмиэ да кылгас курдук,
эмиэ да кэтэх көһүйэр
кырамана ...
Харалдьыктан халтарыһан
Халлаанҥа ыһыллаллар
Үрүҥ көмүс манныаттыы, туллуктар.

***

Хас үйэ буолла хаһааммыппыт
Кэтит да кэми ууордааммыт
Хаарыан бэйэлээх ийэ тылбытын?
Илдьэ кэлбиппит кини талыытын.

Сахалыы туойан саатыыллара
Буор балаҕан үйэтин сахалара
Дохсун санаа ырыаҕа саҕыллара -
Дьиэ иһэ сырдыгынан туолара.

Саҥа олох дьикти саргытыгар
Алгыс бастыҥын саха дьиэрэппитэ.
Эргэ олох эстэн барбытыгар,
Кырыыс тойугун дьигиһиппитэ.

Ийэбит үүтүнүү эмэммит.
Кыра бэйэбит улааппыппыт,
"Ийэ тылы таптыахпыт" дэһэммит
Алаас буоругар андаҕайбыппыт ...

***

Билбэппин төһөну кыайарбын -
Бэйэм кыахпын сэрэйбэппин.
Арай үүнэр, үрдүүр дьылҕабын
Дьоҥҥо уунарын кэрэйбэппин.

Тоҕо эрэ мин төрөөбүтүм
Тоҥ буорга турар балаҕаҥҥа.
Тоҕо эрэ ымсыыран кэлбитим
Тыйыс дьыбардаах халлааҥҥа.

Туох билиэй, баҕар, мин даҕаны
Олук буолуом Дьол ситэригэр,
Ол иһин ханнык да буурҕаны
Сирдьит оҥостуом Сир үрдүгэр.

Холорук кэриэтэ ытыллан,
Мин дуулаан Үтүөнү ирдиэҕэ.
Олох мэник оҕор табыллан
Охтон эрэргэ тиийиэҕэ.

Айхаллаан, оо, мин алгыс дьылҕам,
Айыллыбытым ол иһин аан дойдуга
Айыыһыт буоллун тыйыс айылҕам
Этигэн сүрэх айманар тойугар!

***

Күөх толбон сөтүөлүүрэ
Көтөр-мөҕөр Бүлүүбэр,
Күн сытыы сардаҥалара
Көй салгыны тыыналлара.

Халыҥ ойуур быыһыгар -
Халлаан хааллар алааһыгар
Хатан хомус таарыйбыта,
Хаҥыл майгым хаалбыта.

Ол кэмнэртэн быһата,
Ордорбутум дохсун ыраны,
Сир, Халлаан барыга
Силбэһэр сүдү ырыатын.

Өйүм, сүрэҕим күүрбүттэр,
Өндөл үрдүккэ тииститтэрэ
Өлбөт өркөнү ирдээннэр,
Өрөгөй суолун кэтээннэр ...

***

Элбэхтэр даҕаны кинилэр -
Баҕа санаалар уонна эрэллэр...
Мин баҕарабын таптыахпын
Этиҥ үүннэрбит чөнөчөгүн,
Уонна саныыбын алгыахпын
Сүүрүк түннэрбит оночотун.
Мин баҕарабын аһыныахтарын
Олохтон элэйбит дьоннору,
Атыттар долгуйа сураһыахтарын
Кинилэр туманнаах дьоллорун.
Мин эрэнэбин бүтэйдии
Ардах илгэлээх мичээригэр,
Доҕор истиҥник итэҕэйэрдии
Мичийбит эйэҕэс сирэйигэр.
Мин эрэнэбин хаһыытан
Хагдарыйбат үйэлээх харыйаҕа,
Күн төлөҥүгэр тапталыттан
Куура буспатах ыйданаҕа.

Дьоннор дьону таптааҥ!

"Суор суорун хараҕын оҥсубат"...
"Киһи киһитин түһэн биэрбэт"...
Ити тыллар дорҕооннуун симэлийэ иликтэринэ,
Дьоннор дьону таптааҥ!
Таптааҥ,
Суор суорун хараҕын оҥо илигинэ,
Киһи киһитин түһэн биэрэ илигинэ...

– Гостехнадзор тэриллибитэ 63 сыла –

Гостехнадзор устуоруйатыттан

Гостехнадзор аан бастаан тыа хаһаайыстыбатын массыына-тыраахтар ыстаансыйаларын уларыта тутуунан уонна холхуостарга тиэхиньикэни атыылаһын туһунан Партия Киин Кэмитиэтин, ССРС Министиэрдэрин Сэбиэтин 1958 сыл муус устар 18 күнүнээҕи 425 №-дээх уураах ааҕынан тэриллибит сойуулуунай таһымнаах сулууспа этэ. Кини судаарыстыбаннай учуокка туруоран, массыына-тыраахтар ситимэ тиэхиньиичэскэй усулуобуйаларга, ыстандаарка эппиэттиир курдук көрүллэн-хараайыллан, үрдүк таһымнаах таһаарыылаахтык туһанылларга бэлэм буоларын мэктиэлиир уонна олохтоммут болдьоҕун иннинэ балаансаттан уһуллубатын, быраҕыллыбатын хонтуруоллуур соруктаах этэ.

Итини таһынан, тырахтарыыс идэтигэр анал үөрэтиини барбыт дьоҥҥо билииларин, сатабылларын бэрэбиэркэлээн туран, бураап биэрэр уонна кинилэр үлэлэрин хаачыстыбатын тиэхиньиичэскэй өттүнэн хонтуруоллаан, оһол-саахал таһаарыллыбатын туһугар сэрэтэр-кэтэбил дьаһаллары ылар быраабылаа.

1958-1966 сылларга, Гостехнадзор олохтоох РТС-тарга сыһыарыллан, "Сельхозтехника" иһинэн үлэлээбитэ. Олох, тыа хаһаайыстыбатын бородууктатын оҥорон таһаарар бары тэрилтэ сайдыытыгар сөп түбэһиннэрэн, Гостехнадзор инспиэксийэтин сайыннарар-бөҕөргөтөр ис хоһоонноох ССРС Бырабыыталыстыбата 1969 сыл олунньу 13 күнүгэр 122 №-дээх, онтон 1975 с. ахсынньы 23 күнүгэр 1035 №-дээх туһааннаах министиэристибэтигэр сыһыарыллан, ССРС Госсельтехнадзора тэриллибитэ. Ол курдук, тыа хаһаайыстыбатын бородууктатын оҥорон таһаарар бары тэрилтэлэр хонтуруолланар буолбуттара. Итини таһынан, соторуттан атыылаһыллыбыт уонна өрөмүөннэммит тыраахтардар, холбонор массыыналар хаачыстыбаларыгар олохтоммут, мэктиэлиир болдьоҕор киирбит үҥсүүлэри быһаарар хамыыһыйаны салайар, уматык-оҕунуох тиэйиитин, хараллыытын хаачыйар, тэрил тиэхиньиичэскэй туругун уонна ити матырыйааллар туһааннаах ааҕынан сөпкө ороскуоттаналларын, онтон да атын тиэхиньикэ үлэтигэр, көрүүтүгэр-харайыытыгар сыһыаннаах дьаһаллары хонтуруоллааһын соруктара сүктэриллибитэ.

1967 сылтан бастаан Тыа хаһаайыстыбатын министиэристибэтин систиэмэтигэр киирэн тэриллэригэр, өрөспүүбүлүкэ үтүөлээх мэхинисээтэрэ Юдин Василий Васильевич салайааччылаах киин оройуоннарга биирдии үлэһиттээх сулууспа тэриллэн үлэтин саҕалаабыта. Тыа хаһаайыстыбатын тиэхиньикэтэ туруктаах буоларын ситиһэргэ, кинини туһаныыга бэрээдэги тутуһуурга аналлаах дьаһаллар олохтоох киирэн барбыттара. Маны хаһаайыстыбалар салайааччылара, инсэниэринэй сулууспа, олохтоох мэхинисээтэрдэр сөпкө өйдөөн, ылынан тирэх буолбуттара. Бу үлэҕэ биллэр-көстөр кылааты 70-с сылларга утумнаахтык үлэлээбит, инсэниэринэй каадырдар биир киэн туттар бэтэрээнэ Исаев Петр Николаевич киллэрбитэ. Кини Гостехнадзор салаатын 1971-1978 сылларга салайбыта, ол кэнниттэн 1978-1983 сылларга Слепцов Алексей Васильевич.

1985 сыллаахха "Госагропром" систиэмэтэ тэриллиитигэр, урукку "Сельхозтехника", тутуу, переработка уо.д.а тэрилтэлэр тиэхиньикэлэрин туругун кэтээн көрүү соруга эбии турбута. Онон сибээстээн, сулууспа ССРС Гостехнадзора диэн аатта-нан, уларытыллан тэриллибитэ. Кини үлэлиир эйгэтэ лаппа кэҥэтиллибитэ.

1986 сылтан саҕалаан өрөспүүбүлүкэбит оройуоннарын Гостехнадзорун инспиэксийэлэригэр сопхуостарга уруккуттан үлэлии сылдьар тиэхиньикэҕэ улахан уоппуттаах кылаабынай инсэниэрдэр начаалынныгынан үлэлэрин саҕалаабыттара.

Онтон Госагропром уонна Сэбиэскэй Сойуус ыһыллыбыттарын кэннэ, Гостехнадзор урукку сойууһунай өрөспүүбүлүкэлэр территорияларынан арахсан, туох да уларыйыыта суох үлэлии олорбута. Арассыыйа Гостехнадзора диэн аата эрэ уларыйбыта.

1986 сылтан өрөспүүбүлүкэ Тыатын хаһаайыстыбатын министиэристибэтин сайдыытыгар улахан өҥөлөөх киһибит - олоҕун бүтүннүү өрөспүүбүлүкэ тыатын хаһаайыстыбатын, Гостехнадзорун сайдыытыгар анаабыт Арассыыйа тыатын хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, Арассыыйа Гостехнадзорун бочуоттаах инсэниэр-инспиэктэрэ, Арассыыйа агропромышленнай комплексын сайдыытыгар кылаатын киллэрбит үрүҥ көмүс мэтээллээх, "Гражданскай килбиэн" анал бэлиэлээх тыыл, үлэ бэтэрээнэ, Горнай улууһун бочуоттаах олохтооҕо Софрон Николаевич Осипов (07.12.1931-26.02.2012) 15 сылтан ордук өрөспүүбүлүкэ Гостехнадзорун таһаарыылаахтык салайбыта.

Софрон Николаевич бу тэрилтэни салайар кэмигэр, 1986-2001 сс. үлэлиир кэмигэр, биир да үлэһити тустаах дуоһунаһын толорбото эбэтэр атын киһинэн солбуйабын диэн сылтаҕынан устубатаҕа. Софрон Николаевич сорох саҥа анаммыт салайааччылар тутуһар бириинсиптэрин - оройуоннаһыыны, табаарыстаһыыны, билсиинэн салайтаран үлэҕэ ылары төрдүттэн сөбүлээбэт дьыалата этэ. Тустаах үлэлэригэр эппиэтинэһэ суох сыһыаннаһар үлэһиттэр бэйэлэрэ баҕа өттүнэн уурайбыттара баар суол.

Арассыыйаҕа 1991-1993 сылларааҕы ыһыллыы-тоҕуллуу кэмигэр Гостехнадзор уорганнарын үлэтигэр саҥа киирбит салалта өттүттэн ылыллыбыт дьаһалларга уонна нуормаларга улахан болҕомтотун уурбатаҕа. Саҥалыы олохтоммут сокуоннарга сөп түбэсиһиигэ ыарахан боппуруостар үөскээбиттэрэ, утарсыы саҕаламмыта. Бу кэмҥэ Гостехнадзор уорганнарын үлэлэрэ, суолталара тосту намтаан барбыттара. Бу үөһэ сурललубут сылларга тыа хаһаайыстыбатыгар уонна норуот хаһаайыстыбатын атын да салааларыгар тиэхиньикэни, аналлаах оборудованиелары туһаныыга улахан саахаллар, суол быһылааннара, дэҥ-оһол онтон да атын бөрүкүтэ суох түбэлтэлэр тахсыталыы турбуттара. Эбиитин тиэхиньикэ учуота уонна хонтуруола мөлтөөһүнүттэн, сылтан сыл араас буруй тахсыыта улаатан испитэ. Бу айгырааһыны, ыһыллыыны суҥаллык быһаарар инниттэн, СССР Министиэристибэтин Сэбиэтин - Арассыыйа Бырабыыталыстыбатын 1291 №-дээх уураах ааҕынан 13 күнүгэр 1993 с. тахсыбыта. Гостехнадзор уорганнарыгар туһунан үлэһиттэрдээх инспиэксийэ тэриллиитин туһунан.

Осипов Софрон Николаевичтан кытта Гостехнадзор инспиэксийэтигэр өр кэмҥэ бииргэ үлэлээбит, чугастык алтыспыт киһиннэн Исаев Петр Николаевич буолар. Петр Николаевич Саха АССР Совминыгар үлэлиир кэмигэр Гостехнадзору сайыннарыыга Москваттан "Үнүстүрүүксүйэ" кэлбитин тустаах салайааччыга Софрон Николаевичка "Үлэҕэр туһан" диэн биэрбитэ.

Софрон Николаевич 1291 №-дээх Арассыыйа Уураах ааҕынан олоҕуран, Петр Николаевич биэрбит үнүстүрүүксүйэтинэн сирдэтэн, Саха сирин оройуоннарыгар анал үлэһиттэрдээх инспиэксийэни тэрийэргэ Бырабыыталыстыба Уураах ааҕын бырайыагын бэлэмнээн СӨ Бэрэсидьиэнигэр Вячеслав Анатольевич Штыровка көрдөрөн, дакаастаан, Гостехнадзор быһа Ситэриилээх былаастарга бас бэринэр эрэ буоллаҕына, сөптөөх сүрүннээх түмүк баар буолуоҕун итэҕэппитэ. Ол түмүгүнэн, 1994 сыл ыам ыйын 23 күнүгэр 200 №-дээх саҥа Бырабыыталыстыба Уураах ааҕар илии баттанан тахсыбыта. Уураах быһыытынан, Гостехнадзор быһа СӨ Бырабыыталыстыбатын иһинэн киирэр буолбута. Бу иннинэ Тыа хаһаайыстыбатын министиэристибэтин иһинэн диэн этэ.

Ити Уураах ааҕы Софрон Николаевич миэстэтигэр олоххо киллэрэн, СӨ Бырабыыталыстыбатын иһинэн үлэлиир Главгостехнадзору тэрийбитэ. Гостехнадзор үлэһиттэригэр ирдэбили күүһүрдэргэ анаан, Арассыыйа Бырабыыталыстыбатын олунньу 2 күнүн 1998 сыллаах 141 №-дээх Уураах ааҕынан урукку 1291 №-дээх Уураахха эбии көннөрүү киллэрбитэ.

1998 сыллаахха 141 №-дээх Уураах ааҕы олоххо киллэрэргэ ыам ыйын 29 күнүгэр СӨ Бырабыыталыстыбатын саҥа 229 №-дээх Уураах ааҕа илии баттанан бигэргэтиллибитэ. Мантан ыла норуот хаһаайыстыбатыгар туһаныллар мотуордарын кыамтата 50 куб.см. үрдүк уонна хаамар сырыылара 50 км. ордуга суох тиэхиньикэни Гостехнадзор уорганнарыгар учуокка туруоруу, тэхиньиичэскэй туруктарын көрүү-истии хонтуруоллаһына киирбитэ. Бу тиэхиньикэ ханна үлэлиириттэн, хааччахтанан турарыттан тутулуга суох.

Бу Уураахха олоҕуран, биһиги өрөспүүбүлүкэбит Гостехнадзорун үлэһиттэригэр, судаарыстыбаннай сулууспалаахтарын быһыытынан, СӨ Бэрэсидьиэнин ахсынньы 22 күнүнээҕи 1653 №-дээх Ыйааҕынан 2001 сылтан үлэлиир дуоһунастарынан көрөн, квалификационнай разряд (кэлин кылаһынай чиин) диэн иҥэриллибиттэрэ.

Көстөрүн курдук, дойдубут экэнэмиичэскэй систиэмэтэ уларыйдаҕын аайы, онно сөп түбэһиннэрэн, Гостехнадзор инспиэксийэтэ бөҕөргөтүллэн, эйгэтэ кэҥээн, юридическэй статуһа үрдэтиллэн иһэрэ. СӨ Гостехнадзорун үлэтэ-дьаһала барыта ити этиллибит сүһүөхтэринэн Арассыыйа үрдүнэн биир ирдэбилинэн, былаанынан салайтаран үлэлиирэ.

Саҥа салайааччылар уонна уларыйыылар

Софрон Николаевич 2001 сыллаахха бочуоттаах сынньаланҥа барыаҕыттан өрөспүүбүлүкэбит Гостехнадзорун салайааччыларынан үлэлээбиттэрэ: Петров Александр Иннокентьевич, 2001-2010 сс., Иннокентьев Николай Петрович, 2010-2014 сс., Попов Николай Николаевич, 2014-2017 сс., Махаров Дмитрий Дмитриевич, 2017-2018 сс. XXI үйэҕэ үктэммиппит кэннэ Арассыыйа Бэдэрээссийэтин сокуоннарыгар, балаһыанньаларыгар уонна акталарыгар элбэх уларыйыылар-тэрээһиннэр киирэн барбыттара. Бу сүүрээн Гостехнадзор салаатын кытта таарыйбыта. Ол курдук 2005 сыллаахха 184 №-дээх (от 06.10.1999г. "Об общих принципах организации законодательных (представительных) и исполнительных органов власти субъектов Российской Федерации."), Арассыыйа сокуонун эбиитигэр олоҕуран, Гостехнадзор уорганнарын боломуочуйата эрэгийиэннэрдээҕи ситэриилээх былаастарга бэриллибитэ.

Николай Петрович уонна Николай Николаевич салалталарынан саҕаламмыт "О региональном государственном надзоре в области технического состояния самоходных машин и других видов техники в Республике Саха (Якутия)" Гостехнадзор сокуона элбэх сүүрүү-кэпсэтии кэнниттэн, туһааннаах министиэристибэлэр, уорганнар сөбүлэҥнэринэн, Ил Түмэн мунньаҕар бэс ыйын 17 күнүгэр 2015 с. 1485-З №527-V №-дээх Уураах ааҕынан бигэргэтиллибитэ.

Бу үөһэ ыйыллыбыт өрөспүүбүлүкэбит сокуонугар, Гостехнадзор уорганнарын боломуочуйаларыгар эбии аттракционнай тиэхиньикэни көрүү-истии, учуокка туруораһын киирбитэ.

Николай Николаевич Арассыыйа Гостехнадзордарын уорганнарын үлэлэрин, боломуочуйаларын сылыктаан үөрэтэн баран, өрөспүүбүлүкэбит бырабыыталыстыбатыгар туруорсан, 8 миэстэлээх такси үлэтин хонтуруоллаһын боломуочуйатын өрөспүүбүлүкэбит Ил Дархана муус устар 28 күнүнээҕи 1105 №-дээх Ыйааҕынан бигэргэтиллэн турар.

Николай Николаевич кылгас кэмҥэ салайан олорбут бириэмэтигэр Гостехнадзор инники сайдыытыгар, үлэһиттэр ирдэбиллээхтик үлэлиллэригэр, компьютернай техниканы, информационнай технологияны, МФЦ-ны, туһааннаах уорганнары кытта (МВД, налуок сулууспата, судебнай пристав) биирдэ үлэлээһини бөҕөргөтөн-чиҥэтэн биэрбит салайааччылартан биирдэстэринэн буолар.

СӨ Ил Дарханын Айсен Сергеевич Николаев 2018 сыл 2655 №-дээх Ыйааҕынан бэс ыйын 10 күнүттэн Гостехнадзор управлениета СӨ Тырааныспар уонна суол хаһаайыстыбатын министиэристибэтин боломуочуйатыгар бэриллиэҕиттэн, алтыннны 3 күнүттэн Филиппов Алексей Анатольевич миниистир солбуйааччытынан - СӨ кылаабынай судаарыстыбаннай инсэниэр-инспиэктэринэн ананан Гостехнадзору салайан олорор.

Билигин өрөспүүбүлүкэбит Гостехнадзорун аата: "Департамент по самоходным машинам и другим видам техники Министерства транспорта и дорожного хозяйства Республики Саха (Якутия)". Департамент салайааччытынан Тимофеев Евгений Валентинович үлэлиир.

2021 сыл тохсунньу 1 күнүнээҕи көрдөрүүтүнэн өрөспүүбүлүкэбит Гостехнадзоругар судаарыстыбаннай учуокка турар тиэхиньикэ ахсаана: 32460 - бэйэтэ хаамар тиэхиньикэ, ол иһигэр 16264 тыраахтар, 6334 - суол оҥоруутугар, мелиорация үлэтигэр туттуллар тиэхиньикэ, 9786 - араас массыына, 76 - туорахтаах культуураны хомуйар комбайн учуокка тураллар. Туһааннаах ааҕынан Ньурба улууһугар: 1306 - 1090 - 57 - 158 - 1.

Ньурбаттан төрүттээх инспиэктэрдэр

Гостехнадзор инспиэксийэтэ тэриллиэҕиттэн, Ньурба оройуонугар холхуостар-сопхуостар тиэхиньикэ туһаныытын көдьүүһүн үрдэтэллэригэр, мэхэнисээтэрскэй каадырдары үөрэтэн-иитэн таһаарыыга, кинилэр маастарыстыбалара үрдүүрүгэр хаһаайыстыбалар инсэниэринэй-тиэхиньиичэскэй сулууспаларын кытта тэҥнэ үтүө суобастаахтык, бэйэлэрин билиилэрин туһанан туран үлэлээн ааспыт Гостехнадзор инспиэксийэтин салайааччыларынан, кылаабынай инсэниэр-инспиэктэринэн үлэлээн ааспыттара: Григорьев Иван Федотович, Исаев Петр Николаевич, Данилов Павел Максимович, Петров Прокопий Никифорович, Плотников Николай Николаевич, Софронов Павел Афанасьевич, Спиридонов Семен Иванович.

Ону кытта тэҥнэ өрөспүүбүлүкэбит Гостехнадзорун салаатыгар Ньурбаттан төрүттээх инсэниэр-инспиэктэринэн буолаллар: Семенов Семен Прокопьевич - Сунтаарга (1972-1980, 1985-2001 сс), Семенов Иван Андреевич - тыа хаһаайыстыбатын министиэристибэтигэр, кэлин Анаабыр улууһугар (2000-2002 сс.), Климов Сергей Никитич - Главгостехнадзор аппараатыгар (1995-2015 сс.), Иннокентьев Николай Петрович - Главгостехнадзор салайааччытынан (2010-14 сс., 2015 - Мииринэйгэ, билигин Дьокуускай к.), Яковлев Иван Иванович - Главгостехнадзор солбуйааччы салайааччытынан (2010-2014 сс.), Никифоров Андрей Васильевич - Дьокуускай к. (2001 - 2015, 2017 ГГТН солбуйааччы салайааччытынан).

Өрөспүүбүлүкэбит Гостехнадзоругар инники күөҥнэ сылдьыбыт, үтүө суобастаахтык, таһаарыылаахтык үлэлии сылдьыбыт, билигин бочуоттаах сынньаланҥа олорор биир дойдулаахтарым туһунан ахтан аһыам.

ИСАЕВ Петр Николаевич

Өрөспүүбүлүкэбит Гостехнадзора инники сайдыытыгар улахан кылаатын киллэрбит киһинэн Исаев Петр Николаевич буолар. Уһун кэмҥэ үтүө суобастаахтык Гостехнадзорга үлэлээбитинэн Петр Николаевич киэн туттар.

Кини 1933 сыллаахха Ньурба оройуонун Күндээдэ нэһилиэгин, Арааҥастаах дэриэбинэтин Боллохтоох алаһыгар Исаев Николай Данилович уонна Исаева (Саввинова) Ксения Яковлевна дьиэ кэргэнигэр үһүс оҕонон төрөөбүтэ. Оҕо сааһа уонна оскуолаҕа үөрэнэр сыллара Аҕа дойду Улуу сэриитин кэмигэр ааспыта. Ол кэмҥэ сэттэ сааһыттан сайын уонна күһүн холкуос үлэтигэр сарсыарда 6 чаастан киэһэ хойукка диэри улахан дьоннору кытта биир тэҥҥэ үлэлэһэрэ.

Арааҥастаах сэттэ кылаастаах оскуолатын бүтэрэн баран, үөрэҕин салгыы Ньурба орто оскуолатын ситиһиилээхтик бүтэрэн, салгыы үрдүк үөрэххэ туттарсан киирбитэ. 1958 сыллаахха Новосибирскайдааҕы тыа хаһаайыстыбатын үнүстүтүүтүн механизацияҕа уонна электрификацияҕа факультетын бүтэрэн кэлээт, өрөспүүбүлүкэбит тыатын хаһаайыстыбатын анал анааһынынан Дьокуускайдааҕы тыа хаһаайыстыбатын тиэхиникумугар учууталынан үлэтин саҕалаабыта.

1959 сыллаахха ону тэҥэ үлэтигэр тиэхиникум хомсомуолускай тэрилтэтин сэкиритээринэн талыллан салайбыта. Үчүгэй таһаарыылаах үлэтин иһин Саха хомсомуолун кэмитиэтин Бочуотунай кыраамматытынан наҕараадаламмыта.

Тиэхиникум Өлүөхүмэҕэ көһүүтүгэр, дойдутугар Ньурба оройуонугар саҥа бөдөҥөөбүт "Степан Васильев" аатынан холкуоска 1960 сыллаахха оройуон салайааччыларын анааһыннарынан кылаабынай мэхээнньигинэн үлэлии барбыта. Онно мэхээнньигинэн орто үөрэхтээх быраактык, кэлэктиибигэр улахан аптарытыатынан туһанар Кузьма Ильич Михайлов үлэлиирэ. Кинини кытта аҕыйах ый бииргэ үлэлииригэр, элбэх бырактыычыскай билиини ылбыта, дьону - мэхинисээтэрдэри кытта үлэлииргэ үөрэммитэ, дьиҥнээх инсэниэр-мэхээнньик буолбутум диэн Кузьма Ильичкэ, доҕоругар куруук махтана саныы сылдьарын туһунан этэр. Ол саҕана Ньурба орто оскуолатыгар бииргэ үөрэммит табаарыһа, инсэниэр-элиэктирик Григорьев Иван Федотович оройуоннааҕы "Сельхозтехника" Гостехнадзорун инспиэктэринэн үлэлиирэ, Маалыкайга тахсан бэрэбиэркэлээн, инники үлэтин былааннаһан, үлэ итэҕэстэригэр аак суруйан, элбэхтик көмөлөспүт.

Петр Николаевич Маалыкайга үлэлиир кэмигэр холкуоска хомсомуолускай тэрилтэ сэкэритээринэн уонна Бордоҥ нэһилиэгин дьокутаатынан талылла сылдьыбыта. Оройуоннааҕы "Сельхозтехника" кылаабынай инсэниэрэ Перчанкин Петр Николаевич үлэтин бэрэбиэркэлии 1961 сыллаахха тахса сылдьан, "инсэниэр-мэхээнньик Исаев П.Н. тиэхиньикэни туһаныыга судаарыстыбаннай ыстандаарты үлэлэппэт", диэн борокурутуураҕа аак киллэрэн туттарбытыгар бэрэбиэркэ тахса сылдьыбыт.

Борокуратуура бэрэстэбиитэлэ Копылов В.Т. нэдиэлэ курдук бэрэбиэркэлээн баран, "Степан Васи-

льев" аатынан холкуос (мэхээнньик Исаев П.Н.) тэхиньикэни судаарыстыбаннай ыстандаарты туһаныыга, олоххо киллэриигэ былааннаах үлэни ыытар диэн түмүгү оҥорбутун оройуон Сэбиэтин исполкомугар көрөн баран, Перчанкины үлэтиттэн ураппыттар этэ.

Онно үлэлии сырыттаҕына, 1962 сыллаахха саҥа тэриллибит Ньурба оройуоннааҕы холбоһугар (4 Бүлүү оройуонун холбоон) "Сельхозтехника" отделениетыгар управляющайы солбуйааччынан үлэлииргэ ыҥырбыттара. Бу отделение эстиитигэр, "Сельхозтехника" Ленинскэй оройуоннааҕы (билиҥҥи Ньурба уонна Сунтаар оройуоннарын холбоон) холбоһугар кылаабынай инсэниэринэн үлэлээбитэ.

Ол саҕана үстэ дуоһунаһа уларыйбыта: "Сельхозтехника" 1962 с. ахсынньы 12 күнүгэр бириксээһинэн, ити холбоһук кылаабынай инсэниэринэн, онтон 1964 сыллаахха ахсынньы 20 күнүгэр "Сельхозтехника" Ленинскэй (урукку Ньурба, Сунтаар) оройуоннара холбоһугун Гостехнадзорун тутаах инсэниэр-иниспиэктэринэн анаммыта. Ити үлэлиир кэмнэригэр 1963 сыллаахха IX ыҥырыылаах Ньурба бөһүөлэгин дьокутаатынан талылла сылдьыбыта.

1965 сыллаахха от ыйын 1 күнүгэр Гостехнадзор иниспиэксийэтэ "Сельхозтехникэттэн" Тыа хаһаайыстыбатын министиэристибэтигэр бэриллибитэ. Ол улахан суолталаах этэ. Урут Гостехнадзор "Сельхозтехника" тэрилтэтигэр бас бэринэр эрдэҕинэ, холкуостар уонна сопхуостар тиэхиникэлэрин туһаныытын эрэ бэрэбиэркэлиир соруктааҕа. Оттон "Сельхозтехника" тэрилтэлэрэ киминэн да бириэмэтигэр бэрэбиэркэлэммэт буоланнар, үлэлэригэр элбэх итэҕэһи оҥороллоро. Хаачыстыбата суох өрөмүөннэммит тиэхиникэлэри холкуостарга, сопхуостарга биэрэн, кинилэргэ улахан хоромньуну таһаараллара.

Гостехнадзор Тыа хаһаайыстыбатын министиэристибэтигэр бэриллиэҕиттэн, холкуостар уонна сопхуостар "Сельхозтехника" тэрилтэлэрин кытта тиэхиникэни хаачыстыбата суох өрөмүөннээһин, тэхиниичэскэй көрүү-истии (техобслуживание) мөккүһүүлэрэ судургутук, үксүгэр тыа хаһаайыстыбатын тэрилтэлэрин туһаларыгар быһаарыллара ситиһиллибитэ.

Тиэхиникэни сөптөөхтүк көрүү-истии быраабылалара (ыстандаартара) Сойуус үрдүнэн оҥоһуллан, хас биирдии тыа хаһаайыстыбатын холкуостарыгар, сопхуостарыгар уонна "Сельхозтехника" тэрилтэлэригэр булгуччулаахтык толоруллар сокуон быһыытынан ирдэниллэр буолбуттара. Ыстандаартар ирдэбиллэрин олоххо киллэрии Гостехнадзор үлэһиттэригэр сүктэриллибитэ.

Бу ыстандаартар олоххо киириилэрэ элбэх хаһаайыстыбаннай эбии төлөбүрдэри, ороскуоттары оҥорору ирдиирэ: кииннэммит тиэхиникэни туруорууга аналлаах былаһааккалары тутуу, саҥа сыахтары аһыы, онно аналлаах үлэһиттэри көрүү наада буолбута. Урут онно-манна сайын үлэлээбит сирдэригэр "ыһыллан" сыппыт тиэхиникэлэри (комбайннары, булууктары, от охсордору уо.д.а.) хомуйан аҕалан кииннэммит аналлаах былаһааккаларга ыстандаарт ирдэбилинэн көрөн-истэн (өрөмүөннээн, уҥунуохтаан, көтөхтөрөн) туруоруу булгуччу ирдэниллибитэ.

Гостехнадзор үлэһиттэриттэн тыа хаһаайыстыбатын уонна "Сельхозтехника" тэрилтэлэригэр мэхэниисэтэрскэй каадырдар билиилэрин үрдэтэр куурустары аһан үлэлэтии ирдэниллэрэ. I, II, III кылаастаах тырахтарыыстары, мэхэнисээтэрскэй каадырдары бэлэмнээһини, кинилэр билиилэрин тургутууну гостехнадзор иниспиэктэрдэрин салалтатынан үлэлиир туһаннаах аттестациялыыр хамыыһыйаларынан ыыталлара.

П.Н.Исаев Саха АССР Тыатын хаһаайыстыбатын министииристибэтин 1967 сыл ахсынньы 25 күнүнээҕи бирикээһинэн, бу министиэристибэ аппараатыгар Госсельтехнадзор тутаах иниспиэктэринэн ананан, дойдутуттан Ньурбаттан Дьокуускай куоракка көһөргө күһэллибитэ.

Дьокуускайга маҥнай үлэлии кэлэригэр, Тыа хаһаайыстыбатын министиэристибэтин механизацияҕа отделын салайааччытынан Осипов Софрон Николаевич, бу отдел иһигэр киирсэр Гостехнадзор кылаабынай инсэниэринэн Юдин Василий Васильевич диэн сааһырбыт инсэниэр-мэхээнньик үлэлииллэрэ. Кинилэри кытта хара маҥнайгыттан тапсан үлэлээбититтэн уонна өрөспүбүлүкэтээҕи суолталаах салайар үлэҕэ ыҥыран үлэлэппиттэригэр махтанарын этэр.

1969 сыллаахха Саха АССР-га Тыа хаһаайыстыбатын министиэристибэтигэр Госсельтехнадзор диэн саҥа иниспиэксийэ тэриллиэр диэри Дьокуускай куорат тыатын хаһаайыстыбатын производственнай управлениетын гостехнадзоругар үлэлээбитэ. Онтон министииристибэҕэ Госсельтехнадзор отдела тэриллибитигэр, төттөрү ылбыттара.

Онно маҥнай тутаах иниспиэктэринэн үлэлээбитэ. 1971 сыллаахха Василий Васильевич Юдин биэнсийэҕэ тахсан уурайбыта. Госсельтехнадзор механизация отделыттан арахсыбыта. Кини састаабыгар кылаабынай, тутаах уонна иниспиэктэр диэн дуоһунастар көрүллүбүттэрэ, ГАЗ-69 А массыына бэриллибитэ, туспа кэбиниэттэммитэ. Онтон ыла Петр Николаевич олоҕо үксэ Саха сиригэр Гостехнадзор сулууспата сайдыытыгар анаммыта.

Петр Николаевич 1971 с. атырдьах ыйын 1 күнүгэр Саха АССР тыатын хаһаайыстыбатын Госсельтехнадзорун кылаабынай инсэниэр-иниспиэктэринэн анаммыта, 1978 сыл атырдьах ыйын 16 күнүгэр диэри үлэлээбитэ.

Ол аата, Гостехнадзор (Госсельтехнадзор) сулууспатыгар 1964 сыл тохсунньу 7 күнүттэн 1978 сыл атырдьах ыйын 16 күнүгэр диэри, барыта 14 сыл 6 ый 9 күн үлэлээбит, онно кэлин 1 ый 15 хонугу эптэххэ, 14 сыл 7 ый 24 күн буолар.

Петр Николаевич 1980 сыл бэс ыйын 6 күнүттэн 1992 сыл тохсунньу 31 күнүгэр диэри САССР Миниистирдэрин Сэбиэтигэр инструкторынан үлэлээбитэ. Ол иннигэр уонна кэнники 1997 сыл муус устар 21 күнүгэр диэри Тыа хаһаайыстыбатын министииристибэтигэр араас дуоһунастарга (механизация отделын кылаабынай инсэниэрэ, миниистир көмөлөһөччүтэ, контролер) үлэлээтэр да, Гостехнадзортан өйүм-санаам тэйбэтэҕэ диэн Петр Николаевич ахтар.

Петр Николаевич ханна да үлэлээтэр, улахан убаастабылга сылдьыбыта, билигин даҕаны өрөспүбүлүкэбит Гостехнадзоругар ыытыллар тэрээһиннэргэ (семинардарга, үбүлүөйүнэй мунньахтарга уо.д.а.) кини аатын ахтан-санаан аһаллара истиэхэ үчүгэй. Үлэтигэр эппиэтинэстээхтик, чиэһинэйдик сыһыаннаһара, куруутун Тыа хаһаайыстыбатын министиэристибэтигэр профсоюз актыыбын чилиэнинэн талыллара. Эдэр мэхэнисээтэрдэри иитиигэ-үөрэтиигэ, тыа сиригэр илии үлэтин механизациялаһыҥҥа, дэҥ-оһол тахсыбатыгар, тиэхиникэни кытта үлэҕэ сэрэхтээх буолуу быраабылаларыгар үөрэтиигэ элбэх сыратын биэрбитэ.

Петр Николаевич тустаах идэтинэн үлэлээн бүтүн баран, биэнсийэҕэ бардым диэн олорунан кээспэтэҕэ. 1997 сыллаахха саҥа тэриллибит килиэп иниспиэксийэтигэр үлэлээбитэ, ол кэнниттэн СӨ Бэрэсидьиэнин уонна Бырабыыталыстыбатын автобазатыгар массыыналары көрөн-истэн, бэрэбиэркэлиир мэхээннньигинэн алта сыл, салгыы түөрт сыл харабынайынан үтүө суобастаахтык үлэлээн үлэтин түмүктээбитэ.

Петр Николаевич - тыыл, үлэ, судаарыстыбаннай гражданскай сулууспа бэтэрээнэ, өрөспүүбүлүкэбит экэнэмиичэскэй, инсэниэринэй сайдыытыгар киллэрбит кылаатын иһин "Гражданскай килбиэн" анал бэлиэлээх, Гостехнадзор (Госсельтехнадзор) урукку кылаабынай инсэниэрэ, салайааччыта, СӨ Тыатын хаһаайыстыбатын министиирэстибэтин Бочуотун кинигэтигэр киирбитэ, бочуоттаах бэтэрээнэ, ахсаана биллибэт Бочуотунай кыраааматаларынан наҕараадаламмыта.

Петр Николаевич төһө да сааһырдар билигин, күн бүгүүгэр диэри дьиэтигэр дьарыга суох олорбот. Ол курдук кулун тутар ыйтан сэтинньигэ диэри дачатыгар үлэтэхамнаһа бүппэт, ол быыһыгар сиэннэрин, хос сиэннэринэн дьарыга күннэҕи бириэмэтин билбэккэ аһарар.

Петр Николаевич кэргэнинээн Александра Федуловналыын үс уол оҕону төрөтөн, улаатыннаран, үөрэттэрэн дьоһуннаах үлэһит гына иитэн таһаарбыттара: Аркадий - биологическэй наука дуоктара, Биология үнүстүүтүгэр отдел салайааччыта; Анатолий - үлэ министиэристибэтигэр үлэлээн баран билигин биэнсийэҕэ олорор; Александр - биологическай наука дуоктара, Биология үнүстүүтүгэр наука салаатыгар дириэктэри солбуйааччы.

Уолаттар үһүөн кэргэннээхтэр, оҕолордоохтор, сиэннэрдээхтэр.

Петр Николаевич өрөспүүбүлүкэбит Ытык кырдьаҕаһа, өрөспүүбүлүкэбит тыатын хаһаайыстыбатын, Гостехнадзорун инники сайдыытыгар олоҕун бүтүннүү анаабыт өрөспүүбүлүкэбит биир тарбахха баттанар судаарыстыбаннай сулууспалаах инсэниэр-мэхээнньигэ буоларынан биһиги Гостехнадзор эдэр көлүөнэ исписэлиистэрэ киэн туттабыт.

СПИРИДОНОВ Семен Иванович

Спиридонов Семен Иванович 1951 сыллаахха Ньурба оройуонун Дьаархан нэһилиэгэр Спиридонов Иван Акимович, Варвара Ивановна диэн холкуостаах дьиэ кэргэнигэр төрдүс оҕоннон төрөөбүтэ. 1957-63 сылларга Дьаархан начаалынай оскуолатыгар, онтон салгыы Ньурба 1 №-дээх оскуолатын 1968 сыллаахха ситиһиилээхтик бүтэрбитэ.

Оскуоланы бүтэрэн баран "Ньурба" сопхуоска оробуочайынан үлэлээбитэ. 1970-1975 сылларга Иркутскайдааҕы тыа хаһаайыстыбатын үнүстүүтүгэр үөрэнэн инсэниэрмээхэнньик идэтин ылан, эдэр исписэлиис быһыытынан өрөспүүбүлүкэбит Тыатын хаһаайыстыбатын министиирэстибэтин анал анааһынан Чурапчы оройуонун Мугудай нэһилиэгин "Карл Маркс" аатынан сопхуоска 1978 сылга диэри мэхээннньигинэн үлэлээбитэ. Ол саҕана, бииргэ үлэлээбит кэллиэгэтэ Пинигин Иван Андреевич ол кэмҥэ сопхуос элиэктирик-энэргиэтигэ маннык диэн ахтар: "Үрдүк үөрэхтээх инсэниэр-мэхээнньик, эдэр исписэлиис Семен Иванович сопхуоска кэлбитэ сонун буолбута. Семен кэллэ кэлээт нэһилиэккэ сыһыарыллан үлэлиир тыраахтардары, сааскы ыһыыга, сүөһү аһылыгын бэлэммиир тыраахтырга холбонон үлэлиир массыыналары чинчийэн көрөн-истэн барыларыгар туһунан документаны оҥортоон, билиҥҥи тэхиниичэскэй туруктарын сурукка киллэртээн, ханнык көрүүҥнээх өрөмүөннүүр үлэлэр барыахтаахтарын, ханнык сапчаастар наадаларын барытын сурукка тиһэн (дефектовочнай биэдэмэс) оҥорон баран салгыы үлэ былаанын оҥостон үлэтин саҕалаабыта. Маннык, кини ыытар үлэтэ урут оҥоһуллубат эбит. Онон анал тиэхиникэҕэ үөрэхтээх исписэлиис быһыытынан саҥа сүүрээн үлэтин киллэрбит үтүөлээх."

Бу курдук эдэр эрчимнээх, үлэҕэ дьулуурдаах Семен бу сопхуоска үс сыл устата дуогабарын толору толорон барбыта. Манна үлэлээн оройуон үөһээ салалтатын, нэһилиэк олохтоохторун, ордук мэхэнисээтэрдэр улахан убаастабылларын ылбыта. Билиҥҥэ диэри кырдьаҕас мэхэнисээтэрдэр (тырахтарыыстар), мэхээнньиктэр миигин көрүстэхтэринэ ахтан аһаллар.

Тиэхиникэҕэ билиитэ-көрүүтэ быһаччы үрдээбитэ. Онтон дойдутугар кэлэн "Чаппанда" сопхуоска мэхээнньигинэн биир сыл үлэлээбитэ. 1979 сыл от ыйыттан Ньурба оройуонун Тыатын хаһаайыстыбатын управлениетыгар Госсельтехнадзор иниспиэксийэтин салайааччытынан 1985 сылга диэри үлэлээбитэ. 1985-1987 сылларга РАПО управлениетыгар кылаабынай инсэниэринэн, онтон салгыы "Чаппанда" сопхуоска кылаабынай инсэниэринэн үлэлии тахсыбыта. 1993 сыл алтынньы ыйыттан балаҕан ыйын 1994 сылыгар диэри УСХ-ҕа кылаабынай исписэлииһинэн механизация отделыгар үлэлээбитэ.

Семен Иванович Чаппандаҕа үлэлииригэр сопхуос дириэктэрдэринэн үлэлээбиттэрэ: Куртуяхов Николай Петрович - 1986-91 сс.; Дмитриев Роман Гаврильевич - 1991-93 сс. (кэлин тыа хаһаайыстыбатын миниистиригэр тиийэ үммүтэ).

"Чаппанда" сопхуос өрөспүүбүлүкэбитигэр да, оройуоҥҥа да сүөһү аһылыгын (окко) бэлэмнээһиҥҥэ биир бастыҥнар кэккэлэригэр сылдьара. Чаппанда сирэ-уота, киэҥ ходуһалара, баахыналара оройуоҥҥа от, туорахтаах култуура - бурдук, хортуоска, турнуоппус (урукку 50-60-с сылларга) үүнэригэр үчүгэй сирдээх-уоттаах нэһилиэгинэн буолар.

Бу балары олордуу-хомуур үлэтигэр тиэхиникэ туһаныыта суох үлэ барбат. Тиэхиникэ туруктаахтык үлэлиирин туһугар көрүүтэ-истиитэ, бириэмэтиттэн бириэмэтигэр өрөмүөннээн, уҥунуохтаан иһиллиэхтээх үлэтин барытын былааннаан үлэлэтээччинэн Семен Иванович буолара. Ол сылларга, 1979 сыллааттан өрөспүүбүлүкэбит биир чулуу механизированнай звенотын салайааччыта, Ленин, Үлэ Кыһыл Знамята мэтээллэринэн наҕараадаламмыт Илья Андреевич Васильев саҥа ныманан үлэтин саҕалаан үлэлээбитэ.

Ол курдук сэттэ тыраахтырынан уон тырахтарыыс уларыйа сылдьар бириэмэнэн үлэлээбиттэрэ. Онон күҥҥэ тиэхиникэ үлэлиир бириэмэтин, кыамтатын лаппа уһатан үлэлэтэр ныыма киирбитэ, а.э. тиэхиникэни сөптөөхтүк, туһалаахтык үлэлэтии. Бу маннык үлэлиир тиэхиникэ үлэлиир үлэтин барытын Семен Иванович көрөн-истэн үлэлэппит кылаабынай инсэниэринэн буолар.

Гостехнадзор инспекцията тэриллибитэ 63 сыла туоларынан, сулууспа тэриллибит устуоруйатын билиһиннэрэн туран, Ньурба оройуонун Гостехнадзор иниспиэксийэтин ааспыт (С.И. Спиридонов үлэлээбит кэмин сыла) 2007 сыллаах үлэтиттэн быстах билиһиннэриэм.

"Тохсунньу маҥнайгы күнүгэр үммүт 2008 сылга улууска барыта 104 тыраахтыр бырысыаба, 1003 бэйэтэ хаамар массыына, ол иһигэр 880 тыраахтыр, 75 суол оҥоһуутугар, мелиорация үлэтигэр туттуллар массыыналар, 39 араас көрүүҥнээх бэйэтэ хаамар массыына, икки бурдук хомуйар комбайн, 7 сүөһү аһылыгын күөх маассатын хомуйар комбайн инспекцияҕа учуокка тураллар уонна хонтуруолланаллар.

Сыллааҕы көрүү-истии (техосмотр) оройуон 64 тэрилтэлэригэр, ол иһигэр АПК 17 хаһаайыстыбатыгар ыытылынна. 81 бырысыап бэрэбиэркэлэммититтэн 13 эрэ көрүүнү ааста. Уоннааҕылар тормозной уонна уотунан сырдатар фонардара үлэлээбэт буолан, көрүүнү аастылар. 625 тыраахтыр бэрэбиэркэлэммититтэн, 470 тыраахтар көрүүнү ааста, суол оҥоруутугар, мелиорация үлэтигэр туттуллар 62 массыынаттан үлэлиир көҥүлү 51 массыына ылла. 36 араас массыынаттан көрүүнү 35 массыына ааста. Биир бурдук хомуйар комбайн, 5 сиилэстиир комбайнтан үс үлэлиир көҥүлү ылла.

Сыллааҕы көрүүнэн бэйэтэ хаамар тиэхиникэ 75 %, тыраахтырдар 74 %, бырысыаптар 77,8 % хабылынна. Оройуон 13 т/х тэрээһиннээх хаһаайыстыбаларыгар 109 тыраахтыр көрүлүннэ, көрүүнү 34 тыраахтыр ааста, 33 бырысыап көрүллүбүтүттэн ирдэбилгэ эппиэттиир суох. 6 бульдозертан 3 бульдозер көрүүнү ааста, 1 экскаватор уонна погрузчик көрүүнү аастылар.

Көрүүнү кыайан аастатах сүрүн биричиинэлэрэ: көлүөһэлээх тыраахтырдар сэрэтэр, сырдатар фонардара, фаралара суох, эбэтэр үлэлээбэт, рулевой управление механизмнарыгар улахан элэйиилээх, көлүөһэлэр шиналара курдары быһыта-хайыта барыылаах, сиэркилэлэрэ суох. Оттон тиһиликтээх тыраахтардар гусеницаларын звенолара быһыта барыылаахтара уонна холбуур палецтара тостон сылдьара буолар.

Чаахынай дьоҥҥо уонна баахынайдарга 638 тыраахтыр учуокка турарыттан, тэхиниичэскэй көрүүнэн 452 тыраахтыр, эбэтэр 70,8 % хабылынна. 33 учуокка турар бырысыаптан 24 бырысыап көрүлүннэ, көрүүнү 9 бырысыап ааста. 452 тыраахтартан 398 тыраахтар көрүүнү ааста, чаахынайдарга 589 тыраахтыр баарыттан 426 тыраахтыр бэрэбиэркэлэннэ, көрүүнү 378ааста. Баахынай хаһаайыстыбаларыгар 49 тыраахтар учуокка турарыттан 26 бэрэбиэркэлэннэ, 20-тэ көрүүнү ааста. Чаахынайдарга 17 бырысыап көрүллүбүтүттэн көрүүнү 7 ааста. Баахынайдарга 3 бырысыап көрүллүбүтүттэн 2 ааста.

Тэхиниичэскэй көрүү түмүгүнэн тэрилтэлэр салайааччыларыгар итэҕэстэри туораталларыгар 11 аак бэрилиннэ. Көрүү кэмигэр 16 тыраахтыр, 2 бырысыап үлэлииллэрэ бобулунна. Тиэхиникэни учуокка туруорбакка туһана сылдьалларын иһин икки киһи 100 солк. биирдии бэйэлэрэ ыстарааптанна (Маарга уонна Хатыыга). Тыраахтары ыытар дастабырыанньата суох тиэхиникэни ыыта сылдьалларын иһин 4 киһи 1000 солк. ыстарааптанна (Өҥөлдьөҕө 1 киһи - 300 солк.).

Гостехнадзор иниспиэксийэтин иннигэр үүммүт үбүлүөйдээх 2008 с. турар соруктар манныктар:

1. Тыраахтыры туһанааччылар суолга быһылааны, киһи эчэйиитин, тиэхиникэ алдьаныытын таһаарбаттарын туһугар хонтуруол үлэтин күүһүрдэргэ.

2. Сыллааҕы тэхиниичэскэй көрүүгэ ахсааҥҥа баар массыыналар көрүүнэн хабыллар ахсааннарын ааспыт сыллааҕар элбэтэргэ.

3. Туһаныллар тиэхиникэ хаһаайыныттан тутулуга суох учуокка 100 бырыһыан туруорулларын ситиһэргэ.

4. Тиэхиньикэни учуокка туруоруу быраабылатын болдьоҕун убаастанар биричиинэтэ суох, бэйэлэрэ эппиэтинэһэ суохтарыттан уһаппыт дьоҥҥо, тэрилтэ салайааччыларыгар РФ сокуонунан көрүллүбүт административнай накаастыыр дьаһаллары туттарга."

Семен Иванович бу үлэтигэр олус эппиэтинэстээхтик, ирдэбиллээхтик уонна хаачыстыбалаахтык үлэлээбитэ. Ханнык баҕарар үлэҕэ ирдэниллэрин курдук, тугу гыммытын, төһө ахсаааннаах тиэхиникэни бэрэбиэркэлээбитин, нүөмэр биэрбитин, хас мэхинисээтэр ачыыстаассыйа ааспытын уонна да атын үлэтин барытын отчуоттаан, докумуоннаан оҥорон, үөһээ салалтаҕа ый, кыбаартал уонна сыл түмүгүнэн сөптөөх бириэмэтигэр отчуоттуура. Кини салайааччыларга туох-ханнык боппуруостааҕын туруорсан, быһаартаран, бириэмэтигэр сөптөөх дьаһаллары ылара.

Өрөспүүбүлүкэбит Гостехнадзоругар Семен Иванович үлэлээбитин тухары сылтан-сыл ахсын биир бастыҥнар кэккэлэриттэн түспэтэҕэ.

Семен Иванович бу иниспиэксийэҕэ үйэ чиэппэрэ солбуллубат салайааччынан үлэлээбитэ (16.07. 1979-01.01.1985, 27.07.1994-31.12. 2012).

Семен Иванович чиэһинэй, Гостехнадзорга туһаннаах сокуоннары барыларын ирдэбиллээхтик толорор уонна толорторор тарбахха баттанар судаарыстыбаннай чуноубуннуктартан биирдэстэрэ буолар этэ диэтэхпинэ, улаханнык алҕаһаабатым буолуо.

Семен Иванович өр сыллаах үтүө суобастаах үлэтин түмүктэрин маннык наҕараадалар туоһулууллар: СӨ Бырабыыталыстыбатын Бочуотунай Грамотата, СӨ Тыатын хаһаайыстыбатын Бочуотунай Грамотата, РСФСР "Тыатын хаһаайыстыбатын социалистическай куоталаһыы туйгуна", "Коммунистическай куоталаһыы кыайыылааҕа", "Ударник коммунистического труда", "В память 200-летия Управления водяными и сухопутными сообщениями" анал бэлиэлэринэн, СӨ "Автомобильнай тыраанныспарын Бочуоттаах үлэһитэ", "Арассыыйа Гостехнадзорун бэтэрээнэ", "Саха сирэ уонна Арассыыйа 385 сыла" анал үбүлүөйүнэй бэлиэлээх уонна да атын элбэх кыраааматаларынан наҕараадаламмыта.

Семен Иванович тиэхиникэ көрүүлээх буоларын туһугар диэн ыйыыннан-кэрдиннэн салайтаран үлэлиирэ.

2012 сыл ахсынньы 31 күнүттэн Ньурба улууһун Гостехнадзорун иниспиэксийэтин салайааччытынан үлэлээн баран, билигин бочуоттаах сынньаланҥа олорор.

Иллэҥ бириэмэтигэр сайынын Дьаархаҥҥа оттуурун, бултуурун уонна сир астыырын сөбүлүүр.

Билигин, 2013 сылтан Семен Иванович оннугар улахан куонкурсу аахан Николаев Никита Викторович ситиһиилээхтик үлэлии сылдьар.

Сергей КЛИМОВ,
Гостехнадзор бэтэрээнэ.
Дьокуускай к.

– Оҕону иитии тула –

Кыра оҕо гражданский өйүн-санаатын түстээһин

"Кустук" диэн Саха сиринээҕи уһуйааннар үлэлиир бырагыраматарыгар ыйыллыбыт "Мин - Россия гражданинабын" хайысханан хайдах үлэлиирбитин кылгастык билиһиннэриэм. Биһиги кыра оҕо гражданскай өйүн-санаатын түстээһиҥҥэ үлэлээбиппит син балачча кэм буолла. Ильинова Т.Л. "Утум тускула" аптарскай бырагырааматыгар "Оҕону киһи-аймах эйгэтигэр киллэрии" диэн түһүмэҕинэн сирдэтэн, методическэй ыйыннык оҥостубуппутунан үлэлиибит.

Арассыыйаҕа араас омук дьоно олороллор диэн хайысхаттан ыаллыы олорор эбээн омук культууратын оҕоҕо тиэрдиигэ үлэ уопутун сырдатыам. Эбээн омук культууратын билсиһиини оҕо сүрдээҕин сэргиир. Оҕоҕо туундара олохтоохторо хоһуун-хоодуот үлэһиттэр, хорсун булчуттар, мындыр өйдөөх табаһыттар, үтүө майгылаах дьон буолалларын кэпсиибит. Кинилэр дьиэлэрэ-уоттара, таҥастара-саптара, астара-үөллэрэ - барыта туундара айылҕатын уратытыгар сөп түбэһэн, олус табыгастааҕын оҕолор өйдөөтүлэр. Эбээннэр иҥиир ситии курдук тулуурдаахтарын, тыйыс айылҕалаах дойдуларын олус таптыылларын оҕолор остуоруйа, оонньуу нөҥүө чиҥник ылыннылар.

Кыра оҕо илиитинэн тутан, хараҕынан көрөн, кулгааҕынан истэн, ханнык эмит дьайыыны оҥорон эрэ билиини ылынар. Онон эбээннэри билсиһиннэриигэ ойуу-макет, оонньуурдар көмөлөрүнэн оҕолорго эбээн остуоруйатын: "Доҕордуулар", "Сүрэҕэ суох чыычаах", "Суор уонна куобах" уо.д.а. остуоруйалары кэпсииртэн саҕалыыбыт. Остуоруйалара кылгас, дьайыыта үгүс, кэпсэтиитэ элбэх буолан оҕо болҕомтотун тардар. Остуоруйа нөҥүө эбээн майгыта, олоҕо, үлэтэ-хамнаһа, сиэрэ-туома оҕоҕо улгумнук тиийэр.

Эбээн остуоруйалара ураты мындыр уонна үтүө, гуманнай ис хоһоонноох буолан оҕону тардар. Оҕо остуоруйанан испэктээк оонньуурун сөбүлүүр, остуоруйа ис хоһооно кылгас, дьайыылара уларыйа турар, персонажтара элбэхтик кэпсэтеллэр. Онон оҕо оонньууругар табыгастаах, сөбүлээн испэктээк оонньууллар. Эбээн омук араас хамсаныылаах оонньууларын "Үрүҥ ойуун", "Балыксыттар", "Табалар уонна бөрөлөр", "Табаһыттар", "Бөрөҥү бултааһын" уонна да атын оонньуулары оҕолор кэрэхсииллэр.

Оҥоһуллубут макеттарынан оҕо күннээҕи олоҕор оонньоон, тутан-хабан, оборон, көрө-истэ сылдьар. Манна эбээн куукулата, Арктика макета, туундара ойуулаах фланеллеграфтара, туундара туһунан улахан панно, муляжтар, хартыыналар, каарта уо.д.а. оҕо оонньуутун байытан төһүү көмө буолаллар. Ону таһынан аудио-видео матырыйааллар, анал литература, төрөппүт көмөтө үлэ ис хоһоонун ханаталлар.

Түмэлгэ сылдьан хоту норуоттар дьиэлэрин-уоттарын, дьэрэкээн ойуулаах таҥастарын-саптарын олуһун сэргээччилэр. Иллэҥ кэмнэригэр оҕолор хоту дойду олохтоохторо буолан, айан-тутан ооонньууллар. Ол курдук маамыкта быраҕан, наартаны ойон күрэхтэһэллэр. Эбээннэр аһылыктарын оҕолордуун астаан сандалы тэрийэн ыытан, оҕолор үөрэ-көтө аһыыллар. Хоту омуктар иэҕэтиилээх, олуктаах таабырыннарын таайсарга оҕолор өйдөрүн-санааларын сынньан туран, баҕаран таайаллар.

Илииннэн үлэҕэ хоту дойду айылҕатын көстүүтүн, кыылларын, дьиэлэрин, таҥастарын аттаран, мэһийэн, уруһуйдаан оҥордулар. Ол курдук тордоҕу, сон иһинэн түөскэ кэтиллэр нэлэкээни аттаран оҥорон киэргэттилэр. Табалары, наарталары мэһийэн оҥордулар. Хоту дойду айылҕатын биир кэрэ көстүүтүн дьүкээбил уотун инчэҕэй кумаахыга уруһуйдаабыттара олус чаҕылхай, дьэрэкээн ойуу тахсан оҕолор астыммыттара. Онно оҕолор үлэлэринэн быыстапка тэриллибитэ, төрөппүттэр олус сэргээбиттэрэ. Ити курдук, оҕо дьайымалын бары көрүҥүн дьүөрэлээн, эбээн омук олоҕун оҕоҕо билиһиннэрэбит.

Оҕо ылыммыт билиитигэр олоҕуран, ону чиҥэтэн биэрэн ырыа-үҥкүү үөрэтэбит, эбээн ырыатын, музыкатын иһитиннэрэбит. Оҕолор намыын мелодиялаах, ураты мелодичнай тыллардаах эбээн ырыаларын сүрдээҕин сэргээн истэллэр, толороллор. Ол курдук, музыкальнай салайааччы Васильева С.В. "Дэвэйдэ", "Тэнеко", "Ульгэн-нумэ", "Ноча-һичэ" (Саина), Амгаяна Сээдьэни, Наталья Бриз иистэнньэҥнэр ырыаларын эбээн омук тылынан толорууну иһитиннэрэрин оҕолор иһийэн туран истэллэр. Оҕолорго хоту дойду туһунан ырыалары Светлана Валерьевна үөрэппитин олус сөбүлээн ыллыыллар: "Тус хоту" И. Сосин тыл., С. Васильев мел. "Таас оҕуруо табалар" Н. Макарова мел., тыл. "Таба" Эллэй тыл., норуот мел., бу ырыалары оҕолор уостарыттан түһэрбэттэр.

Саас аайы, халлаан сылыйдаҕына муус устар ыйга табаһыт бырааһынныыгын ыытабыт. Онно оҕолор эрдэттэн бэлэмнэнэллэр, бырааһынныыгы кэтэһэллэр. Бырааһынныык күн уһуйаан тэлгэһэтин үрдүнэн араас өҥнөөх улахан кээмэйдээх 3 муннук флажоктар хардарыта ыйаналлар, күөх уонна маҥан шаардар кирилиэс перилатыгар иилиллэллэр. Маҥан табаны (макетын) эгэлгэ өҥнөөх лиэнтэнэн киэргэтэллэр, тордох туруораллар. Бу күн бары эбээн таҥаһын таҥналлар, оҕолуун улахан дьоннуун. Уһуйаан завхоһа В.Г. Руфова оҕолорго тикпит нэлэкээнин оҕо эрэ барыта үөрэ-көтө куурка таһынан баанар.

Бырааһынныыкка киириигэ эбээннэр сиэрдэрин-туомнарын толорон буруонан ыыһаналлар, чыпчыкаан аннынан аааллар. Бырааһынныык саҕаланыыта ырыа-тойук тардыллар. Оҕолорго күрэх арааһын физрук Афанасьев Д.Н. ыытар: наартаны ыстаннарар, маамыкта бырахтарар, табанан сырыһыннарар. Оҕолор бука бары олус көхтөөхтүк кытталлар. Эбээн омук хамсаныылаах оонньуулара көрдөөхтүк барар. Бүтэһигэр оҕолор бэрт имигэстик туттан, тэҥнэ хамсанан флешмобтууллар. Бырааһынныыгы түмүктүүргэ хас биирдии оҕо аайы "кыһыл көмүс" таба ойуулаах мэтээл уонна бириис - сакалаат бэриллэр.

Түмүктээн эттэххэ, оҕо эбээн омук олоҕута кытта билсэн кини культууратын ылынан ыаллыы сытар омукка үтүө сыһыан үөскүүр, Арассыыйа омуктара бары доҕордуулар, эйэ дэмнээхтик олороллор диэн санаа олохсуйар.

СЕМЕНОВА Е.В.,
иитээччи,
Антоновкатааҕы "Биһик" уһуйаан.

– Үлэлээх буолуу –

Үлэ миэстэтинэн хабарга үлэ ыытабыт

Улуустааҕы нэһилиэнньэ Дьарыктаах буолуу киинин салайааччыта Сахая Максимовна Столярованы кытары үлэ туһунан билсистим.

- Сахая Максимовна, билигин Ньурба улууһугар төһө киһи учуокка турарый?

- Улуустааҕы нэһилиэнньэ дьарыктаах буолуу киинигэр муус устар 13 күнүнээҕи көрдөрүүнэн 317 киһи учуокка туралларыттан, дьахтара - 127. Мантан 252 киһи үлэтэ суох дьон ахсааныгар киирэллэр. 115 киһи үлэ миэстэтин ыйыталаспыттартан, бастайаннай үлэҕэ -72, быстах кэмнээх үлэҕэ 43 киһи үлэ миэстэтин буллулар.

Отчуот даататынан 441 үлэтэ суох гражданнартан 267 эр дьоннор, 174 дьахталлар регистрацияны аастылар. Мантан 163-һэ тыа нэһилиэгин олохтоохторо буолаллар.

Учуокка турбуттартан 68-һа үрдүк, 118 киһи орто анал идэлээх, 241 орто, 14 сүрүн анал үөрэхтээхтэр. Үөрэҕирии тэрилтэлэрин бүтэрбит выпускниктар: үрдүк үөрэхтээҕэ - 4, орто анал идэлээҕэ - 1.

- Судаарыстыбаннай өҥөлөргө үлэ туһунан сиһилии билиһиннэриҥ эрэ.

- Судаарыстыбаннай өҥөлөргө 21 тэрилтэлэртэн үлэ миэстэтин биэрээччилэр 74 вакантнай миэстэлэргэ сайаапка биэрбиттэриттэн, 45 вакантнай оробуочай үлэ миэстэ уһулунна. Отчуот түмүгүнэн 62 вакансия уһулунна.

- Ханнык үлэ миэстэлэригэр вакансиялар баалларый?

- Учуутал, бырааас, фельдшер, геодезист, тыа хаһаайыстыбатыгар оробуочайдарга ордук наадыйаллар.

- Профориентационнай үлэнэн төһө киһи туһанна?

- Нэһилиэнньэҕэ 125 киһи профориентационнай өҥөнөн туһанна. Үлэтэ суох гражданнартан психологическай өйөбүлү 10 киһи ылла. Отчуот кэмигэр сарбыйыыга түбэһэн уурайбыттар - 2, төрөппүттэр, тулаайах - оҕолор - 1, өр кэм үлэтэ суохтар - 1.

Үлэтэ суох гражданнарга социальнай адаптацияны аһалларыгар 10 үлэтэ суох гражданнарга өҥө оҥоһулунна.

- Быйыл ханнык идэлэргэ Дьарыктаах буолуу киинин нөҥүө үөрэнэхтэрэй?

- "В" уонна "С" категориялаах суоппар идэлэригэр - 2 киһи, 50 тонна ыарахан уйуктаах бэйэтэ сүөккүүр таһаҕас тиэйэр массыынаҕа 1 киһи үөрэннэ.

- Сахая Максимовна, инники былаанналарыт туһунан билиһиннэриҥ эрэ.

- 1991 сыллаахха "О занятости населения в Российской Федерации" сокуон ылыллан, дойдуга судаарыстыбаннай сулууспа тэриллэригэр үлэ саҕаламмыта. Бу кэмҥэ САССР Үлэ министиэристибэтин тэрийиитинэн, нэһилиэнньэ дьарыктаах буолуу кэмитиэтэ тэриллибитэ. Онон быйыл нэһилиэнньэ Дьарыктаах буолуу кэмитиэтэ тэриллибитэ 30 сыла буолар. Үбүлүөйүнэй сылга анаан араас тэрээһиннэри ыытарга былаанныыбыт.

Кэпсэттэ Антонина СЕМЁНОВА.

Ньурбаҕа хаан туттарар дьон эдэр да, саастаах да өттө үгүс. Хаан тутар ыстаансыйа урут бэйэбитигэр баара, 2016 сыллаахха диэри үлэлээбитэ. Ол кэннэ, сабыллыаҕыттан ыла, ыаллыы сытар Үөһээ Бүлүү улууһун ыстаансыйатыттан биригээдэ сылга хаста да кэлэн барар.

Трансфузиолог бырааас Николанна Степанова, сиэстирэ Мария Харабынова, алын сиэстирэ Екатерина Адамова Ньурбаҕа хаһыс да сылларын кэлэллэр. Бу сыыныга кэлэн, 18 донор хаанын ыллылар.

Улууска хас да бочуоттаах донор олорор. Ол курдук Лариса Сербина, Елена Апросимова, Андрей Буслаев, Алексей Васильев, Надежда Рожина хааннарын хас эмэ сылы быһа босхо туттаран кэллилэр. Кинилэри сэргэ бастайаннай донор Сергей Мацулев бочуоттааххa баран иһэр.

Улуустааҕы Киин балыыһа Реанимация уонна анестезиология салаатын сиэстэрэтэ Анна Алексеева хаан туттарар дьону көрсөн, сирдээн, сыыны ахсын итии чэйдээх, минньигэстээх тоһуйар.

Санатар буоллахха, "Бочуоттаах донор" диэн бэлиэни хаанын 40-тан, плазматын 60-тан тахсата босхо туттарбыт киһи ылар. Босхо туттарар дьоҥҥо компенсация диэн

– Доруобуйа сыла –

Донордар дьон олоҕун быыһыырга көмөлөһөллөр

көмө харчы көрүллэр. Саха сиригэр ол суума 923 солкуобайга тэҥнэһэр.

Онтон харчыга туттарааччылар бастакы сыыныларыгар 923, иккис уонна онтон кэлиҥҥи туттарааһыҥҥа 3323 солкуобайы ылаллар.

Маны таһынан донордаабыт киһиэхэ хамнаһын толору ылан туран, үлэтиттэн икки күн босхолонорун туһунан ыспыраапка бэриллэр. Ыспыраапканы тутатына туһаныахха эбэтэр уоппуска күннэригэр эбии аахтарыахха сөп.

Биир киһи, ортотунан, 350-400 мл хааны туттарар. Ол эрээри, ылан көрдөххө, икки часкы эрэ саҕа хаан төһөлөөх киһи олоҕун, төһөлөөх ыал дьолун быыһыыра буолуой?

Александра ВАРЛАМОВА.

Куорат дьаһалтата экология сылынан биллэриллибит быйылгы сыл былаанын биир кэрчигинэн "Живой город" диэн тэрилтэлэр икки ардыларыгар ыытыллар культурнай-спортивнай бэстибээлэ буолар. Күөн көрсүү муус устар ыйтан кыһын атаарыыттан саҕаламмыта. Үс миэстэҕэ бириис фондата биир мөлүйүөн солкуобай. Барыта холбоон уон тэрилтэ кытта сылдьар: РЭС, култуура департамена, аэропорт, ОДьКХ, баһаарынай сулууспа, куорат оскуолаларын сүүмэрдэммит хамаандата, куорат уһуйааннарын сүүмэрдэммит хамаандалара, РИК Автодор, УПО, "Татыйыына" маҕаһыын.

– "Олорор сир уонна куорат эйгэтэ нацбырайыак –

Ньурба – тыыннаах куорат

2019 сылга ыытыллыбыт бэстибээл кыттааччылара эмиэ бааллара тэрийээччилэри олус үөрдэр. Маннык хамсааһыннар общественнай олоххо, баар кыһалҕаларга дьон-сэргэ болҕомто уурарын көҕүлүүр, тэрилтэ иһинээҕи да, таһынааҕы да сыһыаннары тупсарар. Итинтэн сиэттэрэн куорат уопсай туруга сайдар.

Сайдыы суолларыттан өссө биирдэринэн буолар киһи олороругар тупсаҕай усулуобуйа тэрийии. Ол курдук, "Жилье и городская среда" нацбырайыак иһинэн "Формирование комфортной городской среды" диэн бырагыраама чаҕылхайдык үлэлиир. 2019 сылга дойду үрдүнэн куорат дьаһалтата куонкуруска кыттан, паарка саҥардыллыытын бырайыага кыайан 40 мөлүйүөн федеральнай үп кэлбитэ, 2020 сылга олоххо киирбитэ.

Аны быйыл рейтинговай куоластааһын диэн киирбит - элбэх куоластаах муниципальнай тэриллии бу бырагыраама региональнай таһымнаа үбүлэниитин ылыан сөп. Саха Сиригэр 13 тэриллии кыттар: Алдан, Ленскэй, Майа, Мииринэй, Айхал, Нам, Нерюнгри, Ньурба, Өлүөхүмэ, Сунтаар, Покровскай, Чурапчы уонна Дьокуускай. Ньурба куораттан үс бырайыак куоластааһыҥҥа баар: Нюрбинка үрэҕэ, Бүлүү өрүс үрдэ, Степан Васильев уулусса. Ол иһин муус устар 26 күнүттэн ыам ыйын 30 күнүгэр диэри биһиги төһө көхтөөхтүк бу куоластааһыҥҥа кыттарбытыттан улахан дьыала быһаарыллар диэн этиэххэ наада. Туора турбакка "Госуслуги" портал нөҥүө 14 сааһыттан үөһээ Ньурба дьоно кытаатыахтаахпыт.

Бэстибээлгэ төннөр буоллахха, үс хайысхалаах: "Живой спорт", "Живая экология", "Живая культура". Сүрүн хайысхата - экология. Манна сыл устата сэттэ тэрээһин былаанҥа баар. Биллэн турар сибэкки, мас олордуута баар, бөҕү-саҕы хомуйуу, ойуур ыраастааһын субуотунньуктара үгүс. Куорат салалтатын баҕата уонна сыала - олохтоохтор күннээҕи олохторугар экология боппуруостарыгар чахчы да толкуйданан эппиэтинэстээхтик сыһыаннаһалларын ситиһии, аан дойду дьоно өйдөммүттэрэ ыраппытынан экологическай хамсааһыннар манна Ньурбаҕа да киэҥник сайдаллар ыгар олук ууруу.

"Арт-утилизация" диэн акция чэрчитинэн бастакы этап буолан ааспыта. Манна бөхтө быраҕыллар, туттуллубат тэриллэртэн кыттааччылар арт-объектары оҥорон көрдөрбүттэрэ. Бары да киһини толкуйдатар, харахха быраҕыллар үлэлэр этэ, киһи барахсан айылҕаҕа сыһыана олох уот харахха көрдөрүллүбүттэрэ.

Билиҥҥи туругунан тэритэлэр "Эко-плитка. Сделано в Нюрбе" акция быһыытынан пластиковай бытыылка хомуйа сылдьаллар. Бу бытыылкалартан сайын плитка оҥоһуутун үлэтэ барыахтаах. Саҥа хайысха сатанарын туһугар хас биирдии кыттааччы кылаата улахан. Ону таһынан экология туһугар санааларын уурар дьон-сэргэ көстөн, бэйэлэрин баҕаларынан бытыылка хомуйуу туһунан биллэрии ыытан тураллар. Онон нэһилиэнньэ "Туйаара" маҕаһыыҥҥа уонна Убайаан бибилэтиэкэтигэр сууйан-сотон эбэтэр кыратык сайҕаан пластиковай бытыылкалары туттарыан сөп.

Экология сылын чэрчитинэн өссө биир сонун баар. Аҕыйах хонуктаҕыта куорат хаһаайыстыбатын дьаһайар сулууспа делегацията Татарстаҥҥа командировкаҕа баран кэллэ. Сиһилии өссө кэпсиэхпит. Биир улахан ситиһиилэрэ Набережные Челны собуотугар сылдьан тимир преһын көрөнистэн, үөрэтэн ылар буоллулар. Аны бу сайынтан куорат иһигэр да, таһыгар да үгүс сылларга мустубут металломы суох гыныы, туһаҕа таһаарыы үлэтэ саҕаланыа. Олох тупсарын туһугар Ньурба куорат дьаһалтатын хамаандатын өссө биир кырата суох сыала сиппитинэн үөрүөҕүҥ.

Биир дойдулаах экологпыт Петр Мартынов эппитигэр диэри, туох баар сэрии бүппүтүн кэннэ дойдулар бары толкуйдара биир эрэ буолуо - тулалыыр эйгэ туруга. Экологияҕа сыһыаммытын бука диэн улары-тыахха.

Ньурба куорат дьаһалтатын пресс-сулууспата.

– Редакция почтата –

Кэскиллээх саҕалааһын этэ

Бириэмэ барара олус да түргэн, Реабилитационнай киини Ньурбаҕа тэрийбиппит быйыл номнуо 25 сылын туолар эбит.

Мин 1992-2001 сыллардаахха оройуон үөрэҕириитин управлениетын салайбытым. Уларыйыы-тэлэрийии бөҕө буолан, сүрдээх ыарахан күннэр-дьыллар аастыттара. Сыллааҕы счекка харчы суох буолан, 3-4 ый устатыгар хамнаһы кыайан биэрбэт түгэннэр бааллара. Биир дьыл, оннооҕор, уоппуска харчытын сэтинньи ыйга эрэ төлөөн турабыт. Ол гынан баран көҥүл тыына сыдьаайан, ордук үөрэҕириигэ айымньылаахтык үлэлииргэ киэҥ суол арыллыбыта. Ити түгэни туһанан, оройуон үөрэҕириитин салайар тэрилтэ кэлэктиибэ элбэх саҥа технологиялары оскуолаларга, дьыссааттарга уонна эбии үөрэхтээһин тэрилтэлэригэр киллэрбитэ. Ити сылларга биһиги үлэбит өрөспүүбүлүкэ таһымыгар биллэркөстөр этэ.

Биир итинник саҥа хайысханан доруобуйаларынан хаччахтаах оҕолору үөрэтиэххэ, иитиэххэ уонна кинилэри биһиги бэйэбит күннээҕи олохпутугар киллэрэн, доруобай биир саастаах оҕолорун кытта сэргэ оскуолаҕа үөрэтиэххэ диэн буолбута. Сэбиэскэй былаас саҕана итинник инбэлиит оҕолору дьиэлэригэр үөрэтиинэн муҥурданаллара. Ол туох да улахан сайдыыны, иитиини биэрбэт этэ уонна син биир кинилэр бэйэлэрин эрэ эйгэлэригэр хаалаллара, биһиги күннээҕи олохпутугар кыайан киирбэт этилэр. Ол саҕана биһиги биири өйдөөбүппүт - үөрэҕирии уонна иитии сорох сытыы боппуруостара медицина уонна үөрэҕирии кыраныыссаларыгар баалларын.

Үөрэҕирии управлениетын салайа сылдьан мин сылын аайы Москваҕа уонна Санкт-Петербурга үөрэҕирии боппуруостарыгар буолар семинардарга кыттар этим. Москва куорат оскуолатын аатырбыт дириэктэрэ Ямбург Е.А. икки семинарыгар кыттыыны ылбытым уонна онно аан маҥнай "реабилитация", "инклюзивнай үөрэхтээһин" диэни өйдөөбүтүм.

1995 сыллаахха үөрэх Министерствота Нерюнгри куоракка управлениелар начаалынныктарыгар мунньаҕы уонна семинары ыыппыта. Сыл аайы оройуоннарга уларыта сылдьан ыытар этилэр. Бу семинарга Нерюнгритааҕы дьүлэй оҕолору реабилитациялыыр Киин дириэктэрэ Максимова Зинаида Семеновна бэйэтэ салайар Киинин үлэтин туһунан билиһиннэрбитэ. Ону мин олуһун интэриэһиргээн истибитим уонна төбөбөр илдьэ сылдьыбыт санаам оруобуна онно сөп түбэспитэ. Эбиэккэ остолобуойга биир остуолга олорон аһаабыппыт уонна элбэҕи кэпсэппиппит.

Кини миэхэ реабилитация туһунан сиһилии быһааран биэрбитэ. Кылаабынайа, кинилэр реабилитациялаабыт оҕолоро доруобай биир саастыылаахтарын кытта оскуолаҕа бииргэ үөрэнэллэрэ миигин сөхтөрбүтэ. Зинаида Семеновна бу верботональнай методиканы Югославияҕа, Венгрияҕа сылдьан хайдах баһылаабытын миэхэ сиһилии кэпсээбитэ уонна хайдах тутталларын Реабилитационнай киинигэр илдьэн көрдөрбүтэ.

Мин кинини Ньурбаҕа кэлэн семинар ыытарыгар көрдөспүтүм уонна, сатаннаҕына, биһиэхэ кинилэр филиалларын аһыахха сөбүн эппитим. Онуоха кини үөрүүнэн сөбүлэспитэ! Миигиттэн ураты биир да управление начаалынныыга реабилитацияны интэриэһиргээбэтэҕэ. Зинаида Семеновна бэйэтэ Чурапчыттан төрүттээх. Онон миэхэ этэр этэ: "Саатар, бэйэм дьонум, чурапчылар уонна илин энгэрдэр, наадыйбаттар", - диэн. Ол саҕана кинилэр таһымнара итинниккэ тиийэ илик быһыылааҕа.

Манна таарыйа эттэххэ, Нерюнгрига үс Реабилитационнай киин үлэлии олороро: дьүлэй оҕолорго, ДЦП-га уонна харах ыарыылаах оҕолорго. Семинар бүппүтүн кэннэ Ньурбаҕа кэлэн, оройуон баһылыгар Варвара Андреевна Петроваҕа отчуоттаабытым уонна салайар кэлэктиибим реабилитация хайысхатыгар үлэлиир баҕалааҕын, Нерюнгри Реабилитационнай киинин дириэктэрэ Максимова З.С. бииргэ үлэлииргэ сөбүлэһэрин тиэрдибитим. Варвара Андреевна тугу да саҥарбакка, барытын болҕомтолоохтук истибитэ, реабилитация хайысхатыгар үлэлиир санаалаахпытын биһирээбитэ, финансовай өттүн хааччыйыах буолбута. Кини салайар үлэҕэ сүрдээх уоптаах буолан, курдары сэрэйэн даҕаны (интуитивно), кэскиллээх саҥа саҕалааһыннары тутатына, уталыппакка сэргээн, өйөөн олоххо киллэттэрэр этэ!

Биһиги ыҥырыыбытынан Зинаида Семеновналаах группанан, үстүү буолан, илдьэ сылдьарга аналлаах көрөр-истэр американскай тэриллэрин илдьэ кэлэн, оройуон кыайан истибэт оҕолорун чинчийэн диагноз туруорбуттара. Араааһа, үстэ-түөртэ сылдьыыбыттара быһыылаах этэ уонна "70-80 оҕо реабилитация барыахтарын наада" диэн түмүктээбиттэрэ.

Бүтэһик сырыыларыгар туох түмүккэ кэлбиттэрин Варвара Андреевнаҕа киирэн отчуоттаабыппыт. Эмиэ өр баҕайы туох да саҥата суох истэн олорбута, оттон кырдьык-хордьук баҕайытык: "Ол Нерюнгрига нууччалар эмиэ дьүлэй буолаллар эбит дуу?", - диэн ыйытан барыбытын күллэртээбитэ. Кини итинник куруук киһи үөйбэтэх-ахтыбатах өттүттэн киирэн кэлэр идэлээх этэ. Толкуйдуур дьоҕура биһиги боростуой дьонтон олох атыннык үлэлиир быһыылаах дии саныыр этим, онон салайан ыытар планеркалара, мунньахтара интэриэһинэй буолаллара. Нерюнгрилары кытта ирэ-хоро кэпсэппитэ, чэйдэппитэ, өйдүү-саныы сылдьалларыгар кыра бэлэхтэри туттарбыта уонна "реабилитация хайысхатыгар Филиалы аһан үлэлээҥ" диэн алҕаабыта.

Оройуон баһылыгыттан өйөбүл, көҥүл ылан, Нерюнгритааҕы Реабилитационнай киин филиалын Ньурба куоракка, "Кыталык" дьыссаат (сэбиэдиссэй Яковлева Елизавета Васильевна) базатыгар сэтинньи ыйга 1996 сыллаахха, Нерюнгриттан Максимова Зинаида Семеновна уонна оройуон баһылыгын социальнай боппуруостарга солбуйаччыта Федоров Роман Иванович кыттыылаах, үөрүү-көтүү доҕуһуоллаах аспыппыт.

Бу филиал аһылларыгар элбэхтик үлэлээбиттэрэ, көмөлөспүттэрэ оҕо бырааһа Васильева Олимпиада Трофимовна, Киин балыыһа кылаабынай бырааһа, мин үөрэнээччим Копылова Любовь Николаевна уонна баһылык солбуйааччыта Федоров Роман Иванович.

Түмүктээн эттэхпинэ, Ньурба улууһа өрөспүүбүлүкэ тыа улуустарыттан аан маҥнай биһиги күннээҕи олохпутугар "реабилитация" диэн тылы киллэрбитэ уонна ити тыл ис хоһоонун олоххо киллэрэргэ үлэлээбитэ. Онон биһиги киэн туттуохтаахпыт уонна инбэлиит оҕолору реабилитациялыырга өссө күүскэ үлэлиэхтээхпит!

КУЗЬМИН Виктор Михайлович,
СӨ үөрэҕириитин үтүөлээх үлэһитэ,
РСФСР норуоттарын
үөрэҕириитин туйгуна,
"Гражданскай килбиэн"
бочуоттаах бэлиэлээх.

Хатыылар маалыкайдарга кыһыны кыйдыырга көмөлөстүлэр

Муус устар 11 күнүгэр маалыкайдар кыыдааннаах кыһыны атаардылар. "Айар киин" норуот айымньытын дьиэтин үлэһиттэрэ кулуупка уонна кулууп тиэргэнигэр олохтоохторго көрдөөх-нардаах тэрээһиннэри ыыттылар.

"Тойон сылабаар" куонкуруска "Сардаҥа" оҕо уһуйаанын кэлэктиибэ бастаата. Иккис миэстэни "Иэйиэхсит" аҕам саастаахтар түмсүүлэрэ ылла.

"Дьэрэкээн былаат" күрэхтэ Саргылана Стручкова кыайыыны ылла. Кини ийэтин Пелагея Спиридоновна 25 былаатын көрдөрдө. Ол иһигэр,эбэтигэр Анастасия Гаврильевнаҕа уола Москубаттан 60 сыл анараа өттүгэр аҕалбыт былаатын туһунан кэпсээтэ.

Бэйэлэрин коллекцияларын Эмма Васильева, Римма Донская уонна Елизавета Егорова көрдөрдүлэр.

"Күүс-куо" куонкуруска Оксана Аржакова бастаата. Кини гиирэни 27-тэ көтөхтө. Онтон үрдэлгэ туран куулунан охсуһан сууллар-сыыга иккис миэстэ буолбут Роза Николаеваны финалга кыайда. Үһүс миэстэни Екатерина Винокурова ылла.

Үгэс быһыытынан баҕанаҕа бириистээх хоруопкалар ыйаммыттара. Шашлык буһарар мангалы уонна баттах кырыйар машинканы Эрхард Ноттосов ылла. Артём Семёнов барбекюга аналлаах решетканы уонна аска-үөлгэ туттуллар контейнердар комплектарын ылла.

Кулууп иһигэр талаҕынан баайыы оҥоһуктарын Надежда Семянова быыстапкалаата. Баҕалаах дьоҥҥо мастер-класс ыытта.

Олохтоохтор тута сүүйүүлээх лотерея, минньигэс астары уонна да атын бырааһынныык табаардарын дьаарбаҥкатын тэрийдилэр.

Киэнэ ыаллыы сытар Мэҥэдьэк нэһилиэгин артыыстара "Айар киин" сыанатыгар бэртээхэй кэнсиэр көрдөрөн маалыкайдары сэргэхситтилэр. Аида Непряхина, Алена Иванова, Ларьяна Васильева, Николай Софронов, Василий Непряхин, Семен Менкяров, Дмитрий Попов иһирэх ырыаларын бэлэхтээтилэр уонна хас даҕаны көрдөөх сыаҥка көрдөрдүлэр.

Ол кэнниттэн маалыкайдар уонна хатыылар бары танцполга ыҥырыллан көхтөөх үҥкүүнэн кыыдааннаах кыһыны бүтэһиктээхтик кыйдаатылар.

Александр ИЛЬИН-ЕГОРОВ,
"Маалыкай" пресс-киин.

Быстах быһылаантан быыһаныы

Бу дьыл кулун тутар 8 күнүгэр Ньурбачаан сэлиэнньэтиттэн Ньурба куоракка олоҕум аргыһынаан уонна икки кыра кыргыттарбынаан улахан кыыспытыгар, кийиит кыыспар, сиэнчээннэрбитигэр, сибэкки дьөрбөлөөх, бэлэх тутуурдаах үөрэнкөтөн айаннааан испиппит баара... Кыл түгэҥҥэ өйдөнөн кэлбитим оҕолорум барахсаттар туохтан эрэ айманар саҥаларын истэн өйдүү сатаатым, арай отой да массыынабар кыбыллан олорор эбиппин. "Ама манан олоҕум бүттэ дуо?" - диэн санаа киирэн ааста. Кэргэммин, оҕолорбун, сиэннэрбин санаан аһынаталаатым, онтон эмиэ өйө суох бардым.

Бу быһылаан кэннэ кулун тутар 11 күнүгэр балыыһаҕа, иккистээн тиллэр курдук дьолу билбитим. Төһө да ыарахан туруктаах, элбэх эчэйиилээх сыттарбын, тыыннаах хаалбыппыттан дьоллонон дьыл күнэ хасыһын, илиим, атаҕым, төбөм бүтүнүн истэн санаам күүһүрбүтэ, дьэ уонна олоҕу кытта туруулаһыым саҕаламмыта. Үлүгэрдээх быһылаан кэннэ үрүҥ күнү көрөр эбиппин диэн мин саҕа дьоллоох киһи суох курдуга.

Ол элбэх эчэйбит ис уорганнарбын, тостубут уҥуохтарбын операциялаабыт үрүҥ халааттаах аанньаларбар: Григорьев Денис Владимировичка, Тимофеев Тимур Николаевичка, Гриц Александр Константиновичка уонна медсестраларбар, младшай медперсоналларга, реанимация кэлэктиибигэр улахан махталбын тириэрдэбин. Профессиональнай сатабылларынан миигин иккистээн бу күн сиригэр тыыннаах хааллардылар.

Быраастарым куоракка 2 №-дээх өрөспүүбүлүкэтээҕи балыыһаҕа травматология отделениетыгар санрейсэнэн ыыттылар, эмтиир бырааһым, травматолог Сивцев Николай Сергеевич этэринэн Ньурба хирурдара олус сатабыллаахтык, профессиональнайдык операцияны оҥорбуттар, онон иккистээн оҥорбот буоллубут диэн үөрдүбүтэ. Бу улахан көрдөрүү дии саныыбын, биһиги куораппытыгар, Ньурбаҕа дьон олоҕун иһин эппиэтинэстээхтик үлэлиихамсыы сылдьар бырааастардаах эбиппит диэн киэн туттуохха наада.

Үөһээ үрдүк Аар Айыылартан анаммыт Үрүҥ халааттаах аанньалларбар, үтүө саналаах бар дьоммор, балыыһа бары үлэһиттэригэр хоолдьуктаах бэйэм хоҥкуйан, сүһүөхтээх бэйэм сүгүрүйэн тураммын барҕа махталбын биллэрэбин.

Олоххо иккистээн эргиллибит,
билигин да туруулаһа сылдьар
КОНСТАНТИНОВА Светлана
Васильевна суруйдум.

ЯКУТИЯ 20 ЛЕТ В 21 ВЕКЕ 2021

– Якутия. 20 лет в 21 веке –

Здоровье и сила для каждого

Откуда в Якутии почти 400 тысяч спортсменов

394 тысяч жителей Якутии регулярно занимаются спортом. Популярность физкультуры сейчас на рекордном за всю историю нашей республики уровне. Только за последние 10 лет количество спортсменов-любителей увеличилось почти в два раза - на 190 тысяч человек! "В 2003 году у нас физкультурой занимались около 23% людей, сейчас - более 40%", - вспоминает Дмитрий Платонов, завкафедрой физического воспитания и спорта Арктического государственного агротехнологического университета (АГАТУ). В чем причина такого быстрого роста? Чтобы разобраться, давайте вспомним, как изменился якутский спорт за 20 лет 21 века.

Новые спортзалы и стадионы

За два десятилетия в городах Якутии появилось 177 новых спортивных объектов. Самые крупные из них - девять стадионов, каждый рассчитан на три тысячи зрителей. В улусах нашей республики создали 49 новых спортивных центров и спорткомплексов. Возможность бесплатно заниматься спортом получили даже жители маленьких сел: там начали работу 39 спортивных залов. Во дворах и парках установили 85 спортивных площадок.

Финансирование строительства спортивных объектов за 17 дет выросло в 9 раз! В 2003 году на сооружение стадионов и спорткомплексов направили 64 миллиона рублей, в прошлом году - 596 миллионов (подробнее в инфографике).

"Десять лет назад, когда я учился в школе, в нашем селе Бердигестях был спортивный зал. Но его нельзя даже сравнивать с новым многофункциональным спорткомплексом, который открыли в феврале, - рассказывает известный боксер Борис Сидоров, трехкратный чемпион Дальнего Востока и двукратный чемпион Москвы. - Здесь все по самым высоким требованиям и стандартам: есть игровой зал для командных видов спорта, зал для бокса, тренажеры. Жители села начали активно заниматься спортом: многие покупают абонементы и ходят в тренажерный зал".

Опытные тренеры

"За последние годы в Якутии выросло количество грамотных, хорошо подготовленных специалистов в области физической культуры", - уверен Дмитрий Платонов. Якутские чемпионы становятся тренерами и растят новые поколения победителей. Один из самых ярких примеров - Татьяна Жиркова. Единственная в мире трехкратная чемпионка мира по бегу на 100 километров перешла на тренерскую работу, ее подопечная Сардана Трофимова уже пять раз становилась чемпионкой России по марафону.

Боксер Борис Сидоров тоже сочетает подготовку к соревнованиям с работой тренера в родном селе. "Веду две группы начальной подготовки, в них занимаются 25 детей - мальчики и девочки от 10 до 13 лет. Наш зал для бокса находится в новом многофункциональном спорткомплексе. Он красивый, есть все условия, чтобы растить будущих чемпионов. Думаю, ребятам очень интересно. Они приходят с горящими глазами", - говорит Борис Сидоров. Статистика подтверждает его слова: больше всего любителей спорта - среди молодого поколения. Физкультурой регулярно занимаются 75% якутских детей и молодежи.

Большие успехи большого спорта

Мода на спорт растет и благодаря победам профессиональных якутских спортсменов. "Они показывают всему миру, всей России, что якутский народ, несмотря на наши погодные условия, способен достигать хороших спортивных результатов. Видя это, многие люди тоже начинают заниматься физкультурой", - поясняет Дмитрий Платонов.

За 20 лет наши спортсмены завоевали более тысячи наград на всероссийских и международных соревнованиях. Ежегодный "урожай медалей" за два десятилетия увеличился в девять раз! В 2000 году в копилке якутских спортсменов оказалось всего 11 медалей, в 2019 году - 97 наград. Многие якутяне вошли в спортивную элиту России и защищают честь нашей страны на чемпионатах мира. Двадцать лет назад в Якутии было всего 11 кандидатов в сборные России. В прошлом году - в 19 раз больше, 215 кандидатов в сборные!

В последние годы в Якутии все чаще проводят соревнования высокого уровня, на которые собираются атлеты со всей России и даже со всего мира. В 2018 году наша республика принимала чемпионат России по боксу и чемпионат мира по мас-рестлингу, в 2019 году - кубок мира по вольной борьбе, чемпионат мира по шашкам среди женщин, чемпионат и первенство России по северному многоборью. Всего в позапрошлом году в Якутии провели 532 спортивных мероприятия - это рекордный результат за всю историю нашего края.

Национальный спорт: возрождение традиций

Якутия богата спортивными традициями. Борьба хапсагай и якутские прыжки, национальная стрельба из лука и якутская вертушка, хабылык и хаамыска - все эти национальные виды спорта сохраняют актуальность и активно развиваются. Каждый год в Якутии проходят больше ста соревнований по традиционным видам спорта, в состязаниях участвуют тысячи спортсменов. Только по борьбе хапсагай проводится около 20 соревнований в год! Главный праздник национального спорта - Игры Манчаары - в этом году пройдет в селе Бердигестях, на базе новых спортивных объектов.

Борьбе хапсагай и национальным якутским прыжкам недавно начали обучать в школах, на уроках физкультуры. А мас-рестлингом на физкультуре занимаются не только якутские, но и индийские школьники! Традиционное состязание якутских боотуров завоевывает популярность по всему миру: федерации мас-рестлинга есть уже в 50 странах.

В Якутии секции бесконтактного единоборства работают в каждом районе. "Не только в центральных улусах, но и в арктических", - уточняет Гаврил Мохначевский, руководитель Республиканского центра национальных видов спорта имени Василия Манчаары. Есть планы наладить в Якутии производство экипировки и инвентаря для мас-рестлинга, открыть в Якутске международный центр и академию традиционного спорта.

Следующий шаг - добиться признания мас-рестлинга как олимпийского вида спорта. "Наша задача - совместно с федеральным министерством спорта поднять мас-рестлинг на олимпийский уровень, - уверен Глава Республики Саха (Якутия) Айсен Николаев. - Со стороны республики мы будем делать все, что для этого нужно: развивать мас-рестлинг, вкладываться в него".

Планы развития

В этом году в Якутии начнут работу семь новых крупных спортивных объектов: реконструированный спортивно-оздоровительный комплекс в Алдане, стадион на тысячу мест и стрелковый комплекс в селе Бердигестях, физкультурно-оздоровительные комплексы в Якутске, Алдане и поселке Чульман Нерюнгринского района. Кроме того, в поселках и селах Якутии откроют шесть новых спортивных залов и пять культурно-спортивных центров, реконструируют два ипподрома, установят пять спортплощадок для сдачи нормативов ГТО.

Все эти планы - часть большой программы развития физкультуры и спорта в Якутии до конца 2024 года, разработанной по решению Айсена Николаева, ее основная цель - увеличить количество якутян, которые регулярно занимаются спортом, до 55%. Глава республики убежден, что развитие спорта - один из приоритетов для Якутии. "Бережное отношение к собственному здоровью, к здоровью своих детей должно стать нормой для всех нас. Нам надо строить новую культуру, создавая преимущества здоровой жизни для каждого жителя Якутии", - уверен Ил Дархан.

Пресс-служба спецпроекта "Якутия. 20 лет в 21 веке".

РАСПОРЯЖЕНИЕ №707

от 20 апреля

О внесении изменений в отдельные правовые акты Главы МР "Нюрбинский район" Республики Саха (Якутия)

В соответствии с Федеральным законом от 30 марта 1999 г. № 52-ФЗ "О санитарно-эпидемиологическом благополучии населения" **распоряжаюсь:**

1. Внести в распоряжение Главы МР "Нюрбинский район" РС(Я) от 02 июля 2020 г. № 1025 "О режиме повышенной готовности на территории МР "Нюрбинский район" и мерах по противодействию распространению новой коронавирусной инфекции (COVID-19)" изменение, дополнив абзац шестой пункта 3 предложением следующего содержания:

"При этом не допускается проведение указанных мероприятий: в выходные, нерабочие праздничные дни;

с участием более 50 человек.".

2. Внести в пункт 2 распоряжения Главы МР "Нюрбинский район" РС(Я) от 02 июля 2020 г. № 1026 "О продлении действия мер по обеспечению санитарно-эпидемиологического благополучия населения в МР "Нюрбинский район" в связи с распространением новой коронавирусной инфекции (COVID-19)" следующие изменения:

1) подпункт "и" изложить в следующей редакции:

"ресторанов, кафе, столовых, буфетов, баров, закусочных, иных предприятий общественного питания, в том числе расположенных в торгово-развлекательных центрах, торговых центрах, торговых комплексах, при условии расстановки столов на расстоянии не менее 1,5 метров, одновременного обслуживания потребителей в количестве не более 50 процентов вместимости зала.

При этом запрещается банкетное обслуживание, в том числе специальных мероприятий, с участием более 15 человек, проведение дискотек и иных развлекательных мероприятий, соблюдения режима работы с 06.00 до 24.00 часов;";

2) подпункт "н" изложить в следующей редакции:

"театров, концертных организаций при условии соблюдения положений Методических рекомендаций "МР 3.1/2.1.0202-20. 3.1. Профилактика инфекционных болезней. 2.1. Коммунальная гигиена. Рекомендации по проведению профилактических мероприятий по предупреждению распространения новой коронавирусной инфекции (COVID-19) при осуществлении деятельности театров и концертных организаций", утвержденных Главным государственным санитарным врачом Российской Федерации от 21 июля 2020 г., при половине заполняемости зрительного зала;".

3) подпункт "о" изложить в следующей редакции:

"кинотеатров при условии соблюдения Методических рекомендаций "МР 3.1/2.1.0189-20. 3.1. Профилактика инфекционных болезней. 2.1. Коммунальная гигиена. Рекомендации по проведению профилактических мероприятий по предупреждению распространения новой коронавирусной инфекции (COVID-19) в кинотеатрах", утвержденных Главным государственным санитарным врачом Российской Федерации от 27 мая 2020 г., при половине заполняемости зрительного зала;".

4) подпункт "т" изложить в следующей редакции:

"домов культуры, культурно-досуговых организаций, творческих студий в части репертуарных показов спектаклей и концертных программ при половине заполняемости зрительного зала, организации работы клубных формирований и групповых занятий с количеством участников не более 15 человек при условии соблюдения методических рекомендаций по работе домов культуры, культурно-досуговых организаций и творческих студий в условиях проведения профилактических мероприятий по предупреждению распространения новой коронавирусной инфекции (COVID-19), утвержденных Министерством культуры и духовного развития Республики Саха (Якутия);".

5) подпункт "ч" изложить в следующей редакции:

"банкетных залов при условии соблюдения режима работы с 06.00 до 24.00, регулирования потока и предельной численности посетителей не более 50 человек в зале, расстановки столов на расстоянии не менее 1,5 метров. При этом количество человек за одним столом должно составлять не более 15 человек;".

3. Настоящее распоряжение вступает в силу со дня его подписания.

4. Опубликовать настоящее распоряжение в официальных средствах массовой информации.

5. Контроль исполнения настоящего распоряжения оставляю за собой.

Глава А.М. ИННОКЕНТЬЕВ.

Информация об эпидемиологической ситуации в Нюрбинском районе по состоянию на 20.04.2021.

За 19 апреля новых случаев не выявлено.

В настоящее время продолжают лечение 26 пациентов: из них на амбулаторном лечении 17, на стационарном лечении 9 пациентов. Выздоровели – 3.

г. Нюрба – 16;
с. Антоновка – 3;
с. Акана – 2;
с. Чаппанда – 1;
с. Малыкай – 4;

Летальный исход в стационарах инфекционных – 31, из них в стационарах г. Якутска – 5, г.Мирный -4.

План вакцинации взрослого населения составляет 9075 человек. Поступило 2235 доз 1-го компонента вакцины против COVID-19: 14 января - 285 доз, 22 января - 400 доз, 17 февраля – 500 доз, 1 апреля – 250 доз, 10 апреля – 700 доз, 15 апреля – 100 доз (вакцина ЭпиВак-Корона («Спутник V”). Вакцинированы 1-ым компонентом 2234 человек, 2-ым компонентом – 1175 человек. Лица старше 60 лет – 378.

Call-центр Нюрбинского района - **8914-234-42-31.**

Круглосуточная горячая линия Оперативного штаба – **8(41134) 2-25-16.**

Телефон горячей линии Нюрбинской ЦРБ **8-800-550-70-66**.

Уважаемые жители Нюрбинского района!

Мы должны понимать, что соблюдение санитарно-эпидемиологических требований является сейчас одним из самых эффективных способов предохранения от заболевания коронавирусной инфекцией.

Призываем всех соблюдать меры личной защиты!

Оперативный штаб Нюрбинского района.

– Сонун –

Бэстибээл иккис түһүмэҕин кыайыылаахтара билиннилэр

Ньурба улууһун нэһилиэктэрин икки ардыларынааҕы култуурунай-спортивнай бэстибээл иккис түһүмэҕэ - мас тардыһыы күрэҕэ ыытылынна.

Артур Пахомов аатынан Антоновкатааҕы спорт саалатыгар улуус нэһилиэктэриттэн уопсайа 180 мадьыны кыахтарын, күүстэрин холоннулар.

Күрэхтэһиини кылаабынай судьуйа - "Олимп" СК мас тардыһыыга тренера Иннокентий Семенов дьүүллээтэ.

Уопсай очукуонан улахан нэһилиэктэргэ бастаатылар:

1 м - Антоновка;
2 м - Таркаайы;
3 м - Чаппанда.

Кыра нэһилиэктэргэ бастаатылар:

1 м - Ньурбачаан;
2 м - Дьаархан;
3 м - Малдьаҕар.

Санатар буоллахха, бэстибээл муус устар 9 күнүгэр остуол оонньууларыттан саҕаламмыта.

Билиҥҥи туругунан Октябрьскай нэһилиэк бэйэтин хааһынатыгар бу иккис мэтээлин угунна. Бастакы түһүмэххэ Антоновка кыттааччылара хабылыкка, хаамыскаҕа үһүс миэстэни ылбыттара.

Александра ВАРЛАМОВА.

"Иэстэргин бил" информационнай акция

Саха Сиринээҕи суут бириистэптэрин салалтата хас сылын аайы ыытыллар "Иэстэргин бил" информационнай акция саҕаламмытын туһунан биллэрэр.

Гражданнар уонна тэрилтэлэр бэрэстэбиитэллэрэ суут бириистэптэр официальнай сайтарыгар https://r14.fssp.gov.ru/ баар "Банк данных исполнительных производств" сервиһин нөҥүө туох иэстээхтэрин билиэхтэрин сөп. Көрдүүр түннүккэ бэйэҕит ааккытын уонна төрөөбүт күҥҥүтүн суруйуоххутун наада. Бэйэтин бэрэбиэркэлэнэр киһи иэстээх буоллаҕына иэс туһунан даанна йдардаах таблица тахсыа: иэстээх киһи толору аата, исполнительнэй производство нүөмэрэ, тэриллибит күнэ, туох туһунан иэс буолара, ханнык суут бириистэптэр отделларыгар баара, суут бириистэп толору аата, кинилиин сибээстэһэр телефон нүөмэрэ.

Итинтэн ураты Единый портал государственных и муниципальных услуг чэрчитинэн саҥа сервис олоххо киллэрилиннэ. Саҥа сервис көмөтүнэн исполнительнэй производство иэстээхтэрэ уонна ирдэбиллээхтэрэ суут бириистэптэригэр сайабылыанньалары, көрдөһүүлэри ыытыахтарын сөп буолла.

Өскөтүн туох эрэ ыйытыылаах буоллаххытына Суут бириистэптэрин салалтатыгар Единый центр телефонного обслуживания 8 (4112) 31-96-97 үлэлиир, онно эрийэн республика олохтоохторо ыйынньык информацияны ылыахтарын сөп.

Предприятие продает следующие объекты по Республике Саха (Якутия)

п.Нижний-Бестях: Земельный участок, квартал Этус - 3 180 кв.м.
г.Мирный: 3 этаж 3-хэтажного здания по Ленина, 5 - 497 кв.м.
г.Нерюнгри: 2-этажное здание с подвалом по Ленина, 3 - 988 кв.м.
п.Серебряный Бор: 2 этаж 2-этажного здания дома 34 - 489 кв.м.
п.Чокурдах: 2 этаж 2-этажного здания по 50 лет СССР д.17 - 238 кв.м.
г.Усть-Нера: Здание по Ленина, 8 - 2 260 кв.м.
с.Теплый Ключ: База по Дружбы, 31 - 6 объектов, 2387 кв.м.
п.Солнечный: Помещение по Строителей, 11 - 39 кв.м.

Так же предлагает площади в аренду в городах: Вилюйск, Нерюнгри, Алдан, Мирный, Ленск, Покровск.

Контактный телефон: (4112) 40-70-32, 8-924-870-50-39.

ИНФОРМАЦИЯ

Управление Пенсионного фонда в Нюрбинском улус (районе) РС (Я) приглашает не работающих граждан, выходящих на пенсию в 2021году для проведения заблаговременной работы. Перечень документов, необходимых для проведения заблаговременной работы:

1. Паспорт.
2. Трудовая книжка.
3. Военный билет.
4. Диплом об учебе.
5. Свидетельство о браке или его расторжении.
6. Свидетельство о рождении ребенка.

Работающим гражданам рекомендуется обратиться к работодателю с оригиналами документов для отправки нам, в электронном виде по защищенным каналам связи для формирования макета с согласия на отработку персональных данных.

Телефон для справок 2-35-78.

СӨ Бочуоттаах бэтэрээнэ, Ньурба улуһун, Октябрьскай, Ньурбачаан нэһилиэктэрин Бочуоттаах олохтооҕо, "Гражданскай килбиэн", "Партийная Слава" бэлиэлэр хаһаайыннара, Октябрьскай нэһилиэк баһылыгынан, Ытык Сүбэтин бэрэссэдээтэлинэн, Ньурба улууһун бэтэрээннэрин Сэбиэтин бэрэссэдээтэлинэн үлэлээбит, Ньурбачаан, Антоновка нэһилиэктэригэр салайар үлэлэргэ тыа хаһаайыстыбаларыгар үлэлээбит

САМСОНОВ Семен Иванович

бу дьыл муус устар 15 күнүгэр Дьокуускай куоракка ыарахан ыарыыттан олохтон ттуораабытынан оҕолоругар Ольга Семеновнаҕа, Павел Семеновичка, сиэннэригэр, эдьиийигэр Анна Егоровнаҕа, аймахтарыгар, нэһилиэк олохтоохторугар Ньурба улууһун МТ Дьаһалтатын, улуус Сүбэтин уонна Ытык Сүбэтин, бэтэрээннэрин сэбиэтин аатыттан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Семен Иванович сэрии ыарахан сылларын этинэн-хаанынан билбит буолан олоххо-үлэҕэ олус эппиэтинэстээх, дьоҕурдаах, киэҥ санаалаах, дьоҥҥо-сэргэҕэ ытыктанар буолан нэһилиэнньэҕэ истиҥ сыһыаны биэрбитэ. Семен Ивановичы олоххо бэйэтэ тус көрүүлэрдээх аҕа табаарыс быһыытынан билинэбит, ыччаты иитиигэ-үөрэтиигэ, үйэтитии боппуруостарыгар үлэ бөҕөтүн үлэлээбитэ.

Кини туйаҕын хатарар сиэннэрдээх, хос сиэннэрдээх, ытыктыыр элбэх дьоннордоох бу Орто дойдуга үтүө өйдөбүлү хаалларан бардаҕа. Дьиэтигэр-уотугар, оҕолоругар, сиэннэригэр олус истиҥ, амарах сыһыаннааҕа. Оҕолорунаан, үлэлиир эрдэҕинэ айыльаҕа сылдьарын, араас култуурунай тэрээһиннэри тэрийэрин сөбүлүүрэ.

Семен Иванович олорбут нэһилиэгин дьоно, түөлбэтин олохтоохторо кини сырдык, ыраас дуоһатын, судургу, көнө майгытын, амарах сыһыанын хаһан да умнубакка үрдүк ааккын киэн туттан аттыы сылдьыахтара, олохтообут идеяларгын, онготторбут мэҥэ бэлиэлэргин салгыы онгоро туруохтара.

Ньурба улууһун МТ дьаһалтата, улуус Сүбэтэ, Ытык Сүбэтэ уонна бэтэрээннэрин сэбиэтэ.

Бииргэ үөрэммит табаарыспыт Самсонов Павел Семенович тапталлаах аҕата

САМСОНОВ Семен Иванович

ыарахан ыарыыттан күн сириттэн туораабытынан кутурҕаммытын тиэрдэбит.

1982 с. Антоновка орто оскуолатын бүтэрбит доҕотторо.

Ньурба улууһун, Октябрьскай, Ньурбачаан нэһилиэктэрин Бочуоттаах олохтооҕо, СӨ Бочуоттаах бэтэрээнэ, "Гражданскай килбиэн" бэлиэ хаһаайына, өр сылларга "Октябрьскай нэһилиэк" баһылыгынан, уһун кэмҥэ улуус бэтэрээннэрин сэбиэтин бэрэссэдээтэлинэн, Октябрьскай нэһилиэк Ытык Сүбэтин бэрэссэдээтэлинэн үлэлээбит

САМСОНОВ Семен Иванович

ыарахан ыарыыттан муус устар 15 күнүгэр олохтон туораабытынан оҕолоругар Ольга Семновнаҕа, Павел Семеновичка, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, эдьиийигэр Анна Егоровнаҕа, чугас аймахтарыгар, доҕотторугар **Октябрьскай нэһилиэк дьаһалтатын, депутаттарын Сэбиэтин аатыттан** дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Ньурба улууһун, Октябрьскай, Ньурбачаан нэһилиэктэрин Бочуоттаах олохтооҕо, СӨ Бочуоттаах бэтэрээнэ, "Гражданскай килбиэн" бэлиэ хаһаайына, өр сылларга Октябрьскай нэһилиэк баһылыгынан, уһун кэмҥэ улуус бэтэрээннэрин сэбиэтин бэрэссэдээтэлинэн үлэлээбит ытыктыыр киһибит

САМСОНОВ Семен Иванович

ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, эдьиийигэр, бары аймах-билэ дьонугар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Урут бииргэ үлэлээбит экс-баһыыктар.

СӨ Бочуоттаах бэтэрээнэ, Октябрьскай, Ньурбачаан нэһилиэктэрин Бочуоттаах олохтооҕо, Октябрьскай нэһилиэк баһылыгынан, "Ньурба" сопхуос киин отделение оҥуруотун биригээдэтин биригэдьииринэн, Ньурбачаан отделениетын управляющайынан үлэлээбит, улуус бэтэрээннэрин Сэбиэтин, Октябрьскай нэһилиэк Ытык Сүбэтин салайбыт

САМСОНОВ Семен Иванович

ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан оҕолоругар Ольга Семеновнаҕа, Павел Семеновичка, чугас дьонугар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

"Ньурбачаан нэһилиэгэ" МТ дьаһалтата, нэһилиэк олохтоохторо.

Балай эмэ уһуннук олороммут төрөөбут Ньурбабыт сайдарын, дьоммут-сэргэбит олоҕо тупсарын туһугар араас хаһаайыстыбаннай, уопсастыбаннай үлэлэргэ өр сыллар усталарыгар алтыһан бэйэ-бэйэбитин өйдөһөн-өйөнсөн, биир санаанан үлэлээн, олорон кэлбит доҕорбут "Ньурба" сопхуос Ньурбачааннааҕы отделениетын управляющайынан, оҥуруотун аһын үүннэрэр сыаҕын салайааччытынан, Октябрьскай нэһилиэк баһылыгынан ситиһиилээхтик үлэлээбит, өр кэм устатыгар оройуон Бэтэрээннэрин сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ, оройуон Ытык Сүбэтин чилиэнэ, Октябрьскай нэһилиэк кырдьаҕастарын сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ, Ньурба оройуонун, Октябрьскай, Ньурбачаан нэһилиэктэрин Бочуоттаах олохтооҕо, СӨ Бочуоттаах бэтэрээнэ, "Гражданскай килбиэн" бэлиэ хаһаайына, күндү доҕорбут

САМСОНОВ Сэмэн Иванович

ыарахан ыарыыттан биһиги кэккэбититтэн өлөн туораабытынан эдьиийигэр Анна Егоровнаҕа, оҕолоругар Ольга Семеновнаҕа, Павел Семеновичка, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар бэйэбит уонна дьиэ кэргэттэрбит дириҥ хомолтобутун тиэрдэбит.

Ньурбаттан Захаров А.С., Ушканов И.Г., Ньурбачаантан Тихонов С.Н., Күндээдэттэн Иванов П.Т.

СӨ Бочуоттаах бэтэрээнэ, Октябрьскай, Ньурбачаан нэһилиэктэрин Бочуоттаах олохтооҕо, Октябрьскай нэһилиэк баһылыгынан, "Ньурба" сопхуос киин отделение оҥуруотун биригээдэтин биригэдьииринэн, Ньурбачаан отделениетын управляющайынан үлэлээбит, улуус бэтэрээннэрин Сэбиэтин, Октябрьскай нэһилиэк Ытык Сүбэтин салайбыт

САМСОНОВ Семен Иванович

ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан оҕолоругар Ольга Семеновнаҕа, Павел Семеновичка, чугас дьонугар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит

"Ньурбачаан нэһилиэгэ" МТ дьаһалтата, нэһилиэк олохтоохторо.

ЗАЙМЫ до 60 000

1%-0,25%*

0% ДЛЯ НОВЫХ КЛИЕНТОВ**

тел.: 8(984) 104-98-10
г.Нюрба,
ул. Степана Васильева, д. 67
офис 6, 3 этаж ТЦ "Сити Центр"

ООО МКК «ТРИЕНС»

[1]Процентная ставка 0,25% в день (91,25 % годовых) действует при предоставлении займа на сумму от 55 001 рублей до 60 000 рублей на период пользования от 61 до 120 дней, при предоставлении клиентом документов, подтверждающих доход. Процентная ставка 0,3% в день (109,5 % годовых) действует при предоставлении займа на сумму от 50 001 рублей до 55 000 рублей на период пользования от 61 до 120 дней, при предоставлении клиентом документов, подтверждающих доход. Процентная ставка 0,4% в день (146 % годовых) действует при предоставлении займа на сумму от 45 001 до 50 000 рублей на период пользования от 61 до 120 дней. Процентная ставка 0,5% в день (182,50% годовых) действует при предоставлении займа на сумму от 40 001 до 45 000 рублей на период пользования от 61 до 120 дней. Процентная ставка 0,6% в день (219,00% годовых) действует при предоставлении займа на сумму от 35 001 до 40 000 рублей на период пользования от 61 до 120 дней. Процентная ставка 0,7% в день (255,50 %годовых) действует при предоставлении займа на сумму от 30 001 до 35 000 рублей на период пользования от 61 до 120 дней.

[2]Процентная ставка 0% действует в течение первых 20 календарных дней периода пользования займом для лиц, ранее не заключавших договор потребительского займа с ООО МКК «ТРИЕНС», на сумму от 2 000 до 30 000 рублей на срок до 30 дней. После 20 дня 0,9 % в день для пенсионеров по старости, 1% для официально трудоустроенных лиц. Акция действует бессрочно, количество участников неограниченно. Для граждан РФ от 23 лет, при наличии паспорта.

[3]Займы предоставляются ООО МКК «ТРИЕНС» 677027, г. Якутск, ул. Ойунского, д. 3, офис 202. ИНН 1435350309, ОГРН 1201400002099, регистрационный номер в государственном реестре МФО 2004298009560 от 20.03.2020 г.

ПОДПИШИСЬ НА ЭЛЕКТРОННУЮ КВИТАНЦИЮ И ВЫИГРАЙ ПРИЗ!

Энергосбыт ПАО "Якутскэнерго" проводит с 16 марта по 10 июня 2021 года акцию "ВКЛЮЧАЙСЯ!"

Участниками акции автоматически становятся потребители, зарегистрировавшиеся в личном кабинете и подписавшиеся на получение электронных квитанций на сайте Якутскэнерго.

Среди участников разыгрывается приз - планшет iPad.

Розыгрыш приза состоится 15 июня.

Положение об акции размещено на сайте Якутскэнерго: www.yakutskenergo.ru.

Телефон контакт-центра Энергосбыта: 8-800-100-22-05.

ЭЛЕКТРОННАЯ КВИТАНЦИЯ - это удобно, надежно, экологично!

Программа НВК Саха

Понедельник 26.04.2021

06:00 - Саҥа күн 12+ 07:00 - Утро Якутии 12+ 08:00 - Саҥа күн 12+ 09:35 - Саха сатаабата суох 6+ 10:00 - "Саха сирэ" информационнай биэрии 12+ 10:15 - Якутск сегодня 12+ 11:00 - Дойдум дьоно 12+ 11:15 - Бай 12+ 12:00 - "Якутия" информационная программа 12+ 12:15 - Золотой фонд 12+ 12:45 - Бастыҥ клип 12+ 13:00 - Бу Дьокуускай 6+ 13:30 - "Саха Сирэ-Якутия" информационная программа 12+ 14:00 - "Тэтим" радио 12+ 15:00 - Интеллектуальная игра 12+ 16:00 - "Саха сирэ" информационнай биэрии 12+ 16:15 - Интеллектуальная игра 12+ 16:30 - Чол буолуох! 12+ 17:30 - Якутия. 20 лет в 21 веке 12+ 18:00 - "Саха сирэ" информационнай биэрии 12+ 18:15 - Золотой фонд 12+ 18:45 - Сахам сирин таптыыбын! 12+ 19:00 - Прямая линия с Главой Республики Саха (Якутия) А.С. Николаевым 12+ 21:00 - "Дьоллоох буолуох!" сериал 12+ 21:30 - Сэҥэн сирэ 12+ 22:15 - Бастыҥ клип 12+ 22:30 - Бу Дьокуускай 6+ 23:00 - Саха сатаабата суох 6+ 23:30 - Итоги дня 12+ 00:00 - Талбан 12+ 01:15 - Якутск сегодня 12+ 02:00 - "Саха Сирэ-Якутия" информационная программа 12+ 02:30 - Сэҥэн сирэ 12+ 03:15 - Саха сатаабата суох 6+ 03:45 - Бу Дьокуускай 6+ 04:15 - Якутск сегодня 12+ 05:00 - Документальные фильмы с субтитрами 12+ 05:45 - Бастыҥ клип 12+

Вторник 27.04.2021

06:00 - Саҥа күн 12+ 07:00 - Утро Якутии 12+ 08:00 - Саҥа күн 12+ 10:00 - Улуу Илгэ айан 12+ 11:00 - К Дню Республики Саха (Якутия) 12+ 12:00 - "Якутия" информационная программа 12+ 12:15 - К Дню Республики Саха (Якутия) 12+ 13:30 - "Якутия" информационная программа 12+ 13:45 - Сахам сирин таптыыбын! 12+ 14:00 - Сахам сирэ, сайда тур! 12+ 15:00 - "Якутия" информационная программа 12+ 15:15 - Сахам сирэ, сайда тур! 12+ 18:00 - "Якутия" информационная программа 12+ 18:15 - Сахам сирин таптыыбын! 12+ 18:30 - Наша республика 6 + 19:00 - С днем Республики! 12+ 20:30 - "Саха Сирэ-Якутия" информационная программа 12+ 21:00 - Праздничный концерт 6+ 22:30 - Сахам сирэ, сайда тур! 12+ 02:15 - Сахам сирин таптыыбын! 12+ 02:30 - С днем Республики! 12+ 04:00 - Улуу Илгэ айан 12+ 05:00 - Документальные фильмы с субтитрами 12+ 05:45 - Сахам сирин таптыыбын! 12+

Среда 28.04.2021

06:00 - Саҥа күн 12+ 07:00 - Утро Якутии 12+ 08:00 - Саҥа күн 12+ 09:35 - Саха сатаабата суох 6+ 10:00 - "Саха сирэ" информационнай биэрии 12+ 10:15 - Якутск сегодня 12+ 11:00 - Дойдум дьоно 12+ 11:15 - Аал-луук мас 12+ 12:00 - "Якутия" информационная программа 12+ 12:15 - "Дьоллоох буолуох!" сериал 12+ 12:45 - Бастын клип 12+ 13:00 - Бу Дьокуускай 6+ 13:30 - "Саха Сирэ-Якутия" информационная программа 12+ 14:00 - "Тэтим" радио 12+ 15:00 - Горожане 12+ 16:00 - "Саха сирэ" информационнай биэрии 12+ 16:15 - Куорчэх-шоу 12+ 17:00 - Дойдум дьоно 12+ 17:15 - "Дьоннор, олоруоҕун..." Суруйааччы В.Титов кэриэһигэр 12+ 18:00 - "Саха сирэ" информационнай биэрии 12+ 18:15 - Пути великих свершений 12+ 18:45 - Эн куолаһыҥ 12+ 19:00 - "Якутия" информационная программа 12+ 19:15 - Талбан 12+ 20:30 - "Саха Сирэ-Якутия" информационная программа 12+ 21:00 - "Дьоллоох буолуох!" сериал 12+ 21:30 - Эл иитэ 12+ 22:15 - Бастыҥ клип 12+ 22:30 - Бу Дьокуускай 6+ 23:00 - Саха сатаабата суох 6+ 23:30 - Итоги дня 12+ 00:00 - Талбан 12+ 01:15 - Якутск сегодня 12+ 02:00 - "Саха Сирэ-Якутия" информационная программа 12+ 02:30 - Эл иитэ 12+ 03:15 - Саха сатаабата суох 6+ 03:45 - Бу Дьокуускай 6+ 04:15 - Якутск сегодня 12+ 05:00 - Документальные фильмы с субтитрами 12+ 05:45 - Бастыҥ клип 12+

Четверг 29.04.2021

06:00 - Саҥа күн 12+ 07:00 - Утро Якутии 12+ 08:00 - Саҥа күн 12+ 09:35 - Саха сатаабата суох 6+ 10:00 - "Саха сирэ" информационнай биэрии 12+ 10:15 - Якутск сегодня 12+ 11:00 - Дойдум дьоно 12+ 11:15 - Эл иитэ 12+ 12:00 - "Якутия" информационная программа 12+ 12:15 - "Дьоллоох буолуох!" сериал 12+ 12:45 - Бастыҥ клип 12+ 13:00 - Бу Дьокуускай 6+ 13:30 - "Саха Сирэ-Якутия" информационная программа 12+ 14:00 - "Тэтим" радио 12+ 15:00 - Үүтээн кэпсээнэ 12+ 15:30 - Клевая рыбалка 12+ 16:00 - "Саха сирэ" информационнай биэрии 12+ 16:15 - С днем танца. "Хара Саҥыл" тула кэпсэтии 6+ 17:00 - К Дню танца "Грани северных вершин" спектакль 6+ 18:00 - "Саха сирэ" информационнай биэрии 12+ 18:15 - Сахам сирин таптыыбын! 12+ 18:30 - ПроАвто 12+ 19:00 - "Якутия" информационная программа 12+ 19:15 - Олох үөһүгэр 12+ 20:30 - "Саха Сирэ-Якутия" информационная программа 12+ 21:00 - "Дьоллоох буолуох!" сериал 12+ 21:30 - Сэҥэн сирэ 12+ 22:15 - Бастыҥ клип 12+ 22:30 - Бу Дьокуускай 6+ 23:00 - Саха сатаабата суох 6+ 23:30 - Итоги дня 12+ 00:00 - Олох үөһүгэр 12+ 01:15 - Якутск сегодня 12+ 02:00 - "Саха Сирэ-Якутия" информационная программа 12+ 02:30 - Сэҥэн сирэ 12+ 03:15 - Саха сатаабата суох 6+ 03:45 - Бу Дьокуускай 6+ 04:15 - Якутск сегодня 12+ 05:00 - Документальные фильмы с субтитрами 12+ 05:45 - Бастыҥ клип 12+

Пятница 30.04.2021

06:00 - Саҥа күн 12+ 07:00 - Утро Якутии 12+ 08:00 - Саҥа күн 12+ 09:35 - Саха сатаабата суох 6+ 10:00 - "Саха сирэ" информационнай биэрии 12+ 10:15 - Якутск сегодня 12+ 11:00 - Международный турнир по вольной борьбе памяти Романа Дмитриева. Прямая трансляция 12+ 20:30 - "Саха Сирэ-Якутия" информационная программа 12+ 21:00 - "Дьол туһулгэтэ" розыгрыш призов в прямом эфире 12+ 23:00 - Саха сатаабата суох 6+ 23:30 - Итоги дня 12+ 00:00 - Интеллектуальная игра 12+ 01:15 - Якутск сегодня 12+ 02:00 - "Саха Сирэ-Якутия" информационная программа 12+ 02:30 - С днем танца. "Хара Саҥыл" тула кэпсэтии 6+ 03:15 - К Дню танца "Грани северных вершин" спектакль 6+ 04:15 - "Дьоннор, олоруоҕун..." Суруйааччы В.Титов кэриэһигэр 12+ 05:00 - Документальные фильмы с субтитрами 12+ 05:45 - Бастыҥ клип 12+

Суббота 01.05.2021

06:00 - Бу Дьокуускай 6+ 07:00 - Сана күн 12+ 09:00 - Истиҥ илдьит 6+ 09:45 - С праздником весны и труда! 12+ 11:00 - Международный турнир по вольной борьбе памяти Романа Дмитриева. Прямая трансляция 12+ 16:00 - Праздник весны и труда 6+ 18:00 - "Якутия" информационная программа 12+ 18:15 - Истиҥ илдьит 6+ 19:00 - Кэнсиэр 6+ 20:30 - Саха сирэ. Күнтэн күн 12+ 21:30 - Сахалыы киинэ 12+ 23:30 - Кэнсиэр 6+ 00:00 - Кэрэ кэпсээн 12+ 01:15 - С праздником весны и труда! 12+ 02:00 - "Якутия" информационная программа 12+ 02:15 - С праздником весны и труда! 12+ 02:45 - Сахам сирин таптыыбын! 12+ 03:00 - Праздник весны и труда 6+ 05:00 - Документальные фильмы с субтитрами 12+ 05:45 - Бастыҥ клип 12+

Воскресенье 02.05.2021

06:00 - Бу Дьокуускай 6+ 07:30 - Асчыттар 6+ 08:15 - Парламентский вестник 12+ 08:30 - Саха итэҕэлэ 12+ 09:00 - Истиҥ илдьит 6+ 09:45 - Будем вместе 12+ 10:00 - Полярная звезда 12+ 10:30 - Сахам сирэ, сайда тур! 12+ 12:00 - "Якутия" информационная программа 12+ 12:15 - Тымныыны кыайбыттар 12+ 12:45 - Асчыттар 6+ 13:30 - Якутия. День за днем 12+ 14:30 - Геван 12+ 15:00 - Горожане 12+ 16:00 - Сахам сирэ, сайда үүн! 12+ 17:00 - "Орогой" розыгрыш призов в прямом эфире 12+ 19:00 - Сахам сирин таптыыбын! 12+ 19:15 - Истиҥ илдьит 6+ 20:00 - Якутия. 20 лет в 21 веке 12+ 20:30 - Якутия. День за днем 12+ 21:30 - Үүтээн кэпсээнэ 12+ 22:00 - Моя Якутия 12+ 22:30 - Клевая рыбалка 12+ 23:00 - Кэнсиэр 6+ 01:00 - Эр Бэрдэ 12+ 01:30 - Тымныыны кыайбыттар 12+ 02:00 - "Якутия" информационная программа 12+ 02:15 - Интеллектуальная игра 12+ 03:30 - Саха сатаабата суох 6+ 04:30 - Геван 12+ 05:00 - Документальные фильмы с субтитрами 12+ 05:45 - Бастыҥ клип 12+

Ньурба оройуонун үөрэҕириитин салалтата, улуус үөрэҕириитин идэлээх холбоһуктарын кэмитиэтэ улууспут Бочуоттаах олохтоохтоо, РФ уопсай үөрэхтээһинин Бочуоттаах улэһитигэр, Ньурбатааҕы техническэй лицейгэ өр сылларга учууталлаабыт, 2004-2010 с. дириэктэрдээбит Дмитриев Николай Николаевичка, кини дьиэ кэргэнигэр тапталлаах кэргэнэ, ийэлэрэ, эбэлэрэ

ДМИТРИЕВА Лена Ильинична

ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит.

Убаастыыр күндү күтүөппүт Николай Николаевичка, кыыһыгар Аннаҕа. сиэнигэр Коляҕа тапталлаах кэргэнэ, ийэтэ, эбэтэ, үтүө санаалаах, куруук үөрэ-көтө сылдьар эдьиийбит барахсан

ДМИТРИЕВА Елена Ильинична

күн сириттэн олус соҕумардык күрэммитинэн дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит. Аһыыгытын тэҥнэ үллэстэбит.

Хорулаттан Варвара Ивановна, Степановтар, Николаевтар, Аканаттан Тороховтар, Покровскайтан Федуловтар, Дьокуускайтан Сымытовтар.

Ньурба улууһун, Октябрьскай, Ньурбачаан нэһилиэктэрин Бочуоттаах олохтоохтоо, СӨ Бочуоттаах бэтэрээнэ, "Гражданскай килбиэн" бэлиэ хаһаайына, өр сылларга Октябрьскай нэһилиэк баһылыгынан, уһун кэмҥэ улуус бэтэрээннэрин сэбиэтин бэрэссэдээтэлинэн үлэлээбит

САМСОНОВ Семен Иванович

ыарахан ыарыыттан муус устар 15 күнүгэр олохтон туораабытын туһунан дириҥник курутуйан туран биллэрэбит.

Эдьиийэ, кыыһа, уола, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.

Бу дьыл муус устар 15 күнүгэр Дьокуускай куоракка СӨ Бочуоттаах бэтэрээнэ, "Гражданскай килбиэн" бэлиэлээх Ньурба оройуонун, Октябрьскай, Ньурбачаан нэһилиэктэрин Бочуоттаах олохтоохтоо, "Ньурба" сопхуос Ньурбачаан отделениетын управляющайа, өр сылларга "Октябрьскай нэһилиэк" баһылыгынан, улуус бэтэрээннэрин Сэбиэтин бэрэссэдээтэлинэн үтүө суобастаахтык үлэлээбит

САМСОНОВ Семен Иванович

ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, эдьиийигэр, чугас аймахтарыгар, доҕотторугар **"Ньурба куорат" муниципальнай тэриллии дьаһалтатын уонна депутаттарын сэбиэтин ааттыттан** дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит.

Убаастыыр, тапталлаах күтүөппүт, күндү киһибит

САМСОНОВ Семен Иванович

күн сириттэн туораабытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, аймахтарыгар, табаарыстарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Кини сырдык мөссүөнэ умнуллуо суоҕа.

Күндээдэттэн, Дьокуускайтан Филипповтар, Петровтар, Ноговицыннар.

Ньурба оройуонун, Октябрьскай, Ньурбачаан Бочуоттаах олохтоохтоо, "Гражданская доблесть" бэлиэ хаһаайына

САМСОНОВ Семен Иванович

Орто дойдуттан ыарахан ыарыыттан олохтон барбытынан биргэ үлэлиир кэллиэгэбитигэр Павел Семеновичка, Ольга Семеновнаҕа, сиэннэригэр, чугас дьонугар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Ньурба улууһун тыа хаһаайыстыбатын Департамена.

СӨ Бочуоттаах бэтэрээнэ, улуус, Октябрьскай, Ньурбачаан нэһилиэктэрин Бочуоттаах олохтоохтоо, "Ньурба" сопхуос Ньурбачаан отделениетын управляющайа, өр сылларга "Октябрьскай" нэһилиэк баһылыгынан, улуус бэтэрээннэрин Сэбиэтин бэрэссэдээтэлинэн үлэлээбит

САМСОНОВ Семен Иванович

ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан кини оҕолоругар, сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар **"Туойдаах" мемориал түмүү аатыттан** дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Аһыыгытын тэҥнэ үллэстэбит.

Антоновка нэһилиэгин олохтоохтоо, СӨ Бочуоттаах бэтэрээнэ, "Гражданская доблесть" бэлиэ хаһаайына, "Ньурба" сопхуос биригэдьиирэ, бэрэссэдээтэлэ, өр сылларга Өктөөбүрүскэй нэһилиэк баһылыгынан, Ньурба оройуонун бэтэрээннээрин Сэбиэтин бэрэссэдээтэлинэн, Өктөөбүрүскэй нэһилиэк Ытык Сүбэтин бэрэссэдээтэлинэн үлэлээбит

САМСОНОВ Семен Иванович

ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан эдьиийигэр Алексеева Анна Егоровнаҕа, оҕолоругар Ольга Семеновнаҕа, Павел Семеновичка, күтүөтүгэр Руслан Афанасьевичка, сиэннэригэр, хос сиэнигэр, күтүөппүтүгэр Иванов Сергей Дмитриевичка уонна чугас аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Фокиннар, Петровтар.

Антоновка нэһилиэгин ытык кырдьаҕаһа

САМСОНОВ Семен Иванович

олохтон туораабытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, чугас дьонноругар кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Дойдутун дьонун-сэргэтин туһунан үтүө ойдөбүлү уйэтитиигэ элбэх сыратын биэрбитин бары ойдүү-саныы, махтана сылдьыахпыт. Олорбут дьоһун олоҕо, үлэтэ-хамнаһа, халлардыт суола-иистэ, үтүөкэн майгыта үгүс сылларга махтал тылынан ааттана туруоҕа.

Васильев Дмитрий Акимович ыччаттара.

Өр сылларга ыаллаһан олорбут, аҕабыт курдук убаастыыр күндү киһибит, Октябрьскай нэһилиэк Бочуоттаах олохтоохтоо, өр сылларга салайар үлэҕэ үлэлээбит

САМСОНОВ Семен Иванович

уһун ыарахан ыарыы кэнниттэн бу олохтон барбытынан табаарыстарбытыгар Ольга Семеновнаҕа, Павел Семеновичка, кинилэр дьиэ кэргэттэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Ивановтар, Васильевтар, Кугдаровтар дьиэ кэргэттэрэ.

Улаханнык ытыктыыр аҕа табаарыһым, Ньурбатын туһугар билиитин-көрүүтүн, баай уопутун толору биэрбит дириҥ көрүүлээх, дуоспуруннаах толкуйдаах СӨ Бочуоттаах бэтэрээнэ, улуус, Октябрьскай, Ньурбачаан нэһилиэктэрин Бочуоттаах олохтоохтоо

САМСОНОВ Семен Иванович

ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, эдьиийигэр Анна Егоровнаҕа, чугас аймахтарыгар, доҕотторугар ааспат аһыыбын, дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Ньурба улууһун 2012-2016 сс. баһылыга Б.Н. Попов.

Өр сылларга Антоновка орто оскуолатыгар биргэ үлэлээбит кэллиэгэбит Ольга Семеновна тапталлаах аҕата, СӨ Бочуоттаах бэтэрээнэ, Октябрьскай, Ньурбачаан нэһилиэктэрин Бочуоттаах олохтоохтоо, "Ньурба" сопхуос Ньурбачаан отделениетын управляющайа, Киин отделение биригээдэтин биригэдьиирэ, өр сылларга "Октябрьскай нэһилиэк" баһылыгынан, улуус бэтэрээннэрин Сэбиэтин бэрэссэдээтэлинэн, Октябрьскай нэһилиэк Ытык Сүбэтин бэрэссэдээтэлинэн үлэлээбит

САМСОНОВ Семен Иванович

ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан оҕолоругар Ольга Семеновнаҕа, Павел Семеновичка, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, эдьиийигэр Анна Егоровнаҕа, аймахтарыгар кутурҕаммытын холбуубут.

Бар дьоҥҥор сүрэҕин сылааһын анаабыккын, түүө дьоннор аттарын үйэтитэргэ үлэҕин сыаналыыбыт, махтанабыт.

Октябрьскай нэһилиэк Ытык Сүбэтэ.

Күндү тапталлаах, убаастыыр, убайым кэриэтэ саныыр, эдэр саспыттан алтыһан улаатан, биир өйүнэн-санаанан, сүбэнэн-соргунан олоҕун тиһэх күннэригэр диэри ирэ-хоро кэпсэппит табаарыһым

САМСОНОВ Семен Иванович

эмискэ ыалдьан өлбүтүгэр улаханнык хараастан, курутуйан туран кыыһыгар Ольгаҕа, күтүөтүгэр Руслаҥҥа, уолугар Байбалга, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит.

Антоновка сэлиэнньэтитэн Тимофеев Василий Иванович дьиэ кэргэнэ.

Улаханнык убаастыыр баар-суох соҕотох кылаһынныкпыт

Семен Иванович САМСОНОВ

ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан оҕолоругар Павелга, Ольгаҕа, күтүөтүгэр Руслаҥҥа, сиэннэригэр, кырдьаҕас эдьиийигэр Анна Егоровнаҕа, кини дьиэ кэргэттэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Кини сырдык мөссүөнэ биһигини кытта өрүү бииргэ буолуоҕа.

Кылааһынныктара Марта Антонова, Октябрина Федорова.

Убаастыыр, ытыктыыр киһибит, өр сылларга салайар үлэҕэ үлэлээбит Октябрьскай нэһилиэк Бочуоттаах олохтоохтоо, Бэтэрээннэр сэбиэттэрин бэрэссэдээтэлинэн, Октябрьскай нэһилиэк баһылыгынан, Ытык Сүбэтин бэрэссэдээтэлинэн үлэлээбит

САМСОНОВ Семен Иванович

ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан чугас дьонугар, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит, аһыыгытын тэҥнэ үллэстэбит.

Ньурбатааҕы нефтебаза кэлэктиибэ.

Күндү бырааппыт, убайбыт

ТАРТАКЫНОВ Юрий Николаевич

уһун, ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан дьиэ кэргэнигэр, бары чугас дьонугар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Кырдьаҕас эдьиийэ Татьяна Николаевна, Маартан, Дьокуускайтан, Ньурбаттан Николаевтар, Ивановтар, Конторусовтар, Марковтар, Тырахиновтар, Ушкановтар.

Күндү убайбыт

ТАРТАКЫНОВ Юрий Николаевич

ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Дьокуускайтан быраата Тартакынов Юра, Санкт-Петербургтан балта Татакынова Оля.

Убаастыыр эдьиийбитигэр Татьяна Александровна Донскаяҕа таптыыр кэргэнэ, Васекка, Владикка, Лизаҕа аҕалара, сиэннэргэ эһэлэрэ

ДОНСКОЙ Александр Васильевич

ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Маартан, Дьокуускайтан Николаевтар, Марковтар, Конторусовтар.

Тапталлаах кэргэним, ийэбит, Ньурба олохтоохтоо

НИКОЛАЕВА Надежда Юрьевна

бу дьыл муус устар 17 күнүгэр ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытын туһунан дириҥник курутуйан туран үөлэннээхтэригэр, дьүөгэлэригэр, аймахбилэ дьонноругар биллэрэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро.

Өр сылларга ыкса ыаллаһан олорбут ыалбыт Петровтар улахан оҕолоро

Надя

эдэр сааҥыгар ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан ийэтигэр Татьяна Николаевнаҕа, балтыларыгар Настяҕа, Таняҕа, кэргэнигэр Николаев Никита Викторовичка, оҕолоругар Милаҕа, Викаҕа, бары чугас дьонугар, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Егоровтар.

Биһиги дьиэ кэргэн таптыыр, тумус туттар улахан оҕом, эдьиийбит

НИКОЛАЕВА Надежда Юрьевнаны,

АО СМК "Сахамедстрах" Бүлүү бөлөх улуустарын отделын начальнигынан үлэлээбит, муус устар 17 күнүгэр ыарахан ыарыы биһиги кэккэбиститэн илдьэ барда, убаастыыр күтүөппүтүгэр, тапталлаах сиэннэрбитигэр дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит.

Күндү тапталлаах оҕом Надя, эдьиийбит быдан дьылларга быраһаай, эн ийэҕэс сыһыаныҥ, кэрэ дьыһыҥ өрүү биһиэхэ тыыннаах буолуо.

Ийэҥ, балтыларын дьиэ кэргэттэрэ.

Күндүтүк саныыр доҕорбут, элбэхтэ алтыспыт дьүөгэбит, Ньурба оройуонун остуол тенниһин федерациятын толороччу дириэктэрэ

НИКОЛАЕВА Надежда Юрьевна

ыарахан ыарыыттан эмискэ соһуччу, хомолтолоохтук бу күн сириттэн күрэммитинэн оҕолоругар Милаҕа, Викаҕа, кэргэнигэр Никитаҕа, чугас дьонугар, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит, аһыыгытын тэҥнэ үллэстэбит.

Ньурба оройуонун остуол тенниһин федерацията, теннисистэр.

Акана нэһилиэгиттэн төрүттээх, "Сахамедстрах" СМК АО Ньурбатааҕы офиһын салайааччыта, эдэр ийэ, улууска, нэһилиэккэ ыытыллар араас общественнай үлэлэр иилээччилэрэ-саҕалааччылара, көхтөөх кыттааччыта, төрөөбүт-үөскээбит Аканатын попечителэ

НИКОЛАЕВА (ПЕТРОВА) Надежда Юрьевна

уһун ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан кэргэнигэр Никита Викторовичка, кыргыттарыгар, ийэтигэр, бары аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

"Акана нэһилиэгэ" МТ дьаһалтата.

Улаханнык убаастыыр эдэркээн дьүөгэм, өр сылларга биргэ үлэлээбит кэллиэгэбит, эрэллээх дьүөгэбит

НИКОЛАЕВА Надежда Юрьевна

ыарахан ыарыыттан күн сириттэн олус хомолтолоохтук туораабытынан ийэтигэр Татьяна Николаевнаҕа, биргэ төрөөбүт балтыларыгар, тапталлаах кэргэнигэр, күн тэҥэ кыргыттарыгар Милаҕа, Викаҕа дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Күндү киһибит Надя, эн ийэҕэс мичээриҥ, кэрэ мөссүөнүҥ биһигини кытта өрүү баар буолуо, төрөөбүт ийэ буоруҥ сымнаҕас бэриинэ, сыттык, суорҕан буоллун. Быдан дьылларга быраһаай!

Людмила Николаевна, Дуся, Варя, Сардана, Ира.

Күндүтүк саныыр доҕорбут, "Сахамедстрах" хампаанньа Ньурбатааҕы салаатын салайааччыта

НИКОЛАЕВА Надежда Юрьевна

эдэр сааҥыгар уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан тапталлаах кэргэнигэр Никита Викторовичка, күнүгэр тэҥнээх оҕолоругар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Эн сырдык мөссүөнүҥ биһиги сүрэхпитигэр мэлдьи баар.

Дьокуускай куораттан Никифоров Иван Прокопьевич, Осипов Степан Викторович, Таайко Светлана Григорьевна, Ким Леонид Семенович.

Улаханнык убаастыыр кылааспыт родкомитетын салайааччыта, дьүөгэбит, эдэркээн төрөппүт

НИКОЛАЕВА Надежда Юрьевна

ыарахан ыарыыттан күн сириттэн соһуччу күрэммитинэн кылааспыт үөрэнээччитигэр Миланаҕа, дьиэ кэргэнигэр, аймах дьонугар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Ыар аһыыгытын тэҥнэ үллэстэбит. Кытаатан тулуйа сатаан.

Техлицей 2020 сылга бүтэрбит 11 "а" кылаас оҕолоро, төрөппүттэрэ, кыл. сал. Анатолий Романович.

Акана нэһилиэгиттэн төрүттээх, "Сахамедстрах" СМК АО Ньурбатааҕы офиһын салайааччыта, Ньурба куоракка бастакы "КаприС" хэрэ салонун аспыт урбаанньыт, "Золотые ножницы" парикмахердар улуустааҕы күрэхтэрин тэрийээччи, "Бизнес-леди" улуустааҕы күрэх кыайыылааҕа

НИКОЛАЕВА Надежда Юрьевна

ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан ийэтигэр, оҕолоругар, бары аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Ньурба оройуонугар урбааны өйүүр Киин кэлэктиибэ.

Күндү дьүөгэбит Надиккабыт, Аканаттан төрүттээх Ньурба куоратын олохтоохтоо,

НИКОЛАЕВА (ПЕТРОВА) Надежда Юрьевна

эдэр сааҥыгар ыарахан ыарыыга ыалдьан күн сириттэн барбытынан кэргэнигэр, оҕолоругар, ийэтигэр Татьянаҕа, балтыларыгар Настяҕа, Таняҕа, аймах-билэ дьонугар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Дьүөгэлэрэ Дьокуускайтан, Үөһээ Бүлүүттэн Анна Касаткина, Катя Васильева.

Күндүтүк саныыр тапталлаах дьүөгэбит

НИКОЛАЕВА Надежда Юрьевна

олус соһуччу ыарахан ыарыыттан күн сириттэн туораабытынан ийэтигэр, кэргэнигэр, оҕолоругар, чугас дьонугар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Куруук өйдүү-саныы, ахта сылдьыахпыт. Быдан дьылларга быраһаай.

Дьокуускайтан Мироновтар, Никифоровтар, Ивановтар, Ньурбаттан Анисимовтар, Андреевтар.

Күндүтүк саныыр балтыбыт, эдьиийбит

НИКОЛАЕВА Надежда Юрьевна

бу олохтон ыарахан ыарыыттан туораабытынан тапталлаах кэргэнигэр Никита Викторовичка, кыргыттарыгар Милаҕа, Викусяҕа дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Ийэ буора сылаас, сымнаҕас буоллун. Кини кэрэ, сырдык мөссүөнэ, эйэҕэс мичээрэ өрүүтүн биһигини кытта буолуоҕа.

Аканаттан Яковлевтар дьиэ кэргэттэрэ.

Күндүтүк саныыр тапталлаах доҕорбут, дьүөгэбит АО СКМ "Сахамедстрах" Бүлүү бөлөх улуустарын отделын начальнига

НИКОЛАЕВА Надежда Юрьевна

бу дьыл муус устар 17 күнүгэр ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитинэн кэргэнигэр, оҕолоругар, бары аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Ыар сүтүккүтүн тэҥнэ үллэстэбит.

Акана орто оскуолатын 1998 с. бүтэрбит кылаһын оҕолоро уонна учуутала Иванова Мария Владимировна.

Коллектив страховой медицинской компании "Сахамедстрах" выражает глубокое соболезнование родным и близким по поводу безвременной кончины после тяжелой болезни любимой жены, матери, сестры, начальника отдела Вилюйской группы районов АО СМК "Сахамедстрах"

НИКОЛАЕВОЙ Надежды Юрьевны.

Хаҥалас нэһилиэгин олохтоохтоо, ыал аҕа баһылыга, тапталлаах кэргэн, аҕа, ийэҕэс эһээ

ВАСИЛЬЕВ Василий Николаевич

уһун ыарахан ыарыыттан Орто дойдуттан барбытын дириҥник курутуйан туран билэр дьонугар, аймахтарбытыгар иһитиннэрэбит.

Хаҥаластан кэргэнэ Любовь Николаевна, уолаттара, кыыһа, кийиттэрэ, күтүөтэ, сиэннэрэ, Ньурбаттан, Сунтаартан.

Убаастыыр биргэ үөрэммит кыыспыт Любовь Николаевна тапталлаах кэргэнэ

ВАСИЛЬЕВ Василий Николаевич

уһун ыарахан ыарыыттан өлөн туораабытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Хаҥалас оскуолатын 1975 с. выпуһун оҕолоро.

Биргэ үөрэммит доҕорбут, табаарыспыт, Хаҥалас нэһилиэгин олохтоохтоо

ВАСИЛЬЕВ Василий Николаевич

уһун, ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан кэргэнигэр Зоя Николаевнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Хаҥалас оскуолатын 1971 с. выпускниктара.

Күндү оҕолорбутугар Татьяна Ахметовнаҕа, Николай Васильевичка, ийэлэригэр Зоя Николаевнаҕа, оҕолоро, сиэннэргэ, аҕалара, эһэлэрэ, Хаҥалас нэһилиэгин олохтоохтоо

ВАСИЛЬЕВ Василий Николаевич

ыараханнык ыалдьан күн сириттэн барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Ньурбаттан, Күндээдэттэн, Дьокуускайтан, Намтан Дмитриевтар, Кузьминнар, Максимовтар, Харитоновтар, Семеновтар.

Хаҥалас нэһилиэгин олохтоохтоо, "Марха" сопхуос биир чулуу суоппара

ВАСИЛЬЕВ Василий Николаевич

ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитинэн тапталлаах кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэннэригэр, аймахтарыгар, чугас дьонугар, доҕотторугар дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит.

"Хаҥалас нэһилиэгэ" МТ дьаһалтата, Хаҥалас нэһилиэгин депутаттарын Сэбиэтэ, "Алгыс" дьахтар түмсүүтэ.

Тапталлаах кэргэним, аҕабыт, эһэбит, Сүлэ нэһилиэгин олохтоохтоо

СТЕПАНОВ Иван Капитонович

бу дьыл муус устар 18 күнүгэр уһун ыарахан ыарыыттан биһиги кэккэбиститэн туораабытынан дириҥник курутуйан туран бары чугас аймахтарбытыгар, бииргэ төрөөбүттэрбитигэр, доҕотторбутугар биллэрэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро, сиэннэрэ.

Өнгөлдьөттөн төрүттээх Сүлэ нэһилиэгин олохтоохтоо, күтүөппүт

СТЕПАНОВ Иван Капитонович

ыарахан ыарыыттан орто дойду олоҕуттан туораабытынан дириҥ кутурҕаммытын балтыбытыгар Степанова Татьяна Николаевнаҕа уонна кини оҕолоругар, сиэннэригэр тиэрдэбит.

Татьяна Николаевна бииргэ төрөөбүттэрэ.

Тапталлаах күтүөппүт, Сүлэ нэһилиэгин олохтоохтоо

СТЕПАНОВ Иван Капитонович

муус устар 18 күнүгэр ыарахан ыарыыттан бу олохтон туораабытынан балтыбар, эдьиийбитигэр Татьяна Николаевнаҕа, оҕолорго, сиэннэргэ дириҥ кутурҕаммытын холбуубут.

Эдьиийгит Мария Максимовна уонна оҕолоро.

Ахтар-саныыр, убаастыыр убайбыт, үлэ бэтэрээнэ, үрдүк категориялаах суоппар, Өнгөлдьөттөн төрүттээх Сүлэ сэлиэннэтин олохтоохтоо

СТЕПАНОВ Иван Капитонович - Үйбаанка

бу дьыл муус устар 18 күнүгэр уһун, ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан таптыыр кэргэнигэр Таняҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Күүстээх санааны ылынан кытаатан тулуйуҥ, орто дойду олоҕо салҕанар.

Ньурбаттан, Өнгөлдьөттөн, Кыргыдайтан, Дьокуускайтан, Муоматтан, Намтан, Кэбээйиттэн Васильевтар.

Бииргэ үлэлиир кэллиэгэбитигэр Елизавета Павловнаҕа аҕата

ОСИПОВ Павел Павлович

соһуччу олохтон туораабытынан эдьиийигэр, бары аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит. Аһыыгытын тэҥнэ үллэстэбит.

Дьаархан орто оскуолатын кэлэктиибэ.

Истиҥник саныыр дьүөгэлэрбитигэр Вероника, Елизавета уонна Илларион Осиповтар дьиэ кэргэттэригэр тапталлаах аҕалара, эһэтэ

ОСИПОВ Павел Павлович

соһумардык олохтон барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Дьаархантан Ивановтар.

Күндү тапталлаах аҕабыт, эһэбит

ИВАНОВ Альберт Семенович

күн сириттэн соһуччу барбытынан билэр дьонугар, табаарыстарыгар дириҥник курутуйан туран биллэрэбит.

Оҕолоро, сиэннэрэ.

Күндү тапталлаах оҕобут, убайбыт

ИВАНОВ Альберт Семенович

олус соһуччу күн сириттэн күрэммитинэн оҕолоругар, сиэннэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Ийэтэ, бииргэ төрөөбүттэрэ, кийиттэрэ, күтүөтэ (Ивановтар).

С прискорбием извещаем о безвременной кончине 17 апреля после тяжелой продолжительной болезни любимого сына, брата, отца, дяди, дедушки

МИХАЙЛОВА Гаврила Валентиновича.

Гаврил для нас, родных, для своих родственников, знакомых и друзей всегда был надежным тылом и поддержкой, своим энтузиазмом и позитивным настроем заряжал в трудные моменты, был грамотным и юридически подкованным собеседником и помощником в политических и юридичских вопросах, всегда первым предлагал свою помощь и не знал права отказа в помощи и поддержке.

Любим, доргой наш Ганя - любимый младший сын, брат и друг.

Родные и близкие друзья.

"Ньурба оройуона" МТ дьаһалтатын профкома "Комитет имущественных отношений и муниципальных закупок" МКУ салайааччыта Михайлов Сергей Валентиновича бииргэ төрөөбүт быраата

МИХАЙЛОВ Гаврил Валентинович

уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан дириҥ кутурҕанын тиэрдэр.

Бииргэ үөрэммит дьүөгэбит Терентьева Анна Николаевна тапталлаах күн-күбэй ийэтэ, Дьокуускай куорат олохтоохтоо

ТЕРЕНТЬЕВА Мария Николаевна

ыарахан ыарыыттан күн сириттэн туораабытынан кутурҕаммытын холбуубут.

Антоновка орто оскуолатыгар бииргэ үөрэммит доҕотторо.

Хорула нэһилиэгиттэн төрүттээх педагогическай үлэ бэтэрээнэ, Дьокуускай куорат олохтоохтоо

ТЕРЕНТЬЕВА (СТЕПАНОВА) Мария Николаевна

олохтон туораабытынан кэргэнигэр Николай Иннокентьевичка, оҕолоругар, сиэннэригэр, чугас дьонугар дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит.

Хорула нэһилиэгин дьаһалтата.

Күндүтүк саныыр тапталлаах эдьиийбит, Ньурба Хорулатыттан төрүттээх Дьокуускай куоракка олорбут педагогическай үлэ, үлэ бэтэрээнэ

ТЕРЕНТЬЕВА (СТЕПАНОВА) Мария Николаевна

86 сааҥыгар уһун ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан күтүөппүтүгэр Терентьев Николай Иннокентьевичка, быраатгарбытыгар, убайдарбытыгар Генаҕа, Вованаҕа, балтыларбытыгар, эдьиийдэрбитигэр Уляҕа, Аняҕа, Надяҕа, кинилэр дьиэ кэргэттэригэр дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит, аһыыгытын тэҥнэ үллэстэбит.

Ньурбаттан Ивановтар, Степановтар, Антоновкаттан Петровтар, Яковлевтар, Степановтар дьиэ кэргэттэрэ, Маартан Николаев Иван Ильич.

Күндүтүк саныыр чугас, истиҥ дьүөгэм

Мария Николаевна ТЕРЕНТЬЕВА

уһун ыарахан ыарыыттан бу күн сириттэн күрэммитинэн кэргэнигэр Николай Иннокентьевичка, оҕолоругар Геннадийга, Владимирга, Ульянаҕа, Аннаҕа, Надеждаҕа, күтүөтэригэр Алексей Михайловичка, кийиттэригэр, сиэннэригэр уонна чугас аймах-билэ дьонноругар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Ньурбаттан Иванова Е.М. уонна кини дьиэ кэргэнэ, Дьокуускайтан Захаровтар, Кузьминнар, Тойосовтар.

"Ньурба оройуона" МТ дьаһалтатын профкома улууспут баһылыга Алексей Михайлович Иннокентьевичка ийэ кынна, кэргэнигэр Надежда Николаевнаҕа, дьиэ кэргэнигэр, бары чугас дьонноругар тапталлаах ийэлэрэ, эбэлэрэ, хос эбэлэрэ, педагогическай үлэ бэтэрээнэ

ТЕРЕНТЬЕВА Мария Николаевна

ыарахан ыарыыттан күн сириттэн туораабытынан кутурҕанын холбуур.

Хорулаттан төрүттээх күндүтүк саныыр эдьиийбит, педагогическай үлэ бэтэрээнэ

ТЕРЕНТЬЕВА Мария Николаевна

86 сааҥыгар муус устар 17 күнүгэр Дьокуускайга ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан тапталлаах кэргэнигэр Николай Иннокентьевичка, кыргыттарыгар, уолаттарыгар, кийиттэригэр, күтүөтэригэр, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр дириҥ кутурҕаммытын холбуубут. Эдьиийбит Маайаны тыыннаахпыт тухары ойдүү-саныы сылдьыахпыт.

Дьиикимдэттэн Семенов Дмитрий Иванович, Антоновкаттан Егоровтар, Степановтар, Тимофеевтар, Пахомовтар.

Күндү убаастыыр киһибит, Саха норуотун культууратын үйэтитээччи, Арассыыйа культууратын туйгуна, СӨ культууратын үтүөлээх үлэһитэ, туйгуна, Ньурба оройуонун Бочуоттаах олохтоохтоо

Владимир Семенович ЛОСОТОВ

уһун ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан оҕолоругар, сиэннэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Ынахсыттан, Дьокуускайтан Чоомуут оҕолоро, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.

Күндүтүк саныыр бииргэ үлэлээбит Винокурова Вера Степановна уола

ВИНОКУРОВ Степан Васильевич

соһуччу күн сириттэн барбытынан ийэтигэр, аҕатыгар, бииргэ төрөөбүттэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Антоновка балыыһатын кэлэктиибэ.

Тапталлаах оҕом, күндүтүк саныыр бырааппыт, убайбыт, Ньурба оройуонун Маарыттан төрүттээх

ГРИГОРЬЕВ Григорий Валерьевич

күн сириттэн соһуччу барбытынан кэргэнигэр, оҕолоругар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит, билэр дьонугар, табаарыстарыгар, аймахтарбытыгар дириҥник курутуйан иһитиннэрэбит.

Ийэтэ, бииргэ төрөөбүттэрэ.

Түмүк нэһилиэгин олохтоохторо, мэдэссиинэ бэтэрээнэ Августина Павловна Габышеваҕа таптыыр оҕото, милиция бэтэрээнэ Вячеслав Валериевич Григорьевка бииргэ төрөөбүт быраата уонна кинилэр дьиэ кэргэттэригэр, үөрэппит оҕом, Уус Алдан олохтоохтоо

ГРИГОРЬЕВ Григорий Валерьевич

ыарахан ыарыыттан соһумардык олохтон туораабытынан дириҥ кутурҕаммын биллэрэбин.

Бастакы учуутала Николаева Р.В.

Убаастыыр бииргэ үөрэммит табаарыспыт, дьүөгэбит Анисимова Олимпиада Анатольевнаҕа тапталлаах ийэтэ, оҕолоругар эбэлэрэ, чугас дьонугар

БОРИСОВА Валентина Семеновна

ыарахан ыарыыттан күн сириттэн туораабытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Ньурба 3 №-дээх оскуолатын 1994 с.выпустара, учуутала.

Истиҥник саныыр сыбааппыт, Ньурба олохтоохтоо

БОРИСОВА Валентина Семеновна

ыарахан ыарыыттан Миирин эйгэ биһиги кэккэбиститэн туораабытынан кийииппитигэр Липаҕа, уолбутугар Артемҥа, кэргэнигэр Анатолий Степановичка, Аннаҕа, Валентинаҕа, сиэннэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит. Төрөөбүт Саха сирин буора сылаас, сымнаҕас суорҕан буоллун.

Елизавета, Иван Анисимовтар.

Генеральнай директор Стручкова Н.М.
Кылаабынай редактор Дорофеева Л.К.
НЬҮРБА

Саха сиригэр сибээс, информационнай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэрин кэтээн көрүү Федеральнай сулууспатын Управлениетыгар (Роскомнадзор) 03.06.2020 с. регистрацияланна.
ПИ № ТУ 14-00551

Тэрийээччилэр: Саха Республикатын Правительствота, Саха Республикатын "Сахабэчээт" Государственнай автономнай тэрилтэтэ.
Таһаарааччы: СР "Сахабэчээт" ГАУ
Таһаарааччы аадырыһа: 677000 Дьокуускай к. Орджоникидзе уул. 31.
Редакция аадырыһа: 678450 Ньурба к. Ленин уул., 37.

Телефоннара:
Редактор-директор - 2-33-32.
Компьютернай отдела - 2-33-32.
e-mail: redakcia06@mail.ru
Хаһыат чэппиэргэ тахсар.

Индекс: ПИ 988
Тираж 775.
Объем 3 п.л.
Сыаната - 30 солк.
21.04.2021 с.